

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมตามจริยธรรมวิชาชีพครู ได้ทบทวนเอกสาร รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม บทบาทหน้าที่ของครู (Teachers model) จริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครู กรอบพฤติกรรมเชิงจรรยาบรรณในวิชาชีพครู แนวทางในการปฏิบัติ ตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 จริยธรรมและองค์ประกอบของจริยธรรม

การที่คนเราจะทำความดีหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสาเหตุทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคล สาเหตุภายในคือลักษณะจิตต่างๆ เช่น การไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ส่วนรวม การมุ่งอนาคตและความสามารถในการควบคุมตนเอง ความเชื่อที่ว่าทำดีจะนำไปสู่ผลดี และการทำชั่วต้องได้รับโทษ นอกจากนั้นการมีความพอใจและเห็นด้วยกับความคิดต่างๆ และเห็นความสำคัญของความดีเหล่านั้น เช่น ความซื่อสัตย์ การเคารพกฎระเบียบและกฎหมาย ความสามัคคี เป็นต้น ลักษณะทางจิตเหล่านี้มีความสำคัญมาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538)

จากการพิจารณาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของ สุนทร โคตรบรรเทา (2544) ซึ่งกล่าวว่า จริยธรรม คือ ค่านิยมในระดับต่างๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น ในการที่จะศึกษาเรื่องค่านิยมให้กว้างขวางออกไป แสดงว่าสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเกิดคุณธรรม คือ ค่านิยม เพราะค่านิยมหมายถึงสิ่งที่บุคคลยอมรับว่ามีความสำคัญมากซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มบุคคลและวัฒนธรรม เช่น ค่านิยมในการมีการศึกษาระดับสูง ความกตัญญูต่อบิดา มารดา และครูอาจารย์นั้น ในบางสังคมเห็นว่าสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก แต่ในบางกลุ่มอาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ เพราะอาจไม่ใช่สิ่งที่จำเป็น หรือความกตัญญูอาจจะไม่มีความสำคัญในระดับที่ต่ำ เพราะยังมีสิ่งอื่นที่สำคัญกว่าความกตัญญู เช่น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและความเสียสละ เป็นต้น

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คุณธรรมและค่านิยมของบุคคลนั้น คือ การยอมรับว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ สิ่งเหล่านี้ต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ การเห็นผิดเป็นชอบ ย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ซึ่งเป็นประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน นอกจากนั้นการที่

บุคคลจะมองเห็นว่าสิ่งใดสำคัญมากหรือน้อยก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ ตามสถานการณ์และยุคสมัยด้วยเช่นกัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาตินั้น เป็นคุณธรรมและค่านิยมที่มีความสำคัญมากกว่าในอดีต เป็นต้น คุณธรรมและค่านิยมต่างๆ นั้นจึงเป็นสาเหตุของการทำคิละเว้นความชั่ว การที่บุคคลมีคุณธรรมและมีค่านิยมที่เหมาะสมแล้วน่าจะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมที่เหมาะสมด้วย

จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งทุกคนในสังคมยอมรับและส่งผลให้ผู้ประพฤติปฏิบัติมีความสุข และนำมาซึ่งความเจริญ และความสงบสุขของสังคม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรม จากการศึกษาความหมายของจริยธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กัน ดังนี้คือ

โกวิท ประวาลพุกษ์และภณิกา กุสกูล (2536:6) ได้สรุปว่าจริยธรรม มีความหมาย 2 นัยคือ จริยธรรมเป็นหลักการและเหตุผลที่พิจารณาเกี่ยวกับ การกระทำ การพิจารณาตัดสินและการตัดสินใจ ซึ่งเป็นความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกันมาดั้งเดิม และจริยธรรมเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำ และเจตคติที่สามารถสังเกตเห็นได้ซึ่งความหมายนี้เป็นความหมายในแนวคิดแบบใหม่

บรรเทา กิตติศักดิ์ (ป.ป.ม. : 39) ได้กล่าวถึง ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติของความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตาม เพราะเป็นความประพฤติที่ถูกต้องดีงามจริยธรรมต้องเกี่ยวข้องกับตามสำนึกของบุคคลว่า การกระทำนั้น เป็นสิ่งที่ควรกระทำ หรือเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมนั้นจริยธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสภาวการณ์ การดำเนินชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในสมัยหนึ่ง อาจต่างจากสมัยหนึ่งก็ได้ เพราะการดำเนินชีวิตแต่ละสมัยไม่เหมือนกัน จริยธรรมเดิม อาจเปลี่ยนแปลงหรือได้รับการเพิ่มเติมขึ้นหรือขยายความกว้างให้กว้างขวางออกไป

ประภาศรี ศรีอำไพ (2540 : 17) หลักความ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ประพฤติที่อบรมกริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้ผู้ประพฤติอยู่ในครรลองและศีลธรรมและคุณค่าของจริยธรรมนั้นชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในชีวิต อย่างมีระบบแบบแผนทางวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม

กฤษณา ผ่องสุวรรณ (2541 : 6) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ กล่าวว่า จริยธรรม ถูกต้องเหมาะสมของบุคคลที่สังคมต้องการ และสนับสนุน ซึ่งมีผลมาจากการเรียนรู้ การปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม และผู้ประพฤติเกิดความพึงพอใจ อีกทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

กล่าวโดยสรุปแล้วจริยธรรม (Ethics) เป็นเรื่องของความรู้สึก เป็นจิตสำนึกของบุคคล เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม ทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมทางสังคม เป็นรากฐานของสันติสุขที่ยั่งยืน คนเป็นครูจึงควรต้องสร้างจิตสำนึกที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตนเอง ในสังคม ต้องซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพของตนเอง มีการประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นผู้มีธรรมะในใจ และต้องมีพันธสัญญา (Commitment) ต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อหน่วยงานที่สังกัด และต่อ

ประเทศชาติ เช่น มีเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ รับผิดชอบ ยุติธรรม เป็นต้น จริยธรรมเป็นคำที่มักใช้ควบคู่กับคำว่า คุณธรรม เสมอจนบางครั้งอาจคิดว่าเป็นคำคำเดียวกัน ซึ่งความจริงแล้ว ความหมายของคำทั้งสองคำนี้แตกต่างกัน คุณธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณงามความดีภายในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นผลที่เกิดจากคุณธรรม จริยธรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคุณธรรมคำหรือคุณธรรมด้านใดด้านหนึ่งขาดหายไป จริยธรรมของบุคคลนั้นก็จะเป็นไปในทางที่ไม่พึงประสงค์

นอกจากนี้บุคคลแต่ละคนจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของจิตใจของคนและสภาพแวดล้อมภายนอกไปพร้อมๆกัน ในการที่จะกล่าวว่าการกระทำหรือไม่ทำพฤติกรรมต่างๆ นั้น จิตใจหรือสภาพแวดล้อมจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน ในการที่บุคคลนั้น จะทำความดีละเว้นความชั่วก็ตอบได้ว่าใครจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมมากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพทางจิตใจของบุคคลนั้น คนที่จิตใจยังไม่พัฒนาไปสู่ขั้นสูง เช่น เด็ก หรือคนที่มีจิตใจต่ำแม้ว่าจะเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม จะเป็นผู้ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก บุคคลนั้นจะทำความดีละเว้นความชั่ว ในสถานการณ์ที่มีคนออกคำสั่งคอยสอดส่อง และควบคุมบังคับเท่านั้น และจะทำความดีเพราะต้องการรางวัล หรือคนเว้นการกระทำที่ไม่ดีเพราะกลัวถูกลงโทษ กลัวคนอื่นเห็น กลัวโดนจับได้เท่านั้น ส่วนผู้ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมน้อยจะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดจึงมักขึ้นอยู่กับพิจารณาโดยตนเองอย่างรอบคอบโดยไม่เห็นแก่ตัว แต่ทำตามกฎระเบียบทำงานเพื่องานอย่างเต็มความสามารถด้วยใจรัก และทำเพื่อหน่วยงานและส่วนรวมเป็นสำคัญ ผู้ที่มีจิตใจแกร่งไม่พ่ายแพ้ต่อสถานการณ์ที่ยั่วให้ทำชั่ว มีระเบียบวินัย ควบคุมบังคับตนเองได้ ทำความดีเสมอ แม้จะ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่นก็ตาม บุคคลประเภทนี้มีจิตใจสูง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของจริยธรรม พบว่า ได้มีนักวิชาการจำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมในส่วนบุคคลทั่วไปไว้หลายท่านด้วยกัน ที่สำคัญมีดังนี้คือ องค์ประกอบ 3 ประการที่ได้จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผลสรุปจากการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมของไทยว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ (กรมวิชาการ, 2523 อ้างจาก บุญศรี ทรัพย์เวชการกิจ, 2539: 14-15) คือ

1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด
2. ส่วนประกอบด้านอารมณ์ (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ
3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ประการ

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นและบางส่วนอาจขึ้นกับองค์ประกอบอื่นๆเช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้นๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุมเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย

นอกจากนี้นักวิชาการที่มีแนวคิดเดียวกันคือ ดวงเดือน พันธุนาวิณ และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520:4-6) และชัยพร วิชาวุธ (2537:29-30) โดยที่ ดวงเดือน พันธุนาวิณ ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรม เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆของบุคคล

แนวความคิดดังกล่าว ได้สอดคล้องกับ โกศล มีคุณ (2533: 93-94) ซึ่งได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีการพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นได้นั้น องค์ประกอบที่จำเป็นก็คือสติปัญญาและการคิด เพราะสติปัญญาจะทำให้เด็กสามารถจดจำ ฟินิจพิเคราะห์เข้าใจกฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติหรือพฤติกรรมต่างๆ อันเกี่ยวกับจริยธรรมได้ ซึ่งจริยธรรมตามความหมายของเพ็ญแขและโคลเบร์กก็คือ พัฒนาการของความสามารถในการใช้หลักเพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหามองทางจริยธรรม ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่าคือ เหตุผลเชิงจริยธรรม นั่นเองและคุณลักษณะนี้กำลังเป็นที่สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

นอกจากนี้กรมการฝึกหัดครู ได้สรุปองค์ประกอบของจริยธรรมตามคุณลักษณะพฤติกรรมในบุคคลไว้ว่าประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญู กตเวทิตะ การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดทน และความเมตตากรุณา (กรมการฝึกหัดครู, 2532: 146-157) ส่วน ชินวุธ สุนทรสิม (2528:12) กล่าวว่า ตามความรู้สึกรู้สึกของคนทั่วไปย่อมต้องการให้ข้าราชการมีลักษณะในแง่ของจริยธรรมอย่างน้อย ดังต่อไปนี้ คือความเป็นคนตรง คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง ไม่แบ่ง คำรงชีวิตที่คึกคะนองใส นิสัยใจคอ ความประพฤติดีทั้งกายและวาจา มีสติสัมปชัญญะ และพรหมวิหาร ตั้งใจสงเคราะห์ประชาชน

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของจริยธรรมในบุคคลจะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.องค์ประกอบภายใน ได้แก่ ความรู้ อารมณ์ ความศรัทธา การปลูกฝังค่านิยม พัฒนาการทางสติปัญญา ทักษะ ทักษะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นผลต่อความสามารถในการตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้อง และเป็นผลต่อความพึงพอใจที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

2.องค์ประกอบภายนอก เป็นพฤติกรรมกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำ ในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆซึ่งเชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายใน และบางตัวอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆเช่น ความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์

หากจะมองในแง่ของระบบแล้ว ระบบจริยธรรมประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ (พระเมธีธรรมากรณ์, 2533:83-84) คือ

1.ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ความเชื่อนี้มีส่วนกำหนดโครงสร้างของจริยธรรมเช่น ถ้ามีความเชื่อว่ามนุษย์เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ระบบจริยธรรมจะเป็นไปในลักษณะที่ห้ามมนุษย์เอาเปรียบกันเอง

2.ความเชื่อเกี่ยวกับอุดมคติ หรือความดีสูงสุด ข้อนี้ให้ความหมายหรือความสมเหตุสมผลแก่ระบบจริยธรรม เช่น ชาวพุทธฝ่ายมหายานบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ เพราะถือว่าวิถีชีวิตเช่นนั้นช่วยให้คนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ในกรณีนี้ความเป็นพระพุทธเจ้าจึงเป็นอุดมคติของเขา

3.ระเบียบปฏิบัติหรือแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ชี้แนะว่าจะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำทั้งนี้ เพื่อพาชีวิตไปสู่จุดหมาสูงสุด หรืออุดมคติ ซึ่งที่แท้จริงแล้วจริยธรรมจะประกอบด้วยสิ่งที่กล่าวในข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 และข้อ 4 อีกด้วย

4.เหตุจูงใจให้คนปฏิบัติและเลิกการปฏิบัติผิด เหตุจูงใจที่ทำให้คนดำเนินตามหลักจริยธรรมหรือกฎศีลธรรมมี 3 ประการ คือ ผลประโยชน์ส่วนตัว ความเคารพกฎกติกาจนเป็นนิสัย และความมีน้ำใจต่อผู้อื่นซึ่งรวมถึงความรักเคารพผู้อื่น

นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520:4-6) ได้เสนอ ลักษณะจริยธรรมของบุคคลว่า ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 ส่วนคือ

1.ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำสิ่งใดสมควรกระสิ่งใดไม่ควรกระทำ ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุและระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้เชิงจริยธรรมสามารถเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงอายุ 2-10 ปี จะได้รับการปลูกฝังมากเป็นพิเศษ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้เนื้อหาของจริยธรรมนั่นเอง

2.ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อพฤติกรรมต่างๆทางจริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนใหญ่ จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นๆ และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ แม้นยำกว่าความรู้เชิงจริยธรรม ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3.เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำ

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชอบหรือ
งดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม
แบ่งเป็น 2 จำพวก จำพวกแรก การกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การให้ทานช่วยเหลือ
ผู้อื่น จำพวกที่สอง พฤติกรรมเป็นสถานการณ์ที่ยั่วยุให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประ โยชน์ส่วน
ตนบางประการ เช่น การ โกงสิ่งของ เงินทอง คะแนน ลักขโมย เป็นต้น

ในเรื่องของลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ
การวัดทางจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2544) กล่าวว่า การวัดด้าน
คุณธรรมจริยธรรมต้องมีระดับความเข้มในการกระทำที่แสดงออกของผู้เรียนว่า มีคุณธรรมจริยธรรม
ระดับสูงสุดที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนยิ่ง เป็นจริยธรรมโดยเจตนาอันเกิดจากปัญญาไปกำกับเจตนา
ในการทำดีละเว้นชั่ว เครื่องมือวัด และประเมิน ต้องสะท้อนว่าผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม
อันเกิดจากความมีปัญหาและปัญหานั้นเองทำให้แสดงการกระทำนั้นออกมา ดังนั้น การวัดและ
ประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องใช้หลักจิตวัดจิต ไม่ควรรยึดติดกับรูปแบบหนึ่ง แต่ต้องใช้
วิธีการที่หลากหลาย สิ่งที่วัดในด้านคุณธรรม ซึ่งวัดได้จาก ความรู้ ทัศนคติ เหตุผล และพฤติกรรม ของบ
บุคคล

กล่าวได้ว่าองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมมีลักษณะที่มีส่วนคล้ายคลึงและสัมพันธ์
กันเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย
ประกอบด้วยคามมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู และ
การวัดลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นควรที่จะมีการวัดที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหลักจรรยาบรรณ
ของวิชาชีพนั้น รวมทั้งควรมีลักษณะที่หลากหลายและครอบคลุมองค์ประกอบของจริยธรรม
ได้ด้านต่างๆ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพต่อไป

2.2 ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

การดำรงชีวิตที่สงบสุข ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นั้นเป็นการดำรงชีวิต
ในลักษณะของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เปรียบเสมือนการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เนื่องจาก
คุณธรรมเป็นสภาพของความดี ลักษณะของความดีงามหรือธรรมชาติของความดีที่อยู่ภายในจิตใจ
ของบุคคล ส่วนการกระทำหรือพฤติกรรมใดๆที่บุคคลได้กระทำนั้นเกิดจากการนำหลัก
ในการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐหรือหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ไปปฏิบัติซึ่งเป็นเรื่อง
ของจริยธรรม ด้วยเหตุนี้คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นของคู่กัน กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีจิตวิญญาณ

ที่เปี่ยมไปด้วยคุณความดี ย่อมจะกระทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามหากบุคคลใด มีแต่ความคิดดีๆ แต่ไร้การกระทำดีย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและ/หรือผู้อื่นแต่ประการใด

อย่างไรก็ตามก็มีให้เห็นอยู่ในสังคมแทบทุกกลุ่มในสังคมคือการดำเนินชีวิต ที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น การโกหกหลอกลวง การล่วงละเมิด การลักขโมย การฉ้อฉล เอารัดเอาเปรียบ การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การไม่รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยเฉพาะบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งหากขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว อาจจะกระทำการใดๆ ไปในทางที่ส่งผลร้ายได้โดยง่าย ถ้าไม่มีกฎเกณฑ์ในการยึดถือปฏิบัติว่าด้วย สิ่งที่ผิดที่ถูกที่เหมาะสมที่ควรไว้เป็นหลักกำกับในลักษณะที่เป็นศีลธรรมประจำใจ พฤติกรรมพื้นฐาน ของบุคคล ได้แก่ การโกหก การหลอกลวง การเอารัดเอาเปรียบ การฉกฉวยโอกาสในแบบ ที่ไม่ชอบธรรม การฉวยโอกาสเอาเปรียบ การละเมิดโดยชอบเร้นหรือจงใจ การปิดบังเพื่อผล อันมิชอบธรรม การลักขโมยทั้งทางตรงและทางอ้อมและด้วยวิธีการที่แยบยล การไม่ได้ใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติ หรือด้วยวิธีการที่มีมาตรฐาน หรือด้วยวิธีการที่ดีที่สุด ตามหลักวิชาการและวิชาชีพเฉพาะทางในสาขาของตน การละเลยความรับผิดชอบในการทำงาน ของตนเอง มีพฤติกรรมก้าวก่าย แทรกแซง ล่วงละเมิดมาตรฐานวิชาชีพ การใช้ความรู้และ ความสามารถทางวิชาชีพโดยมีเจตนาร้าย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นได้กับคนโดยทั่วไป

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังที่ระบุไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550) โดยคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติ ค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทักษะคติ และ คุณธรรมของคนในสังคมเป็นผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทย ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มีการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยมีได้มุ่งเน้นเพียงด้านความรู้ แต่มุ่ง ในการพัฒนาคุณธรรมที่เกิดขึ้น เป็นการพัฒนาคนในทุกมิติทั้งร่างกายและจิตใจ ทักษะความรู้และ ความสามารถ โดยคนสามารถคิดวิเคราะห์ ได้อย่างมีความรู้และมีเหตุผล ในขณะเดียวกัน การคิดวิเคราะห์นั้นก็อยู่บนพื้นฐานของความรู้คุณธรรม รู้เท่าทันเหตุการณ์ คัดสินใจโดยใช้หลัก ของความพอประมาณ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต (สุทธิ พร บุญส่ง, 2552)

ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรม มีความสำคัญอยู่ที่การให้คุณค่าของบุคคลซึ่งสิ่งเหล่านี้ สามารถทำให้เกิดเป็นความประทับใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเรียกว่าเป็นค่านิยมเฉพาะของบุคคลต่อสิ่งนั้นๆ จริยธรรมที่เกิดจากค่านิยมอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ ประการแรก คือ ค่านิยมพื้นฐาน เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลมีคุณธรรมประจำใจ มีธรรมเนียมประเพณีที่ดี กฎหมาย และกฎระเบียบ

ที่ควบคุมสังคม และ ประการที่สอง คือ ค่านิยมวิชาชีพ ทำให้บุคคลมีอุดมการณ์ประจำวิชาชีพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพหรือมีพระราชบัญญัติวิชาชีพ เป็นต้น (จำเริญรัตน์ เจือจันทร์, 2548) และ ความไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศหนึ่งอาจทำลายล้างสันติสุขของทุกประเทศในโลกนี้ได้ แต่ ทว่าความมีคุณธรรมและจริยธรรมต้องได้รับการปลูกฝังด้วยการอบรมสั่งสอนให้คิดแนบอยู่ใน ระบบความคิด ซึ่งต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร

จากที่กล่าวมานั้น คุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ใช้สำหรับการ ควบคุมแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ให้มีการดำรงชีวิต โดยใช้ความรู้และทักษะอย่าง ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม บุคคลจึงจำเป็นต้องฝึกการพิจารณาและฝึกการคัดเลือกข้อมูลที่แสดง ถึงลักษณะของการขาดคุณธรรมจริยธรรม และสามารถนำเสนอการพิจารณาผลเสียของการขาด คุณธรรมจริยธรรมให้ได้ เพื่อให้เกิดความตระหนักที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเองให้ เกิด มากขึ้น ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้คนในสังคมโดยรวมต่อไป (สุทธิพร บุญส่ง, 2552)

2.3 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

เมื่อกกล่าวถึงเรื่องแนวคิดทางด้านจริยธรรมนั้น ได้มีนักทฤษฎีจริยธรรมได้นำเสนอ ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องของการพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้าน จริยธรรม โดยแต่ละกลุ่มแนวคิดก็มีความเชื่อที่แตกต่างกัน กล่าวคือเชื่อว่าสังคมมีอิทธิพลต่อ การพัฒนาจริยธรรมของบุคคล บางคนเชื่อว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝง ในตัวของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลจะเริ่มแสดงตัวเด่นชัดและ เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สำคัญ ในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สำคัญดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา

นักทฤษฎีกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความคิดและ สติปัญญาและการคิดหาเหตุผลของแต่ละบุคคล และมีความเชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นเป็น สากล มีโครงสร้างของความคิดเป็นพื้นฐานและประกอบด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ยังมี ความเชื่อว่าจริยธรรมของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจเบื้องต้น คือ การได้รับการยอมรับ การรับรู้ ความสามารถของตนเอง การเคารพและการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง นักคิดในกลุ่มนี้มีแนวคิดว่าการ ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมกับบุคคลอื่นคือบรรทัดฐานทางจริยธรรมของบุคคล ในการดำรงชีวิต ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอ แนวคิดของนักทฤษฎี 2 ท่านที่มีความเชื่อว่าการ

พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นเกิดจากความคิด ความเชื่อทางจริยธรรมของบุคคล คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจต์ และ โคลเบอร์ก ดังต่อไปนี้

แนวคิดการพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ มีความเชื่อว่าการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมจึงจำเป็นต้องศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล ซึ่งพัฒนาไปตามลำดับขั้น ซึ่งจะขึ้นอยู่กับวัย ตลอดจนความสามารถของบุคคลในการรับรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมตามพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ

เพียเจต์ (Piaget) ได้แบ่งระดับของจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ

1. ขั้นผิดกฎเกณฑ์จากภายนอก (Heteronomous) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้ คือ จะอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่พ่อแม่ ผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กมาก ในขั้นนี้เด็กจะยึดกฎเกณฑ์ต่างๆ ตายตัว ผิดเป็นผิด ถูกเป็นถูก ถ้าทำความผิดก็ต้องได้รับโทษโดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจ หรือสาเหตุของการกระทำนั้นๆ

2. ขั้นสำนึกผิดในกฎเกณฑ์ (Autonomous) พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้เป็นระยะที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ในระยะนี้เด็กจะมีความคิดเป็นของตนเอง การที่เด็กเปลี่ยนการรับรู้กฎเกณฑ์ที่ตายตัว หรืออิทธิพลจากภายนอก มาเป็นขั้นที่มีกฎเกณฑ์ของตนเองนี้ เนื่องมาจากพัฒนาการด้านสติปัญญา ระดับอายุ และการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน หรือมีประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน

เพียเจต์เชื่อว่าการที่บุคคลจะพัฒนาจากขั้นการยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตนมาถึงขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์นี้เกิดจากการที่บุคคล ได้สัมผัสกับสภาวะรอบตัวที่กว้างขวางขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การมีบทบาทในกลุ่มเพื่อน ในกลุ่มคนในสังคม ประกอบกับการพัฒนาการทางสติปัญญาที่มีมากขึ้นตามวุฒิภาวะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลสามารถใช้สติปัญญาและประสบการณ์ของตนเองวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ จนในที่สุดก็จะได้ข้อสรุปต่างๆ ที่เป็นหลักการของตนเอง (ฮ่อมเคื่อน สดมณี และ จูาศุกรณ์ จันประเสริฐ, 2554)

แนวคิดการพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก (Kohlberg) เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามขั้นพัฒนาการ (Sequential stage) โดยมีพื้นฐานมาจากการให้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ และเชื่อว่าการรับรู้ทางสังคมและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น สำหรับการตัดสินใจคุณธรรมตามขั้นต่างๆ นั้น โคลเบอร์กเห็นว่าเป็นผลจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งโคลเบอร์กเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้น

จะนำไปสู่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้ และยังเห็นว่าบุคคลที่จะมีจริยธรรมขั้นสูงหรือสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูงได้นั้น ต้องสามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกะและความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงก่อน

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจท์ และอินเบ็คเตอร์ จากการศึกษาระยะยาว และนำคำตอบของเยาวชนอเมริกาในช่วงอายุ 10-16 ปี มาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้เหตุผลทางจริยธรรมในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสภาพการณ์ที่มีความขัดแย้งกันระหว่างความต้องการของบุคคลกับกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โดยพิจารณาจากเหตุผลของผู้ตอบ อายุ 10 ปี ใช้มากที่สุด จนถึงเหตุผลขั้นที่ 6 เด็กอายุ 16 ปี ใช้มากกว่าเด็กอายุที่ต่ำกว่าทั้งหมด แล้วนำเหตุผลที่ได้จากคำตอบเหล่านี้มาปรับปรุงคำจำกัดความของแต่ละขั้นอีกหลายครั้ง และสรุปได้ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับอายุ และพัฒนาการทางสติปัญญา โดยแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ โดยแต่ละระดับมี 2 ขั้นดังนี้

1.ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre Conventional Level)

ในระดับนี้เด็กจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ โดยกระทำตามที่ผู้มีอำนาจเหนือตนและพิจารณาสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ หรือการได้รับรางวัล ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้เด็กจะกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น โดยนำมาเกี่ยวข้องกับด้านสิทธิระเป็นใหญ่ เด็กในวัยนี้จะเข้าใจว่าความดีคือสิ่งที่ทำไปแล้วไม่ถูกลงโทษ และทำดีแล้วได้รับรางวัลจำทำให้เด็กจะเชื่อหรือกระทำตามที่ผู้มีอำนาจเหนือตน ในการลงโทษหรือให้รางวัลพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้พบในช่วงอายุ 2-10 ปี ในระดับก่อนเกณฑ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหนีการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ในขั้นนี้เด็กจะให้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษ เป็นเหตุผลในการกระทำเด็กจะทำดีตามกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจเหนือตน และอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ใหญ่ เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น กระทำดีเพราะกลัวจะถูกตีไม้ไช้เพราะกลัวความผิด เด็กกลุ่มนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) การกระทำดีเหนือการกระทำถูกต้อง ในขั้นนี้เด็กจะเห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เด็กกระทำความดีในขั้นนี้จะเป็นไปได้ในทำนองของการได้แลกเปลี่ยนกันแบบเด็กๆ เช่น เมื่อเขาให้ฉันมา ฉันก็ตอบแทนเขาไป เด็กกลุ่มนี้อยู่ในช่วงอายุ 7-10 ปี

2.ระดับตามเกณฑ์ (Conventional Level)

พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้ เด็กจะเห็นความสำคัญของหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มตนเองเป็นสมาชิกอยู่ และรู้จักรักษากฎเกณฑ์เพราะเห็นความสำคัญของกลุ่มหรือเพราะมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลัก ในระดับนี้ เด็กจะไม่กระทำผิดเพราะ

ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ และยึดกฎเกณฑ์ของกลุ่มและสังคมเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 ชั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ อยากเป็นเด็กดี เด็กน่ารัก (The Interpersonal Concordance or “Good Boy-Nice Girl” Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นนี้เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อให้เป็นที่ชอบพอของเพื่อนฝูง เพราะต้องการยอมรับจากผู้อื่น โดยจะกระทำดี เพราะต้องการที่จะเป็นเด็กดีของกลุ่ม เด็กกลุ่มนี้อยู่ในช่วงอายุ 10-13 ปี

ชั้นที่ 4 ชั้นทำตามกฎหมายระเบียบของสังคม (The “Law and Order” Orientation) ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่พึงปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และกลุ่มสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมของตน เด็กกลุ่มนี้อยู่ในช่วงอายุ 13-16 ปี

3.ระดับเหนือเกณฑ์ (Post Conventional, Autonomous or Principle Level)

พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้บุคคลจะเข้าถึงค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรม หลักเกณฑ์ที่นำไปใช้โดยพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่แตกต่างกันออกไปอย่างเหมาะสม และเที่ยงธรรม รู้จักไตร่ตรองและตัดสินใจตามที่เห็นว่าสิ่งใดจะสำคัญมากกว่ากัน พิจารณาสถานการณ์อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวาง ไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว ไม่ยึดตัวบุคคลหรือค่านิยมของกลุ่มเป็นเกณฑ์ พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น

ชั้นที่ 5 ชั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือชั้นมีเหตุผลเคารพตนเอง (The Social Contrast, Legalistic Orientation) บุคคลในชั้นนี้จะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ความถูกต้องเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงค่านิยมเฉพาะตัวบุคคลเป็นสิทธิ์เฉพาะตัว คำมั่นถึงสภาพการณ์และกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผล ซึ่งได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ เคารพมติที่มาจากการลงความเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตย และถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆย่อมเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีเหตุผลที่เหมาะสมกว่า หน้าที่ของบุคคลในชั้นนี้ คือ การกระทำตามข้อสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น คำมั่นถึงสิทธิเสรีภาพ และไม่พยายามที่จะลิดรอนสิทธิของผู้อื่นด้วย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เด็กช่วงนี้มีอายุ 16 ปี ขึ้นไป

ชั้นที่ 6 ชั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal-Ethical Principle Orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นนี้มีความถูกต้องคือ ความสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้องของหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นพิจารณาโดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง มีความเป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้ว คำมั่นถึงประโยชน์ของมนุษยชน ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มบุคคลและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใดๆมีความละเอียดต่อการทำชั่ว แม้จะไม่มีใครรู้เห็นก็จะไม่ทำ คุณธรรมของบุคคลในชั้นนี้จะเป็นนามธรรม เช่น การยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ทุกคน การยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน ในความเป็นมนุษย์ (Human Being) คุณธรรมในชั้นนี้จะเกิดขึ้นได้ในบุคคลที่มีความเจริญ

ทางสติปัญญาในขั้นสูง มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวาง ในขั้นนี้จะพบผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา

จากทฤษฎีของ โคลเบอร์ก และเพียเจอร์ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเน้นถึงการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการพัฒนาจริยธรรม จะพบว่า จริยธรรมของบุคคลจะมีพัฒนาการเป็นไปตามลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม จะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญา กล่าวคือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตขึ้นเท่าไร เขาก็จะรับรู้จริยธรรมได้สูงขึ้นเท่านั้น

ตามทฤษฎีกลุ่มพัฒนาการทางความคิดเชื่อว่า บุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มี การพัฒนาหรือมีการพัฒนาช้าเร็วต่างกัน โดยระดับจริยธรรมของบุคคลสามารถวัดได้จากเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น และสามารถที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรมร่วมกับผู้อื่น การได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับผู้อื่นจะทำให้บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำเรียนรู้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงขึ้น

การพัฒนาจริยธรรมตามกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด สามารถทำได้หลายวิธี ดังสรุปได้ต่อไปนี้ (ทิสนา แคมมณี, 2546)

1. การให้ความรู้ขั้นสูง เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่ (ขั้นสูงกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ 1 ขั้น)
2. การมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม
3. การให้แสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดให้บุคคลได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่น นอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่ และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมและไม่ยึดติดอยู่แต่ตนเอง
4. การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรม กล่าวคือ การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมจะช่วยฝึกให้บุคคลได้คิดวิเคราะห์หรืออภิปราย ได้แย้งกันและตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็นรวมทั้งแง่มุมต่างๆ ในสังคมด้วย โดยปัญหาที่นำมาใช้ในการอภิปรายนั้นควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่และระดับที่สูงกว่าของบุคคลนั้น
5. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ การที่บุคคลมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมร่วมกับบุคคลอื่น ได้อย่างเปิดเผย จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้นได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตามความเชื่อของกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดนั้นเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและวัยของบุคคลนั้นๆ และเห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลควรพิจารณารูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างกันตามความสามารถทางการคิดและวัยของบุคคล

2.3.2 กลุ่มแนวคิดจิตพิสัย

นักคิดกลุ่มจิตพิสัยมุ่งอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลโดยมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับระดับคุณภาพของการเรียนรู้ทางด้านจิตใจ (Affection Domain) ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้คือ ทฤษฎีจำแนกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ จุดเน้นสำคัญของทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ด้านจิตใจจะครอบคลุมความสนใจ เจตคติ ค่านิยม ลักษณะนิสัยของบุคคล และเชื่อว่าการเกิดเจตคติและการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving)
2. ขั้นการตอบสนอง (Responding)
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)
4. ขั้นจัดระบบ (Organization)
5. ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)

จากแนวคิดจิตพิสัยจะเห็นได้ว่าในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น สิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลคือ การเรียนรู้ด้านจิตใจของบุคคลนั้น โดยแนวทางในการพัฒนาจะมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป เริ่มจากการให้บุคคลมีโอกาสรับรู้และสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง มีโอกาสในการตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ และท้ายที่สุดก็คือ การพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

2.3.3 กลุ่มแนวคิดพฤติกรรมนิยม

นักคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำนั้นมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราลดลงหรือหมดไป นอกจากนี้ สำหรับวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมนั้น พบว่า

สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลได้ด้วยกระบวนการปรับพฤติกรรมโดยใช้ตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ตามขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. บังคับหรือกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจนและมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้

2. ใช้เสริมแรงที่เหมาะสมและถูกหลักการ โดยตัวเสริมแรงที่นำมาใช้อาจเป็นตัวเสริมแรงทางสังคม เช่น การให้คำชมเชย ยกย่อง ให้ความสนใจให้เกียรติ เป็นต้น หรืออาจเป็นตัวเสริมแรงที่เป็นรางวัล สิ่งของหรือเบี้ย (Token) ที่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกับสิ่งของหรือบริการที่ต้องการ หรืออาจจะให้เสริมแรง โดยการให้ทำกิจกรรมอื่นที่ชอบ ทั้งนี้วิธีการเสริมแรงที่ใช้ต้องเหมาะสมกับอายุของผู้รับการปรับพฤติกรรม

3. ติดตามสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการปรับพฤติกรรม เมื่อมีพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้น ควรให้เสริมทันทีในช่วงแรกๆ ของการปรับพฤติกรรม แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งแล้ว การให้เสริมควรจะเปลี่ยนเป็นแบบครั้งคราวเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่อย่างถาวร

จากแนวคิดพฤติกรรมนิยมจะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น ต้องกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่จะพัฒนาให้ชัดเจน สามารถวัดและสังเกตได้ โดยวิธีการสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดนี้คือ การปรับพฤติกรรมที่อาศัยตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญ

2.3.4 กลุ่มแนวคิดพฤติกรรมศาสตร์

ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรมเกิดจากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 6 ถึง 60 ปี ของ ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่เสนอเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2523 และต่อมาได้มีการประมวลผลวิจัยเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2526 ปัจจุบันทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรมได้เป็นกรอบในการกำหนด ตัวแปรในการวิจัยต่างๆ ในประเทศไทย และยังคงถูกใช้เป็นกรอบในการวิจัยเชิงทดลองประเมินผลการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรม

ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม ได้สรุปผลการวิจัยคนไทยไว้ว่า คนไทยที่มีพฤติกรรมของคนดีและแก่นั้น มีลักษณะทางจิตที่สำคัญ 8 ประการ คือ

1. การเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าที่จะเห็นแก่ส่วนตัวหรือพวกห้อง (เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง)

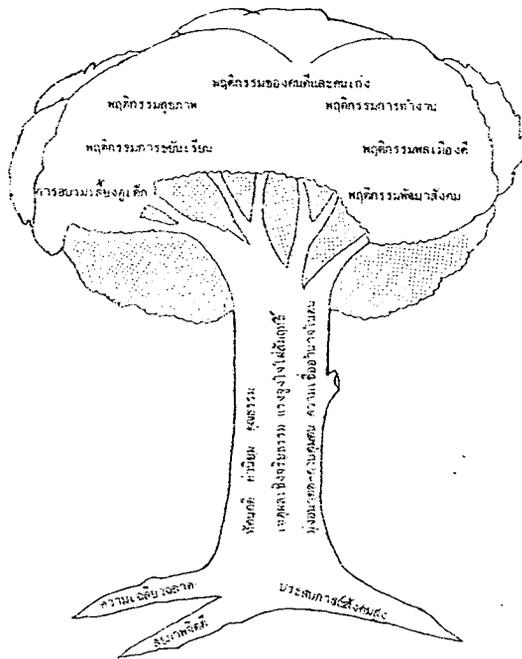
2. การเป็นคนที่สามารถคาดการณ์ไกล และรู้จักบังคับตนเองได้ (มุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง)
3. เป็นผู้ที่เชื่อว่า ทำดีได้ดี (ความเชื่ออาจในคน)
4. มีความวิริยะอุตสาหะ ฝ่าฝืนอุปสรรค จนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย
5. มีความพอใจและเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษของความชั่วร้ายต่างๆ (ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น และสถานการณ์ที่จะกระทำนั้น)
6. ความเฉลียวฉลาด สามารถเข้าใจและคิดในระดับนามธรรม
7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีประสบการณ์ทางสังคมสูง
8. มีสุขภาพจิตที่ดี มีความวิตกกังวลน้อย หรือปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

จิตลักษณะทั้ง 8 ประการที่เป็นลำต้นและรากของต้นไม้ ทำให้เกิดดอกและผลของต้นไม้ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมกรเป็นคนดี และเก่ง นอกจากนี้ การศึกษาของ วงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมกรทำดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมกรทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมกรทำงานอาชีพอย่าง ขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วย จิตลักษณะ 5 ด้าน คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตนแรง จูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่ 3 ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมกรทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม สุขภาพจิต

แผนภูมิที่ 2: ภาพทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรม: จิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538:15)

จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น ของ ต้นไม้ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในประมาณที่สูงพอเหมาะ กับ อายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิต ลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนา ไปเอง โดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และ อยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทาง โรงเรียนและทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความ พร้อมที่จะรับการพัฒนาทางจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิต ลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิต ลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้ อธิบายและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรมนี้ เกิดผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อ สร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ก็ให้ชี้แนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัย เพื่อหาหลักฐานใหม่ๆ มาเพิ่มเติมในทฤษฎีนี้ อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคน เป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่า คนที่เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้เหมาะสมกับอายุ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524:4) ได้กล่าวว่า จริยธรรมของบุคคล มีต้นเหตุมาจาก อิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือ บุคคลที่เกิดมาในสังคมจะเรียนรู้ และยอมรับในประเพณีในสังคมของตน ซึ่งจะแตกต่างจากจารีตประเพณีของสังคมอื่นๆ ไม่มากนักน้อย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าแหล่งกำเนิดที่สำคัญของจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่แรกเกิด โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อยตามที่พัฒนาการทางประสาทสัมผัสต่างๆ ที่จะอำนวยให้

ทฤษฎีต้น ไม้จริยธรรมนั้นที่เชื่อว่าพฤติกรรมต่างๆ ของคนดีและคนเก่งนั้น ก็เหมือนกับผลไม้บนต้น ซึ่งการที่จะทำให้ผลไม้บนต้นมีผลใหญ่และหวานอร่อยนั้น ลำต้นและราก นั้นก็ต้องสมบูรณ์ โดยลำต้นของต้นไม้ก็เปรียบได้กับลักษณะทางจิตใจของบุคคล อันได้แก่

1. ทศนคติ คุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่กำลังศึกษา
2. เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือการเห็นแก่ผู้อื่นมากกว่าการเห็นแก่ตนเอง
3. ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถคาดการณ์ โทเลและควบคุมตนเองให้อุดได้รอได้ อย่างเหมาะสม
4. ความเชื่ออำนาจในตนว่าทำดีได้ดี ทำชั่วต้องได้รับโทษ
5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือความมุ่งมั่นบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ส่วนรากของต้นไม้จริยธรรมก็เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตใจที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ

3 ประการคือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2545)

1. สติปัญญา คือความเฉลียวฉลาด เหมาะสมกับอายุ
2. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การเข้าใจมนุษย์และสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. สุขภาพจิตที่ดี คือ การมีความวิตกกังวลในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ซึ่งลักษณะของบุคคลทั้ง 8 ประการนั้น ถ้าพิจารณาตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์ นิยมก็คือจิตลักษณะเดิมที่ติดตัวมากับมนุษย์และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นผลของจิตลักษณะเดิมของบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลประสบอยู่ และเป็นสถานการณ์ที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมายนั้นนั่นเอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2545)

สำหรับวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดจิตพฤติกรรมศาสตร์นั้นพบว่า ก่อนที่จะดำเนินการพัฒนานั้น นักพัฒนาจริยธรรมจะต้องตอบคำถามอย่างน้อย 3 ข้อต่อไปนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538)

1. จะต้องพัฒนาอะไร
2. จะพัฒนาโดยมีขั้นตอนอย่างไร
3. จะพัฒนาอย่างไร

หลังจากนั้นจึงนำคำตอบที่ได้มาประมวลเพื่อวางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแนวคิดกลุ่มจิตพฤติกรรมศาสตร์เชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์มาจากทั้งสาเหตุที่เป็นปัจจัยภายนอก อันได้แก่สถานการณ์แวดล้อมต่างๆ และปัจจัยภายในคือจิตใจตัวบุคคลเอง ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลประสบอยู่ นอกจากนี้ยังเห็นว่า การจะพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยข้อมูลจากการวิจัยเป็นพื้นฐาน ดังนั้น ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดของกลุ่มนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเพื่อที่จะค้นหาลักษณะหรือประเภทของบุคคลกลุ่มเสี่ยง (มีจิตลักษณะและ/หรือพฤติกรรมบางประการที่ด้อยกว่ากลุ่มประเภทอื่น) และศึกษาปัจจัยเชิงเหตุหรือสาเหตุต่างๆ ของจิตลักษณะหรือพฤติกรรมจริยธรรมที่ต้องการพัฒนา

2.3.5 กลุ่มแนวคิดสังคมวิทยา

แนวคิดสังคมวิทยาเป็นแนวคิดที่เน้นการศึกษากระบวนการปฏิบัติสังสรรค์และแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในกลุ่ม องค์กรและสังคม ซึ่งตามแนวคิดนี้มองว่าการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้นเกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และการประพฤติปฏิบัติต่างๆ จากการเรียนรู้นั้นจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรม บุคลิกภาพ ค่านิยม เจตคติ แรงจูงใจที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมของตน รวมทั้งได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมนี้จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา (Munn, Fernald and Fernald, 1969 อ้างใน อ้อมเดือน สดมณี และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ, 2554)

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่สำคัญตลอดชีวิตของมนุษย์ที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงชรา บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมให้กับบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อน พระ และสื่อมวลชน

สำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดสังคมวิทยาสามารถทำได้หลายวิธี ดังสรุปได้ต่อไปนี้ (งามตา วนิทนานนท์, 2553; เพ็ญแข ประจันปัจจนิก, 2528; สุพัตรา สุภาพ, 2537: 59)

1. การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ถือเป็นการบอกกล่าวอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ดีและไม่ควรกระทำซึ่งวิธีการนี้ถือว่าเป็นวิธีที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาโครงสร้างทางบุคลิกภาพและการพัฒนาทางด้านต่างๆ ของบุคคล
2. การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ถือเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่รู้ตัว กล่าวคือ บุคคลจะเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่และซึมซับเข้าไปในจิตใจ จนหล่อหลอมมาเป็นบุคลิกภาพของบุคคล
3. การอบรมสั่งสอนจากครู ถือเป็นการชี้แนะแนวทางหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนดำเนินเข้าสู่ปัญญา ครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่รับช่วงต่อจากพ่อแม่ เป็นผู้มีอิทธิพลในการหล่อหลอมขัดเกลาลักษณะนิสัยของนักเรียนและมีบทบาทในการเป็นต้นแบบให้แก่เด็กนักเรียนในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ
4. การอบรมสั่งสอนจากพระ ถือเป็นการช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยหลักคำสอนและการจัดกิจกรรมทางศาสนา
5. การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนถือเป็นการพัฒนาและสร้างอัตมโนภาพแห่งตนที่แตกต่างจากพ่อแม่ ครู เป็นการเปิดโอกาสที่สำคัญในการฝึกหัดทักษะในการสวมบทบาทของบุคคล และให้บุคคลได้เรียนรู้บทบาท และค่านิยมทางสังคมที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องการสอน
6. การเรียนรู้จากสื่อมวลชน ถือเป็นการให้ต้นแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถรับรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและสิ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อ使自己เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

นอกจากนี้แนวคิดทางด้านสังคมศาสตร์ยังมีความเชื่อในเรื่องของอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม กล่าวคือ ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อม ใช้เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคล โดยเฉพาะประเพณีค่านิยมต่างๆภายในสังคม บุคคลจะได้รับการปลูกฝังจริยธรรมจากสิ่งแวดล้อมและสังคมมาตั้งแต่เกิด สกินเนอร์ (Skinner, 1971) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ จารีตประเพณี ตลอดจนค่านิยมต่างๆซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้เด็กประพฤติปฏิบัติตั้งแต่เกิด เงื่อนไขทางสังคมเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้นๆพ่อแม่และผู้ใหญ่จะเป็นผู้ถ่ายทอดให้เด็กถึงแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนภายในสังคม ซึ่งเน้นความถูกต้องซื่อสัตย์ ถึงแม้ว่าบุคคลจะไม่

มีจริยธรรมมาตั้งแต่เกิด แต่เมื่อโตขึ้นก็ต้องมีจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวโครงสร้างทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น

นอกจากนี้ ดีไรท์ (Wright, 1975) เชื่อว่า สังคมจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคล กลุ่มสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่จะเป็นเป้าหมายของจริยธรรมให้แก่บุคคลนั้น เด็กๆจะเรียนรู้สิ่งที่ดีเลวจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วยขบวนการเทียบเคียง เด็กจะวิธีการเลียนแบบผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ตนเคารพรักจนในที่สุดจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเองโดยอัตโนมัติ ดังนั้นถ้าผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเด็กก็จะเลียนแบบและจะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงไปด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้ เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิด โดยยึดเอาหลักการเสริมแรงหรือหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้น ดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติและอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (Cognitive Structure Change)
2. แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุด มีรากฐานจากความต้องการทางชีวภาพหรือความต้องการรางวัลจากสังคมและหลีกเลี่ยงการลงโทษ
3. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความผูกพันกับวัฒนธรรม
4. พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Norm) เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยสาเหตุจากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก
5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้ามและการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม (Socializing agent) (Skinner, 1971: 101-128)

จริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แยกเป็นประเด็นหลักในการพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. ต้นกำเนิดของพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมระบุว่า พฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้มี 2 แบบ คือ การเรียนรู้จากผลกรรม เป็นการเรียนรู้ที่บุคคล

กระทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วยตนเองแล้วเรียนรู้ผลกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จาก การสังเกต การเรียนรู้ชนิดนี้เกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model) ว่า ตัวแบบทำอะไร ทำอย่างไร มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อสังเกตได้แล้ว ผู้สังเกตก็มีความคิดว่าตนสามารถทำพฤติกรรมใหม่ได้ อย่างไรในเวลาข้างหน้าที่สามารถทำแบบแผนพฤติกรรมนั้นๆ ออกมากระทำได้

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม แยกได้เป็น 2 ประเด็น คือ

2.1 ตัวแปรที่เกิดก่อนพฤติกรรม แล้วมีผลต่อพฤติกรรม ประกอบด้วย การมีตัวแบบ เพราะช่วยให้มนุษย์เรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ได้มากมาย โดยไม่ต้องใช้เวลานานกับการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก

2.2 ตัวแปรที่เกิดหลังพฤติกรรม และจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในเวลาต่อมา ประกอบด้วยผลกรรมจากภายนอกและผลกรรมจากภายใน ปฏิบัติการกระทำของตนเองและการเปรียบเทียบผลกรรมที่คาดหวังกับผลกรรมจริงจริยธรรมเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเกิดจากกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ศีลธรรมและจารีตประเพณี โดยที่ต้นกำเนิดของพฤติกรรมเกิดจากการ เรียนรู้ในผลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และจากการสังเกตจากการกระทำของผู้อื่น หรือที่เรียกว่าตัวแบบ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มาก เพราะไม่ต้องเสียเวลาในการเรียนรู้ (ธีระพร อูวรรณ โน. 2532: 237)

นอกจากนี้การเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการได้รับแบบอย่างกระตุ้นจากสังคม บุคคลใดมีลักษณะชอบฟังพาดจะมีพฤติกรรมการเลียนแบบสูงกว่าบุคคลอื่น (Jackkubzak and Walters. 1959) แบนดูราได้ทำการทดลองพบว่า การเรียนรู้ในลักษณะ ของการเลียนแบบเท่านั้นที่จะไปสู่การสร้างค่านิยมทางศีลธรรมของเด็ก อิทธิพลของรูปแบบทางสังคม จะมีผลต่อความคิดทางศีลธรรมของบุคคลอย่างยิ่ง (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2520) ซึ่งการพัฒนาจริยธรรมจากการเรียนรู้ สามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม (Social Cognitive Theory) พัฒนาขึ้นโดยนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อ Albert Bandura ซึ่งมองกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเริ่มต้นจากภายใน โดยยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก และทิสนา แจมมณี (2546:19-20) อธิบายหลักการของ Bandura ว่าการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆกัน และตัวแบบทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ อาจทำหน้าที่ ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมหรือช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ โดยตัวแบบอาจเป็นบุคคล (Live Model) หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

การเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบนั้น ทิศนา แยมมณี (2546) นำเสนอขั้นตอน เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใส่ใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. การเสนอตัวแบบต้องมีความเด่นชัด มาสลับซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่ามีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจและทำให้ผู้สังเกตพึงพอใจ
3. การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบ โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัส หรือ โครงสร้างให้จำง่าย การชักช่อมลักษณะของตัวแบบในความคิด และการชักช่อมด้วยการกระทำ
4. การจงใจให้ปฏิบัติโดยการช่วยผู้เรียน ได้รับรู้เห็นคุณค่า เห็นผลที่น่าพึงพอใจ ของการปฏิบัติ การช่วยให้ผู้เรียน ได้รับรู้ความสามารถของตน และเรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง
5. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติ โดยช่วยให้ผู้เรียน ได้ลงมือทำ สังเกตการกระทำ ของตนเองให้ผู้เรียน ได้ข้อมูลป้อนกลับ และให้ผู้เรียน ได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับภาพตัวแบบในความคิด

แนวคิดการควบคุมทางสังคม

การพัฒนาการด้านจริยธรรม โดยใช้แนวคิดทางการจัดการทางสังคม และการเรียนรู้ของกลุ่มบุคคลในสังคม เพื่อให้สามารถกลมกลืนให้คนในสังคม โดยเฉพาะบุคคล ที่ทำหน้าที่ในการเป็นแบบอย่างที่ดีของคนอื่น ต้องดำรงรักษาคุณธรรมและจริยธรรมที่ตนมีอยู่เดิม ได้ ขณะเดียวกันก็ต้องร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคมให้เหมาะสมกับสถานะแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลง และปลูกฝัง สั่งสอน พร้อมกับกวดขันให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านั้น ทั้งมาตรการทางกฎหมาย และทางจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติก็จะมี ความสงบสุข และเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

การกำหนด “กฎเกณฑ์ของสังคม” นี้ ในแนวคิดการบริหารจัดการองค์การยุคใหม่ได้นำ หลักการของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย ความรับผิดชอบ ต่อการตัดสินใจ การบริหารงานแบบคุณภาพ ได้แก่ การมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และหลักการอื่นๆ มาเป็นหลักในการกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเชื่อในสิ่งเดียวกันและยอมรับ ในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการปฏิบัติที่ตรงกัน ซึ่งจะทำให้เกิดพันธะสัญญา (Commitment) ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และวิธีการที่ร่วมกันกำหนดด้วยความเต็มใจ

สังคมหรือชุมชนประกอบด้วยคนหลายประเภทและหลายระดับ ทั้งคนดีและคนไม่ดี การ ที่จะให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้ จำเป็นต้องมีระบบการควบคุมให้คนประพฤติปฏิบัติ อยู่ในกรอบที่สังคมนั้นกำหนด จึงจะช่วยให้คนอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีการขัดแย้งน้อยที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดให้สอดคล้องกับระดับของความสามารถในการควบคุมตนเองของคน ในสังคมเป็น 3 มาตรการ คือ (1) กฎหรือกฎหมายที่ใช้บังคับให้ทำหรือละเว้นการกระทำ

ซึ่งมาตรการนี้น่าจะเหมาะกับคนที่พระพุทธเจ้ากำหนดว่าเป็น “คนประเภทบัวใต้น้ำ” (2) กติกาที่เป็นคำแนะนำในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมาตรการนี้เหมาะกับคนที่รู้สึกชอบชั่วดีในระดับหนึ่ง กล่าวคือ อาจมีการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องบ้าง แต่ก็ตระหนักรู้และระงับการกระทำได้ด้วยตนเอง หรืออาจจะเทียบได้กับ “คนประเภทบัวปริมน้ำ” และ (3) มารยาท ที่สังคมนั้นกำหนดว่าเป็น ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง และความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม ซึ่งมาตรการนี้เหมาะสมกับคนในประเภท “บัวเหนือน้ำ” ที่สามารถควบคุมความประพฤติได้ด้วยตนเอง สามารถสั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดีกับคนอื่นในสังคม

นอกจากนั้น ควรต้องมีมาตรการควบคุมทางสังคมให้ครอบคลุมถึงการมีกฎเพื่อลงโทษในกลุ่มคนที่ประพฤติผิดซ้ำซาก มีกติกาที่จะให้คำแนะนำแก่บุคคลในสังคมเพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนและละเว้นการประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องตามที่สังคมกำหนด และปลูกฝังสั่งสอนให้คนในสังคมพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดี มีจริยธรรม สามารถควบคุมตนเองได้ ดีในทุกโอกาส โดยมุ่งหวังในการพัฒนาคนในสังคมให้มีกลุ่ม “บัวใต้น้ำ” น้อยที่สุด หากทำได้ เช่นนี้สังคมนั้นก็จะมี ความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแนวคิดสังคมวิทยาเชื่อกระบวนการทางสังคมเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อน พระ และสื่อมวลชน ซึ่งในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดนี้จึงเชื่อว่าจะเกิดมาจากการที่บุคคลได้รับการขัดเกลาทางสังคมผ่านตัวแทนทางสังคมที่สำคัญ

2.3.6 กลุ่มแนวคิดทางศาสนา

ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันสามารถแก้ไขหรือบรรเทาเบาบางลงได้ด้วยศาสนา เนื่องจากต้นเหตุของปัญหาต่างๆ ในสังคมนั้นมาจากการกระทำของมนุษย์ การแก้ปัญหาก็ต้องแก้ไขที่ตัวมนุษย์เองศาสนาทุกศาสนาที่ชาวไทยนับถือกันล้วนมีแนวคำสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคลด้านจิตสำนึกและเจตคติ และส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคลในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น เมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาตนได้ก็สามารถช่วยตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุข และสามารถนำคนไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด ในปัจจุบันศาสนาจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ ดังนี้ (ภัทรพร สิริกาญจน, 2536)

1. การพัฒนาบุคคลด้านจิตสำนึกและเจตคติ หลักคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญและเป็นหลักในการกล่อมเกลาบุคคลให้มีความสำนึกและเจตคติที่ถูกต้องดีงาม ศาสนาเป็น

เรื่องต่อต้านและกำจัดสัญชาตญาณฝ่ายต่ำของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ลดทอนกิเลสตัณหา ความเห็นแก่ตัวและการประทุษร้ายผู้อื่น ไม่เพียงแต่เท่านั้นศาสนายังส่งเสริมคุณธรรมของมนุษย์ในทางสร้างสรรค์ ให้มนุษย์มีความรัก ความเมตตา ความเสียสละและความสงบเยือกเย็น ตลอดจนพร้อมที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในศาสนาคริสต์ก็มีหลักคำสอนที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาจิตสำนึกและเจตคติของตนให้ดีขึ้น เช่น คำสอนของพระเยซูที่ให้บุคคลหมกมุ่นเห็นแก่ตัว และมีความรักผู้อื่นตลอดจนเสียสละเพื่อผู้อื่น ส่วนศาสนาอิสลามซึ่งมีจำนวนชาวไทยนับถือรองจากพุทธศาสนาที่ส่งเสริมจิตสำนึกและเจตคติของบุคคล เช่น คำสอนของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ดังที่กล่าวมาแล้ว เมื่อบุคคลมีพื้นฐานความคิดความเห็นที่ถูกต้องและมีคุณธรรมในจิตใจแล้ว เขาย่อมกระทำตนเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นต่อไป

2. การพัฒนาบุคคลในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในพุทธศาสนามีหลักธรรมหลายข้อที่ส่งเสริมให้บุคคลดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นด้วยดี โดยพุทธศาสนามีหลักการว่า หากบุคคลคิดดีมีใจเป็นกุศลแล้ว ย่อมพูดดีและทำดี บุคคลผู้พัฒนาความคิดจิตใจของตนเองแล้วจึงเป็นผู้ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสงบสุขและทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าได้

จากหลักคำสอนทางศาสนาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยให้บุคคลผู้ที่ยึดถือและปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้นๆ เป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้ โดยที่ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นสิ่งสำคัญอยู่ที่การที่บุคคลเห็นความสำคัญและยอมรับในหลักการปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้นเพื่อที่จะนำไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติและในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป ซึ่งวิธีการที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลโดยอาศัยหลักคำสอนทางศาสนานั้นก็ขึ้นอยู่กับหลักคำสอนของแต่ละศาสนาว่ามีสาระสำคัญและมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้บุคคลเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้น แนวคิดทางศาสนายังรวมถึงแนวคิดทางด้านจริยศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยกล่าวคือ จริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา เป็นการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความดี ความชั่ว ความถูกต้องและความไม่ถูกต้องของการกระทำ นักปรัชญาสมัยใหม่ได้แบ่งทฤษฎีจริยศาสตร์ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่

1. อภจริยศาสตร์ (metaethics) เป็นการศึกษาค้นหาถึงที่มาของหลักจริยธรรมและความหมาย อภจริยจึงเป็นการศึกษาที่พยายามตอบว่าคำว่า "ดี" ที่นักจริยศาสตร์ใช้หมายถึงอะไร การตัดสินใจทางจริยธรรมที่นักจริยศาสตร์เสนอนั้น มีเหตุผลสนับสนุนหรือไม่

2. จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน (normative ethics) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ กล่าวถึง มาตรฐานทางจริยธรรม ที่ควบคุมการกระทำที่ดีและไม่ดี ซึ่งรวมไปถึงลักษณะของนิสัยที่ดีที่ควรยึดถือ หน้าที่ที่เราควรทำ หรือผลลัพธ์ของพฤติกรรมของเราที่มีต่อผู้อื่น

3.จริยศาสตร์ประยุกต์ (applied ethics)คือ การนำหลักจริยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับกรณีเฉพาะเพื่อตอบคำถามในประเด็นทางจริยธรรม อาทิ ปัญหาการทำแท้ง สิทธิของสัตว์ ปัญหาการลงโทษของรัฐ หรือสงครามนิวเคลีย การทำอวัยวะบริจาคกรรม เป็นต้น

กล่าวได้ว่าจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน จะเป็นการกำหนดแนวทางและหลักการจริยธรรม ที่ควรจะเป็นสำหรับการกระทำของมนุษย์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะพิจารณาทฤษฎีจริยศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานเป็นหลัก จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน (normative ethics) จึงเป็นจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานเป็นการนำเสนอมาตรฐานทางจริยธรรม ที่บอกว่าการกระทำใดถูกต้อง การกระทำใดไม่ถูกต้อง

2.4 วิชาชีพครู

ครูเป็นวิชาชีพหนึ่งซึ่งเน้นความสำคัญของจริยธรรมในวิชาชีพไว้เป็นอย่างมาก ในกรณีเรื่องของจริยธรรมในวิชาชีพครูนั้น ได้มีการแบ่งไว้อย่างชัดเจน ระหว่างจริยธรรมในวิชาชีพครู ในโรงเรียน และจริยธรรมในวิชาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม หลักจริยธรรมที่ได้กำหนดไว้นั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ (วริยา ชินวรรโณ , 2541) ลักษณะของครูที่ดีนั้นมีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ในหลายโอกาส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี 2522 ซึ่งมีข้อความที่แสดงถึงคุณลักษณะที่ดีของครูที่ดีไว้ดังนี้

“ครูที่แท้จริงเป็นผู้กระทำแต่ความดี คือ ต้องขยันและอดสาเหปากเพียร เอื้อเพื่อพ่อแม่ และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้น และอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติละปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มตัวปลื้มใจจากความสะอาดสบายและความสนุกรื่นริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของคน ต้องมั่นใจให้มั่นคงและแน่นอน ต้องซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งในด้านวิทยาการ และความฉลาด รอบรู้ในเหตุและผล” (คุรุสภา , 2524:3)

พระพุทธบาทสถิกขุ ได้บรรยายเรื่องธรรมะสำหรับครูระหว่าง วันที่ 4-9 กันยายน 2527 ณ สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีความบางตอนแสดงถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

“ครูในฐานะที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคล ควรกอปรไปด้วยคุณธรรมของครู คือเปิดประตูทางวิญญาณของโลกที่ปิดด้วยวิชาให้ออกมาสู่แสงสว่าง และอิสรภาพทางจิต มีลักษณะสูงส่งในแง่คุณธรรม มีหน้าที่พัฒนามนุษย์ให้เป็นในทางที่ถูกทุกวิถีทาง มีจิตใจเปี่ยมด้วย

เมตตา กรุณาและปัญญา ทำบุญคุณและมีประโยชน์แก่โลกอย่างมหาศาลโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนเพียงเล็กน้อยชีวิตได้ ครูต้องสร้างเด็กให้มีสติปัญญา มีเหตุผล ช่วยให้เขาหลุดพ้นจากสัญชาติญาณอย่างสัตว์ สามารถสร้างบ้านสร้างชาติและสังคมโลก เป็นพุทธมามกะที่สมบูรณ์ รู้จักรับผิดชอบชั่วดี เชื่อฟังบิดามารดา และให้เขาารู้จักว่า “ไท” (อิสระจากกิเลส) “มัชฌิม” (ทางสายกลางอริยมรรค)

จากลักษณะของความเป็นครูที่ดีนั้น นักวิชาการก็ได้กล่าวไว้ว่า ครูที่ดีนั้นต้องปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของคนอีกด้วย ซึ่ง Dictionary of Education ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ไว้ว่า “หน้าที่ประจำของแต่ละบุคคล เมื่อเขาได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง” ส่วนความหมายของครู ในที่นี้จะอธิบายตามรูปคำภาษาอังกฤษ คือ “Teachers” โดยสรุปจากคำอธิบายของ ยนต์ ชุ่มจิต (2531) ดังนี้

T – Teaching (การสอน) หมายถึง บทบาทในการทำหน้าที่สั่งสอนศิษย์ให้เป็น คนดี มีความรู้ในวิชาการทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของครูทุกคน ทุกระดับชั้นที่สอน ดังนั้น ครูทุกคนจึงควรตระหนักในเรื่อง การสอนเป็นอันดับแรก โดยถือว่า หัวใจความเป็นครู คือ การ อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีมีความรู้ในวิทยาการทั้งปวง

E – Ethics (จริยธรรม) หมายถึง การที่ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู นอกจากครู อาจารย์จะต้องอบรมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจริยธรรมแล้ว ครูทุกคนก็จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมอันดี งามเหมาะสมด้วย เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

A – Academic (วิชาการ) หมายถึง การที่ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในทางวิชาการ ทั้งของตนเองและของลูกศิษย์ ดังนั้น ครู อาจารย์ทุกคนต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ หาก ไม่ทำเช่นนั้น ก็จะเป็นคนที่ล้าสมัย ไม่ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบันนี้

C – Cultural Heritage (การสืบทอดวัฒนธรรม) หมายถึง ครู อาจารย์ต้องทำ หน้าที่และรับผิดชอบในการสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งครูอาจทำได้ 2 ทางคือ

1) การปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ค้ำจุนของชาติ เช่น แต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมกับ โอกาสและสถานที่ หรือ การแสดงความเคารพและกริยามารยาทแบบไทย ๆ หรือการจัดงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น และ 2) การอบรมสั่งสอนให้ ลูกศิษย์เข้าใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่ดี ๆ

H – Human Relationship (มนุษยสัมพันธ์) หมายถึง ครูอาจารย์ต้องทำตัวให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติ

หน้าที่การงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมการมีมนุษยสัมพันธ์ของครู สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
2. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับครู
3. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชน

E – Evaluation (การประเมินผล) หมายถึง การประเมินผลการเรียนการสอน ของนักเรียน หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านนี้ ถือว่ามี ความสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของลูกศิษย์ในด้าน ต่าง ๆ หากครูสอนแล้วไม่มีการวัดผล ครูก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าลูกศิษย์ ของตนเองจะมีความเจริญก้าวหน้า มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ครู จึงควรระลึกเสมอว่า “ที่ใดมีการสอน ที่นั่นต้องมีการสอบด้วย”

R – Research (การวิจัย) หมายถึง การที่ครูต้องเป็นนักแก้ปัญหา เพราะการวิจัยเป็น วิธีการแก้ปัญหาและการศึกษาหาความรู้ความจริงที่ เชื่อถือได้โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้

S – Service (การบริการ) หมายถึง การให้บริการแก่ศิษย์ ผู้ปกครองและ ชุมชน เช่น การให้บริการความรู้แก่คนในท้องถิ่น ทั้งในด้าน ความรู้ทางอาชีพ สุขภาพอนามัย การให้คำปรึกษา หรือ และ การร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน เป็นต้น

จากบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพครูดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็น ได้ว่าวิชาชีพครูได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง คุณธรรมของครูจึงจำเป็นต้องอยู่ในระดับที่คู่ควรกับการยกย่อง กล่าวคือ นอกเหนือจากการมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีที่วิญญูชนจะพึงมีแล้ว ผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพเป็นหลักอีกด้วย

2.5 จริยธรรมวิชาชีพครู

ผู้ที่ประกอบอาชีพครูต้องอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งมีอาชีพแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละคนแต่ละอาชีพล้วนมีบทบาท มีหน้าที่การงานที่ต้องปฏิบัติแตกต่างกัน แต่สิ่งที่ทุกคน ต้องมีเหมือนกัน คือ ทุกคนมีจริยธรรมประจำตน หากทุกคนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตน และมี จริยธรรมตามบทบาทหน้าที่นั้นๆ เป็นอย่างดี สังคมก็สงบสุข อยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข เป็น สังคมที่ดี มีคุณภาพ ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง จริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพครูมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

1. จริยธรรมต่อตนเอง

ประกอบอาชีพควรต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดประจำตน เช่น รู้รักสามัคคี ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีน้ำใจ เมตตากรุณา ยุติธรรม กตัญญูแก่ผู้ที่รักษาระเบียบวินัย มีความอดุสาหะ รู้จักความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุมีผล มีจิตสำนึกสาธารณะ (Public mind) เป็นต้น

2. จริยธรรมต่อบุตรธิดา

บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรธิดาให้มีความสุข พอเหมาะแก่ฐานะของตนเอง นอกจากนี้ ยังต้องให้การอบรม สั่งสอน ชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควร ที่เหมาะสม เพื่อให้เป็นคนดีมีคุณธรรมอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3. จริยธรรมต่อภริยาหรือสามี

บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นภริยา หรือสามีถือว่าเป็นบุคคลคนเดียว ดังนั้น จึงต้องมีความรักใคร่ ประองคองกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ภาระงานในบ้านก็ไม่ควรเถียงกัน ต้องช่วยกันกันทำแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ภรรยาที่ไม่ว่าหรือนินทาสามี สามีก็ไม่นินทาว่าร้ายภรรยา ทั้งในและนอกบ้านดังคำที่ว่า “ความใน ไม่ให้นำออกความนอก ไม่ให้นำเข้า”

4. จริยธรรมต่อบิดามารดา

บิดามารดาเป็นบุพการีผู้ให้กำเนิด บุตรจึงมีหน้าที่ตอบแทนพระคุณท่านในขณะที่มีชีวิตอยู่ เช่น เลี้ยงดูท่านให้มีความสุขสบาย สมฐานะ ช่วยทำธุรกรรมงานให้ท่านรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย พุดคุยพาท้ายเมื่อมี โอกาส ฯลฯ และเมื่อท่านล่วงลับไปแล้วก็ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านกล่าวถึงพระคุณท่านให้บุตรหลานรับรู้ เป็นต้น

5. จริยธรรมต่อลูกศิษย์

ครูต้องให้ความรักต่อลูกศิษย์เหมือนกับบุตรของตนเอง เพราะครูเปรียบเหมือนกับบิดามารดาคนที่สองของศิษย์ ดังนั้น ครูต้องมอบความรักให้กับศิษย์ มีเมตตากรุณา มีความยุติธรรม ว่ากล่าวตักเตือนเมื่อศิษย์กระทำผิด ไม่เปิดเผยความลับของศิษย์ เป็นต้น

6. จริยธรรมต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ครูต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ เคารพกฎหมาย ปฏิบัติงานอาชีพด้วยความสุจริต เสียภาษีอากรอย่างถูกต้อง ไม่มัวเมาหลงใหลในยศ ตำแหน่ง ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่มัวเมาหลงใหลในอบายมุข หรือทางที่นำไปสู่ความเสื่อม เป็นต้น (ปราชญา กล้าผจญ , 2549)

ในเรื่องจริยธรรมครูนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายและแบบอย่างพฤติกรรมหลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งเรื่องเหล่านี้จะรวมถึงคุณธรรมของครูที่ควรจะเป็นด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อำไพ สุจริตกุล (2522) อ้างถึงโดยคณาจารย์ภาควิชาการพื้นฐานการศึกษา, 2527 ได้เรียกคุณธรรมของครูว่า “คุณธรรมนิยม” ประกอบด้วยสิ่งอันแสดงถึง คุณงามความดีของครู 4 ประการคือ

1. จริยธรรมของครู (Teacher Function) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ชอบที่ควรและเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของครู เช่น การเป็นผู้มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดี เป็นต้น
2. คุณธรรมเฉพาะของครู (Teacher's Qualification) หมายถึง คุณสมบัติหรือความสามารถที่มีอยู่ในตัวครู ซึ่งมีลักษณะพิเศษมากกว่าบุคคลธรรมดา เช่น การเป็นผู้มีความเมตตา กรุณาต่อเด็ก การมีความอดทน และอดกลั้น เป็นต้น
3. คตินิยมในความเป็นครูหรืออุดมคติของครู (Teacher's Will) คำว่า คตินิยม หมายถึง ความตั้งใจในสิ่งที่ดีที่สุดที่ครูพึงยึดถือไว้เป็นหลักธรรมประจำใจของตน คตินิยมหรืออุดมคตินี้เป็นเรื่องของจิตใจและเป็นนามธรรม ครูจะต้องพยายามสร้างขึ้นมาเอง
4. น้ำใจครู หรือวิญญาณของครู (Teacher's Spirit) หมายถึง ลักษณะอันเป็นแก่นแท้ในสภาวะของความเป็นครูของผู้ประกอบอาชีพครูทุกคน ถ้าใครขาดคุณสมบัติข้อนี้แล้วย่อมยากที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูอย่างแท้จริง เช่น การเสียสละเวลาให้แก่นักเรียน ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลน และเพียรสั่งสอนอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี เป็นต้น

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ,2524 อ้างถึงใน กิตติพันธุ์ รุจิรกุล ,2540 กล่าวว่า คุณธรรมของครู คือคุณงามความดีต่างๆ ที่ครูพึงยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นครู โดยครูจะต้องเป็นทั้งนักปราชญ์ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้มีความรู้ดีและถ่ายทอดดี และผู้ทรงศีล ซึ่งจะช่วยให้ครูมีการวางตัวที่ดี เป็นที่เคารพเชื่อฟังแก่ศิษย์ เพราะสังคม ได้ยกย่องให้ครูเป็นปูชนียบุคคล เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ สร้างความเป็นคน และอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีของสังคม โดยยกตัวอย่างพฤติกรรมในการวางตัวที่ดีของครูไว้ดังนี้

1. มีความเสียสละ เช่น สอนพิเศษให้โดยมิได้คิดค่าสอนหรือสิ่งตอบแทน
อย่างอื่น

2. มีความรักเด็กและเพื่อนมนุษย์ เช่น ให้ความเมตตาต่อศิษย์
3. ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและประหยัด
4. ไม่เป็นทาสอบายมุขทุกชนิด
5. มีความจริงใจ มีความอดกลั้น อดทนต่อการซักถามของศิษย์
6. มีความซื่อธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของการสอนและการวัดผล
7. วางคนให้เหมาะสมแก่ “ความเป็นครู” ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
8. มีความขยันขันแข็งในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่และทำอย่างมีชีวิตชีวา
9. ไม่มีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับศิษย์หรือบุคคลอื่นที่มีใ้คู่ครองของตน
10. ยึดมั่นในศีลห้าและมรรคแปดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2525) อ้างถึงใน กิตติพันธุ์ รุจิรกุล (2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางความสามารถที่ช่วยให้คนมีจริยธรรมว่าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางความสามารถที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ความสามารถเกี่ยวกับการสร้าง และใช้ความคิดรวบยอดทางศีลธรรม คือมีความสามารถที่จะให้เหตุผลในเรื่องจริยธรรม และใช้วิจารณ์ญาณในการแก้ปัญหาจริยธรรม อีกทั้งมีความสามารถที่จะเข้าใจและนำกฎทางศีลธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต

2. ความสามารถในการเข้าใจข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์ในเชิงเหตุกับผล ความเข้าใจในเชิงเหตุกับผล คือความสามารถที่จะคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นของการกระทำทั้งในแง่กายภาพและจิตวิทยา และความสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องนี้จากประสบการณ์ของตนเองและจากการได้ทราบจากการกระทำของผู้อื่น

3. ความสามารถที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างเหมาะสม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. ความสามารถในการควบคุมตนเอง สามารถใช้สติสัมปชัญญะยับยั้งชั่งใจไม่กระทำในสิ่งที่ผิดและการไม่ปล่อยให้จิตใจของตนเองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งเร้าภายนอกอย่างไม่แยแสคึแยกชัว

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ,2529 ได้กำหนดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการซึ่งเป็นคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับครูไว้ดังนี้

1. มีความขยัน พึ่งตนเองและรับผิดชอบ
2. ประหยัดและออม

3. มีวินัยและเคารพกฎหมาย
4. ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และนิยมไทย

กิตติพันธ์ รุจิรกุล ,2540 กล่าวถึงจริยธรรมของครูไว้ว่า จริยธรรมเป็นหลักความประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลในทางที่ดี เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตัวเองและความสงบสุขของสังคม จริยธรรมเป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรม เพราะการที่บุคคลประพฤติดีเป็นอาณิชนจนเกิดเป็นอุปนิสัยประจำตัวแล้วย่อมกลายเป็นคุณธรรมในที่สุด ซึ่งหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่มีอาชีพการเป็นครู และได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมเป็นหลักที่คนเราใช้ยึดเพื่อการปฏิบัติให้ดีให้งามซึ่งเป็นแนวคิดที่อยู่ในใจ โดยคุณธรรมสำหรับครูมีความสำคัญต่อความเป็นครูดังนี้

1. คุณธรรมสำหรับครูเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญเสมือนหัวใจของการเป็นครู ซึ่งครูจะประสบผลสำเร็จในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน ได้เป็นอย่างดี
2. ครูเป็นแบบอย่างสำหรับนักเรียน ถ้าครูมีคุณธรรมก็จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรมได้ ในทางตรงข้ามถ้าครูขาดคุณธรรมก็จะหวังได้ยากว่านักเรียนจะมีคุณธรรม
3. คุณธรรมสำหรับครูจะช่วยทำให้ครูได้รับความเคารพจากนักเรียนด้วยความจริงใจ
4. ครูที่มีคุณธรรมจึงจะเรียกได้ว่าเป็นบุคคลชั้นครู
5. ถ้าครูสอนหนังสืออย่างเดียวมิได้สนใจเรื่องคุณธรรม ก็จะเป็นครูที่สมบูรณ์มิได้
6. คุณธรรมสำหรับครู มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ ถ้าครูมีคุณธรรม ก็จะเป็นหลักยึดของสังคมและช่วยสร้างสังคมที่ดีเพื่อความมั่นคงของชาติได้

ในประเด็นของจริยธรรมครูนั่น วลัยพร ปิ่นวิเศษ (2529) ได้สรุปไว้ว่า จริยธรรมครูที่พึงประสงค์นั้นประกอบด้วยจริยธรรม 3 ด้านคือ

1. อุปนิสัยส่วนตัว ประกอบด้วยจริยธรรมดังต่อไปนี้ คือ มีความมั่นใจในตนเอง และรู้จักพึ่งตัวเอง ถ้ากระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตรงต่อเวลา (ความมีระเบียบวินัย) ความไม่ประมาท งดเว้นอหยาบมุข มีปัญญา มีความรู้เพียงพอและถูกต้องในระดับที่สอน รักษาชื่อเสียงของตนและหมั่นกระตุ้นให้เกียรติแก่บุคคลทั่วไป กตัญญู ประหยัด ขยัน ซื่อสัตย์สุจริต
2. วิชาชีพ (การสอน) ประกอบด้วยจริยธรรมดังต่อไปนี้คือ มีความยุติธรรม มีศรัทธาในอาชีพของตนและมีอุดมการณ์ในอาชีพ หมั่นศึกษาหาความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้า

เผชิญกับหน้ากับข้อเท็จจริง รับผิดชอบสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ใช้วาจาสุภาพเรียบร้อย วางคนให้เหมาะสม รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. สังคมทั่วไป ประกอบด้วยจริยธรรมดังต่อไปนี้ คือ มีเมตตา-กรุณา สติ-สัมปชัญญะ หิริ-โอตตปปะ สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ประพฤตินิสัยในเรื่องชู้สาว รู้จักการเสียสละ ทำงานเป็นหมู่คณะ ความสามัคคี

ผกา สัตยธรรม (2544) ได้ให้ความหมายคุณธรรมของครู ว่าคือ คุณธรรมความดีทั้งหลายที่ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ให้เข้าใจ แล้วนำเอาหลักธรรมต่างๆ มาปฏิบัติด้วยตนเองให้เกิดผลดีแก่ตนเอง แล้วจึงนำคุณธรรมต่างๆ เหล่านั้นมาแนะนำสั่งสอน อบรม ตักเตือน ให้แก่ลูกศิษย์เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องสนใจศึกษาหาความรู้ให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงในคุณธรรมต่างๆ เหล่านั้นก่อน เช่น หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งเป็นการสอนศิษย์ด้วยการเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้เป็นครูที่สมบูรณ์ มีคุณค่า นำเคารพยกย่องจากลูกศิษย์และคนในสังคมหลักเทศกฐ , ธรรมซึ่งเป็นธรรมะที่ครูควรยึดเป็นหลักในการสอน การดำเนินดีลาครูทั้ง , 4 เป็นหลักปฏิบัติเพื่อดำเนินการสอนให้เข้าใจ แจ่มแจ้ง และจงใจผู้เรียน หลักตรวจสอบ , 3 เพื่อให้ครูใช้ตรวจสอบประสิทธิภาพของตนเองว่าสามารถสอนได้อย่างดีตามจุดหมายหรือไม่ และหน้าที่ของครูต่อศิษย์เพื่อเป็นหลักเตือนใจครูในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2523) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งได้แบ่งรูปแบบจริยธรรมในด้านต่างๆ ที่ครูควรจะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากซึ่งบุคคลทางการศึกษาควรจะมีจริยธรรมในด้านนี้อย่างมาก เนื่องจากเป็นบุคคลที่เป็นผู้ให้ความรู้ และขัดเกลาพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา และเป็นบุคคลที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี การมีความละเอียด เกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดลับลอบลวง การไม่คิดโลกในของผู้อื่น ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มั่นคงต่อการทำดีของตน ไม่คดโกง ความตั้งใจทำจริงประพฤติตรงตามคำพูดและคิด ในกรณีของนักเรียนจะเห็นความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ เรียนจริง มาโรงเรียนตรงต่อเวลา ทำการบ้านไม่ลอกคนอื่น เวลาสอบก็ตั้งใจสอบ ไม่ทุจริตในห้องสอบ

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณลักษณะสำคัญคือมีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อ

หาประโยชน์ส่วนตน เตือนสติแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยากลับแก้ง ไม่ถือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยการลักขโมย น้อย โกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น ยอมรับผิดหากตนเป็นผู้ทำผิดต่อผู้อื่น ไม่ผิดนิน্দ รู้จักเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น ไม่หยิบของใช้ของผู้อื่น ไปโดยไม่ได้รับอนุญาต มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้รับมอบหมายและทำให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่หาประโยชน์ส่วนตน รักษากฎระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ คือการรักษาความสัตย์สุจริต ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะรักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติมาเปิดเผยไม่เป็นต้นเหตุให้คนนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศทำลายสถาบันหลักของชาติ ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆที่ผิดกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับ สำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองของประเทศจะต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีช่วยกันรักษาความสงบ สิ่งใดที่สร้างขึ้นเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วยกันรักษา และรู้จักใช้อย่างทะนุถนอม

จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลจะต้องกระทำให้สำเร็จตามหน้าที่ที่กำหนดให้ หรือ เป็นการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ทั้งนี้อาจจะอาศัยหลักศีลธรรม กฎหมาย หรือว่าด้วยความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมก็ได้ ดังนั้น โดยแก่นแท้ของความเป็นครู ความรับผิดชอบของครูจำเป็นต้องปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้และตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม จริยธรรมหรือด้วยความสำนึกอันถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ ถ้าบุคคลมีความรับผิดชอบก็ย่อมที่จะมุ่งมั่นในผลงานใช้เวลาอย่างมีคุณค่าและปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน ส่วนพฤติกรรมบ่งชี้คือ วิธีการที่ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสมและปฏิบัติงานได้ทันเวลา ใช้เวลาคุ่มค่าและมีประสิทธิภาพ มีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน ปฏิบัติภารกิจทุกด้าน ได้ครบตามความสามารถและประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2541)

จริยธรรมด้านความอดทนอดกลั้น

จริยธรรมในด้านนี้นั้น วิจิต คณะนึ่งสุขเกษม และคณะ (2543) ได้นำเสนอไว้ว่า ความอดทน อดกลั้น เป็นเรื่องของความที่ชอบด้วยเหตุผล ต้องอาศัยเหตุผล และความถูกต้องเป็นเครื่อง

ตัดสินการที่จะตัดสินว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความถูกต้องหรือผิดนั้น จะต้องอาศัยข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ จึงจะเกิดความยุติธรรมและผู้พิจารณาตัดสินจะต้องเป็นคนที่เที่ยงธรรมไม่ลำเอียง โดยไม่ใช่เหตุผลแก่ตนเอง พวกพ้องเพราะความรักใคร่ ความกลัว ความเกลียดชัง อาจจะกล่าวได้ว่าจริยธรรมด้านความอดทนอดกลั้นเป็นเรื่องของการใช้ความสามารถ และสติปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักใคร่ครองพิศุจน์ให้ประจักษ์ไม่มมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกผันกับอารมณ์ และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้ ควบคุมตนให้อยู่ในอำนาจของเหตุผลและแนวทางการประพฤติที่ตั้งไว้ ไม่ลุแก่อำนาจกิเลสทั้งปวง หากครูทุกท่าน ได้รับการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีเหตุผลจนเป็นปกติวิสัยแล้ว ย่อมไม่กระทำสิ่งใดที่นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองหรือผู้อื่น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันสันติภาพและสันติสุขย่อมจะเกิดขึ้นทั้งกับตนเองและผู้อื่น ฉะนั้นครูจะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและบุคคลอื่น ทั้งความมีเหตุผลในงานทั่วไปและมีเหตุผลต่อการถูกล่วงเกินจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถูกล่วงเกินจากบุคคลที่ด้อยกว่าทั้งในด้านชาติวุฒิ คุณวุฒิ และวัยวุฒิ ครูจะต้องสามารถใช้สติปัญญาควบคุมตนให้อยู่ในอำนาจของเหตุผลความอดทนจะช่วยให้ครูทำงานต่างๆอย่าง ได้ผลดี

จริยธรรมด้านความอดออม

นักวิชาการได้ให้นิยามของความอดออมไว้มากมาก เช่น ชีรนาค กลิ่นจันทร์ (2541:6) ได้กล่าวว่า ความอดออม หมายถึง การใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตัวและสังคมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุดอย่างเหมาะสม และจริยธรรมในด้านของการอดออมสำหรับวิชาชีพครูนั้นจะเป็นในเรื่องของ ความรู้จักประมาณตน หรือความพอดี คำว่า “รู้จักประมาณตน” หมายถึง การรู้จักประมาณฐานะความเป็นอยู่ของตนและการกระทำให้พอเหมาะพอดี ครูควรเดินทางสายกลางในการใช้จ่าย และการครองชีวิต ช่วยให้การดำรงชีวิตไม่เดือดร้อน ในทางเศรษฐกิจและสังคม รู้จักประหยัดคอดออมและใช้ของให้คุ้มค่าช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ไม่เกินฐานะของตนเอง รู้จักเก็บออม เพื่อความมั่นคงของฐานะ และรู้จักให้และเก็บรักษาอย่างถูกวิธี

จริยธรรมด้านความเสียสละ

พยุงศักดิ์ สนเทศ (2530) ได้กล่าวว่า ความเสียสละ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติไม่ทำความชั่ว ความทุจริต และสละประโยชน์ส่วนตนให้แก่ส่วนรวม ด้วยความเต็มใจการรู้จักสละทั้งอารมณ์ร้ายในตนเอง โดยที่จะต้องให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทำกิจการงานเท่าที่จะทำได้ ไม่นิ่งเฉย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหา ช่วยเพิ่มพูนความรู้ตามกำลังสติปัญญา และมีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข ให้อภัยกันเสมอ ในเรื่องดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า วิชาชีพครูนั้นครูต้องเป็น

ผู้มีจริยธรรม มีความประพฤติดี มีคุณธรรมประจำใจ เป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์และสังคม โดยทั่วไป ครูต้องมีความเสียสละ ในการละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่บุคคลที่ควรให้ด้วย กำลังสติปัญญา และสละประโยชน์ส่วนตนให้แก่ส่วนรวม ด้วยความเต็มใจ รวมทั้งการรู้จักสละทั้ง อารมณ์ในตนเองด้วย ยอมสละความสุข ความสบายส่วนตัวยอมรับความเหน็ดเหนื่อย อุทิศชีวิต จิตใจและเวลาให้ศิษย์และหน้าที่การงาน

จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย

อนุวัติ ภูณแก้ว (2538) ได้กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ระบบ แบบแผน กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมประพฤติ และใช้เป็นแนวปฏิบัติ ให้เกิดความพร้อมเพรียง ความสงบเรียบร้อย และความเจริญมั่นคงต่อบุคคล ชาติ บ้านเมือง เช่น กฎหมาย คำสั่ง ข้อบังคับ กฎของลูกเสือ ระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งครูต้องประพฤติตนเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลอื่น รักษาระเบียบวินัยและประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ และข้อตกลงที่สังคมยอมรับ

จริยธรรมด้านความสามัคคี

ความสามัคคี เป็นพฤติกรรมซึ่งเป็นที่แสดงถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ร่วมมือกันทำกิจทุกอย่างให้สำเร็จด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจะต้องอาศัยความอดทน เสียสละ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ตระหนักในปัญหาาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำกิจการร่วมกันบ่อยๆ จนเห็นผลดีของการร่วมมือมากกว่าการแยกทำอะไรอยู่เพียงคนเดียว ความสามัคคี จะก่อให้เกิดความรักใคร่ กลมเกลียว และสามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้ สำเร็จ (เกื้อกูล เสพย์ธรรม และคณะ, 2538) ในวิชาชีพครูนั้น ครูต้องทำกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ อยู่ตลอดเวลาไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ ครูจะต้องมีพฤติกรรม การแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความสามัคคี

จริยธรรมด้านความยุติธรรม

ในด้านความยุติธรรมนี้จะเป็นความประพฤติปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง ถูกต้อง ตามความชอบธรรมด้วยเหตุผลที่เป็นความจริง ซึ่ง ซีรศักดิ์ อัครบวร (2542) ได้กล่าวว่า ความยุติธรรม คือ มีความเป็นธรรมต่อนักเรียนและมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงตัดสินปัญหาของนักเรียน ด้วยความเป็นธรรมยินดีช่วยเหลือนักเรียน ผู้ร่วมงานและผู้บริหาร โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ถ้าผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ไม่มีความยุติธรรมแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่อนักเรียน รวมทั้งผู้ร่วมงาน เป็นอย่างมาก ซึ่งจริยธรรมด้านความยุติธรรมนี้ยังมีความสำคัญต่อผู้บริหารทางการศึกษาอีกด้วย ถ้าผู้บริหารองค์กรทางการศึกษาขาดความยุติธรรมแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน รวมทั้งกำลังใจ ในการทำงานของครูระดับปฏิบัติการอีกด้วย

จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิต

จริยธรรมด้านนี้นั้น หมายถึง การรู้คุณค่า ความสำนึกในบุญคุณของผู้อื่นที่เคยทำไว้แก่ ตน กตเวทิต หมายถึง การตอบแทนบุญคุณของผู้อื่น คุณธรรม 2 อย่างนี้รวมเรียกว่า ความกตัญญูกตเวทิต หมายถึง การรู้คุณค่าและตอบแทนคุณสำนึกในบุญคุณ (สมพร เทพสิทธา, 2542) นอกจากนี้แล้วยังรวมถึงการรู้เห็นคุณค่าอันมีอยู่ในตัวบุคคลอื่น จะไม่เอาตัวเองเป็นเครื่องวัดความดีของผู้อื่น แต่เป็นการตัดสินความดีด้วยความดี ความกตัญญูชั้นสามัญทั่วไปเป็นเหตุให้เกิด “กตเวทิต” คือ การตอบแทนบุญคุณผู้อื่น ครูต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์และผู้อื่น รู้สำนึกในบุญคุณของผู้อื่น โดยตอบแทนบุญคุณผู้อื่นซึ่งเป็นเครื่องหมายของคนดี

จริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

พจนานุกรม (2544) ใ้คกล่าวว่ ความเมตตา คือ ความคิดปรารภณที่ดี ต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเจริญ ได้รับแต่งสิ่งที่ดี การมีความรักผู้อื่น อยากช่วยเหลือเกื้อกูลให้พ้นจากทุกข์ อยากช่วยขจัดปัญหาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ และมีความสุข เช่น อยากให้ขอทานไม่อดข้าว อยากให้เพื่อนพ้นทุกข์ กรุณา คือ ความสงสารและช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ลงมือปฏิบัติ ช่วยเหลือในสิ่งที่ทำได้ เพื่อปลดเปลื้องความทุกข์ให้หมดไป เช่น เห็นปลาที่อยู่ในบ่อที่น้ำกำลังจะแห้ง ก็ช่วยช้อนปลาไปปล่อยในแม่น้ำ หรือบ่อที่มีน้ำไม่แห้งปลาก็ไม่ตาย พ้นทุกข์ การให้อาหารแก่ผู้อดยากและการบริจาคเงินช่วยชาติเพื่อให้หนี้สินของประเทศลดลง จะเห็นได้ว่า การแสดงความเมตตานั้นเป็นการแสดงความรักใคร่ปรารภณะจะให้ผู้อื่นมีสุขทั้งการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆและปราศจากความทุกข์ความเจริญ ความกรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ และไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นส่วนใหญ่ ครูจะเป็นผู้ให้ นอกจากวิทยากรแล้วอาจให้กำลังใจให้ความรักความเมตตาให้อภัยเมื่อศิษย์หรือบุคคลที่ครูเกี่ยวข้องด้วยทำผิดพลาด จริยธรรมครูด้วความเมตตากรุณาครู มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและสังคม มีความสนใจและห่วงใยนักเรียนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ดีในการนำเอาเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างคนดีให้กับสังคมต่อไป

จริยธรรมด้านความรักและศรัทธาในอาชีพครู

ความรักและศรัทธาในอาชีพครู หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของครูที่แสดงออกถึงความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครู ยอมรับและเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพครูด้วยความเต็มใจ รวมถึงปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู ครูจะต้องมีเจตคติต่อวิชาชีพครูทำให้เกิดความศรัทธาในวิชาชีพครู ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับครู หากครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครูแล้ว ย่อมทำงานและสอนอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้ครูได้ปฏิบัติตนและปฏิบัติในหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของทุกคนครูต้องมีความศรัทธาที่ดีต่อวิชาชีพเพื่อจะได้พัฒนาวิชาชีพของอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จาก ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2543) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู โดยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เชื่อมมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพครูว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม
2. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูและสนับสนุนหรือเข้าร่วม หรือเป็นผู้นำในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูปกป้องเกียรติของครูและองค์กรวิชาชีพ

นอกจากนี้ ยูพิณ พิพิธกุล (2539) ได้กล่าวว่า ครูที่ดีจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูที่ไม่อยากจะเป็นครู ไม่รักอาชีพครูและวิชาที่ตนสอน เมื่อเข้าสู่อาชีพครูจะมีปัญหาการสอนหรืออาศัยอาชีพครูเป็นสะพานเพื่อไปสู่อาชีพอื่น ดังนั้น ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาศึกษาวิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องคัดเลือกผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจึงจะเกิดความรักศรัทธาในอาชีพครู

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าจริยธรรมครูเป็นเรื่องของความประพฤติ การกระทำตลอดจนความรู้ตึกนิกคิอันถูกต้องดีงาม เป็นเรื่องที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุนที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่คน แก่ศิษย์ เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา ใจ อย่างถูกต้องเหมาะสมในการครองตน ครองคน ครองงานและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก ฉะนั้นควรจะมีกลไกในการควบคุมจริยธรรมครู อาจารย์ ซึ่งก็คือหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาส่งเสริมปลูกฝัง และควบคุมจริยธรรมครู คือ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่มีหน้าที่ส่งเสริม และพัฒนาวิชาชีพครูโดยตรง สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จึงถือเป็นหน้าที่หลักที่จะต้องส่งเสริมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่ครู สำหรับบรรยาบรรณวิชาชีพครู คณะกรรมการคุรุสภาได้กำหนดจรรยาบรรณของวิชาชีพ ทางการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และทางหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัดในเรื่องของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและจรรยาบรรณของบุคคลทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพต่อไป

2.6 จรรยาบรรณวิชาชีพครู

กล่าวได้ว่าในวิชาชีพทุกวิชาชีพจะต้องมีจรรยาบรรณและจริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งเพื่อคอยควบคุมความประพฤติและการกระทำของกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้นๆ

จรรยาบรรณ (Etiquette) เป็นความประพฤติของผู้ที่ประกอบอาชีพหนึ่งอาชีพใด กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกฎในการรักษาชื่อเสียง และส่งเสริมเกียรติคุณและฐานะของผู้มีอาชีพนั้นๆ ในวิชาชีพทุกวิชาชีพจะต้องมีจรรยาบรรณในการทำงานหรือปฏิบัติงานเพราะจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่สำคัญที่สังคมทุกหมู่เหล่าจะต้องมีไว้เพื่อคอยควบคุมความประพฤติและการกระทำ โดยณรงค์ สิทธิประเสริฐ (2537: 26) ให้ความสำคัญของจรรยาบรรณไว้ว่า จรรยาบรรณช่วยควบคุมมาตรฐาน รับผิดชอบต่อคุณภาพ ปริมาณที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ และจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ผลิตส่งเสริมมาตรฐานคุณธรรมและปริมาณที่ดี มีคุณค่าและเผยแพร่รู้จักเป็นที่นิยม เชื่อถือและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ผลิต ลดปัญหาการคดโกง ฉ้อฉล การเอาเปรียบ เบียดเบียน เห็นแก่ตัว เป็นต้น โดยเน้นให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในภาพลักษณ์ที่ดีของผู้มีคุณธรรม และทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิ์ตามกฎหมายสำหรับผู้ประกอบอาชีพให้เป็นไปถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ดังนั้นทุกวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณไว้อย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อรักษาหรือส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของวิชาชีพต่อไป

จรรยาบรรณในวิชาชีพ จะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะจำแนกอาชีพว่าเป็นวิชาชีพหรือไม่ อาชีพที่เป็น “วิชาชีพ” นั้นกำหนดให้มีองค์กรรองรับ และมีการกำหนดมาตรฐานของความประพฤติของผู้อยู่ในวงการวิชาชีพซึ่งเรียกว่า “จรรยาบรรณ” ส่วนลักษณะ “วิชาชีพ” ที่สำคัญคือ เป็นอาชีพที่มีศาสตร์ขั้นสูงรองรับ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาวิชาชีพ มีการจัดการสอนศาสตร์ดังกล่าวในระดับอุดมศึกษาทั้งการสอนด้วยทฤษฎีและการปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดความชำนาญ และมีประสบการณ์ในศาสตร์นั้น นอกจากนี้จะต้องมีองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพ ตลอดจนมี “จรรยาบรรณในวิชาชีพ” เพื่อให้สมาชิกในวิชาชีพดำเนินชีวิตตามหลักมาตรฐานดังกล่าวหลักที่กำหนดใน

นอกจากนี้ ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2536) ได้สรุปความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพ ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อควบคุมมาตรฐาน ประกันคุณภาพและปริมาณที่ถูกต้องในการประกอบวิชาชีพ
2. เพื่อส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพและปริมาณที่ดี มีคุณค่าและเผยแพร่ให้รู้จักเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของผู้รับผิดชอบ
3. เพื่อควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ช่วยให้มี ความมั่นคง ความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ฯลฯ
4. เพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ อาชีพ ให้มีเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ สามัคคีกัน ฯลฯ
5. เพื่อลดปัญหาการประทุพผิตต่างๆ ลดปัญหาการคดโกง ล้อฉลเอาัดเอาเปรียบ โดยใช้ข้อบังคับ ลดการเห็นแก่ได้ ตลอดจนความมั่งง่าย ความใจแคบ ไม่ยอมเสียสละ ฯลฯ
6. เพื่อเน้นภาพลักษณ์ที่ดีของผู้ประกอบวิชาชีพในด้านการมีจริยธรรมให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น เช่นการเห็นแก่ประ โยชน์ของส่วนรวม การรับผิดชอบในหน้าที่การงานและอาชีพอย่างแท้จริง ฯลฯ
7. เพื่อพิทักษ์สิทธิในการประกอบอาชีพตามกฎหมายและควบคุมวิชาชีพให้ดำเนินตามทำนองคลองธรรม

สังคมปัจจุบันมีการเรียกร้องให้ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงต่างๆ คำนึงถึงจรรยาบรรณวิชาชีพค่อนข้างมากขึ้น อาจจะเป็นไปได้ว่าจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ยุคนี้เบี่ยงเบนไปจากหลักการหรือระบบคุณธรรมที่เคยยึดถือกันมา ผลกระทบจากการไม่เคร่งครัดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพแพทย์ นักการเมือง นักการเงินการธนาคาร วิศวกร นักกฎหมายหรือแม้แต่ครู ทำให้เกิดความเสื่อมเสียและทำให้สังคมไม่เป็นสุขทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาถึงจรรยาบรรณครู นั่นก็คือข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติหรือการปฏิบัติตนของการประกอบวิชาชีพครู เพื่อรักษาหรือส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของความเป็นครู ในสังคมไทยมีการกำหนดจรรยาบรรณของครูอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดขึ้นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช 2506 โดยหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและเป็นประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภาในขณะนั้น ได้ออกระเบียบจรรยาบรรณสำหรับครูไทยขึ้นพร้อมๆกัน 2 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เรียกว่า “ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2506”

1. ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของครู ให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของสถานศึกษา

3. ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื้อฟัง และไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงาน โดยชอบ ด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ห้ามมิให้กระทำข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

4. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้

5. ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์เที่ยงธรรม

6. ครูต้องรักษาชื่อเสียงของครูมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติกไรๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์และชื่อเสียงของครู เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพเครื่องคองของเมฆาจนไม่อาจครองสติได้ มีหนี้สินรุงรัง หมกมุ่นในการพนัน กระทำผิดอาญาประพฤติกผิดในทางประเวณีต่อบุคคลหรือคู่สมรสของผู้อื่น กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำอันใดอันอาจทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน

7. ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่คูหมิ่นเหยียดหยาม

8. ครูต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา

9. ครูต้องรักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ การงาน

10. ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

ฉบับที่ 2 เรียกว่า “ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ.2506”

1. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน

2. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู

3. ครูใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ

4. ครูตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

5. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด

6. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง

7. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู

8. ครูควรรู้จักมัธยัสถ์และพยายามสร้างฐานะของตนเอง

9. ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น

10. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

ต่อมาจรรยาบรรณทั้งสองฉบับนี้ได้ถูกยกเลิก เนื่องจากจรรยาบรรณ พ.ศ.2506 นี้มิได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ คุรุสภาเกรงว่าครูอาจารย์จะเกิดความสับสนในทางปฏิบัติ ดังนั้น

คุรุสภาจึงได้ปรับปรุงจรรยาบรรณครูขึ้นใหม่และประกาศใช้ในปี 2526 จรรยาบรรณฉบับนี้ ได้ใช้ติดต่อกันมาถึง 12 ปี ประกอบกับสภาพสังคม เศรษฐกิจตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลง ไปมาก จึงมีมติให้แก้ไขปรับปรุงจรรยาบรรณครูเพื่อ กำหนดระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณครูและวินัย เพื่อให้ครูยึดถือเป็นแนวปฏิบัติและประพฤติตน สืบไป

ต่อมาทางคุรุสภาได้ออกเป็นกฎที่เข้ามาควบคุมพฤติกรรมครู คือ

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครูและวินัยตามระเบียบประเพณีของ ครู พ.ศ.2526”

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการพิจารณาการประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.

2549

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมคณาจารย์ พ.ศ.2550

ในเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพครูนั้นเป็นประมวลความประพฤติหรือ ข้อปฏิบัติ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะ ของความเป็นครูและสถาบันวิชาชีพครู ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครู ซึ่งเป็น ข้อกำหนดเพื่อให้เกิดความพอใจทั้งผู้ที่กำหนดเองคือครู และผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยคือศิษย์ โดยมีหลักการที่ถูกต้องเหมาะสม (ปีทมา สิงหาคม, 2540: พิชัย ไชยสงคราม, 2542; ผกา สัตยธรรม, 2544; ยนต์ ชุ่มจิต, 2550) โดยผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจะมีหน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องจรรยาบรรณครู คือ สำนักงานเลขาธิการคุรุ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดระเบียบจรรยาบรรณครู พุทธศักราช 2542 ไว้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของครู ดังนี้

การปฏิบัติตนของครู ตามระเบียบจรรยาบรรณครู พุทธศักราช 2549 ขอเสนอแนะแนว ปฏิบัติ ดังนี้ (เลขาธิการคุรุสภา, 2542)

ตารางที่ 1 พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและแนวทางในการปฏิบัติ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณ	แนวปฏิบัติ
1.ครูต้องรักและเมตตาศิษย์โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า (คำอธิบาย) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการ ความถนัด ความสนใจของศิษย์อย่างจริงจัง สอดคล้องกับการเคารพ การเห็นอกเห็นใจต่อลัทธิพื้นฐานของศิษย์จนเป็นที่ไว้วางใจเชื่อถือและชื่นชมได้รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน	-ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์ -รับฟังปัญหาของศิษย์และให้ความช่วยเหลือศิษย์เท่าเทียมกัน -สนทนาได้ตามทุกข์สุขของศิษย์อยู่เสมอ -สนใจคำถามและคำตอบของศิษย์ทุกคน -ให้โอกาสศิษย์แต่ละคนได้แสดงออกตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ -ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์ -มอบหมายงานให้ทำตามความถนัด ความสนใจของศิษย์ -จัดกิจกรรมหลากหลายตามสภาพความแตกต่างของศิษย์เพื่อให้แต่ละคนประสบความสำเร็จเป็นระยะอยู่เสมอ -แนะแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ศิษย์ -ปรึกษาหารือกับเพื่อนครูผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนเพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหของศิษย์ -ประกาศหรือเผยแพร่ผลงานของศิษย์ที่ประสบความสำเร็จ
2.ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยบริสุทธิ์ใจ (คำอธิบาย) ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ	-สอนเต็มความสามารถ เต็มเวลา และเต็มใจ -อบรมสั่งสอนศิษย์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง -ไม่เบียดบังเวลาของศิษย์ไปหาผลประโยชน์ส่วนตน -เอาใจใส่อบรม สั่งสอนศิษย์โดยไม่บิดเบือนหรืออำพราง -อุทิศเวลาไม่ละทิ้งชั้นเรียนหรือขาดการสอน -เลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่าง

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณ	แนวปฏิบัติ
หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนด กิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์ อย่างแท้จริงการจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินร่วม ศิษย์ ในผลการเรียนและการเพิ่มพูนการเรียนรู้ ภายหลังบทเรียนต่างๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ ศิษย์แต่ละคนและทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ และตลอดไป	ระหว่างบุคคล -ให้ศิษย์ได้ฝึกฝนปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ -มอบหมายงานให้ศิษย์ปฏิบัติตรงความสามารถ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ -ตรวจผลงานศิษย์อย่างสม่ำเสมอ -ภูมิใจเมื่อศิษย์มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น
3.ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ (คำอธิบาย) การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่ศิษย์สามารถ สังเกตรับรู้ได้เอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตาม มาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูงตามค่านิยม คุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม	-แต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อยเหมาะสม กับกาลเทศะ -แสดงกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ -เป็นผู้มีคุณธรรม เช่น ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ อุดม สามัคคี มีวินัย ประหยัดและออม ฯลฯ -รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม -มีสุขภาพแข็งแรง และสุขภาพจิตดี -มองโลกในแง่ดี -ไม่พูดคำหยาบหรือก้าวร้าว -ไม่นินทาหรือพูดจาต่อเสียด -ไม่โกรธง่ายหรือแสดงอารมณ์ฉุนเฉียว ต่อหน้าศิษย์
4.ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ ทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ (คำอธิบาย) การไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติ ปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษหรือ ให้รางวัลการกระทำอื่นใดที่นำไปสู่การลด พฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิ่มพฤติกรรม	-ไม่ดูค่า ชำเติมศิษย์ที่เรียนช้า -ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าเหตุ -ไม่ใช้ศิษย์เกินกว่าเหตุ -ไม่ตัดสินคำตอบถูกผิดของศิษย์ โดยยึด คำตอบของ ครูเป็นหลัก -ไม่ขัดขวาง โอกาสให้ศิษย์ได้แสดงออกอย่าง สร้างสรรค์ -ไม่ตั้งฉายาในทางลบให้ศิษย์

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณ	แนวปฏิบัติ
ที่ไม่พึงปรารถนา	-ไม่พุดจาหรือทำการใดๆ เป็นการซ้ำเติม ปัญหา/ข้อบกพร่องของศิษย์ -ไม่ประจานศิษย์ หรือนำปมค้อยของศิษย์มาล้อเลียน -ไม่นำความเครียดมาระบายต่อศิษย์ ไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือสีหน้าท่าทาง -ไม่เปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ของศิษย์
5.ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ (คำอธิบาย) การไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใดๆ ที่จะ ได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีพึงได้จาก การปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ	-ไม่ใช่แรงงานศิษย์เพื่อประโยชน์ส่วนตัว -ไม่คัดลอกผลงานหรือผลการเรียนของศิษย์โดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน หรือสิ่งตอบแทน -ไม่ใช่หรือจ้างวานศิษย์ไปทำสิ่งผิดกฎหมาย -ไม่นำผลงานของศิษย์ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว -ไม่หารายได้จากการนำสินค้ามาขายให้ศิษย์ -ไม่บังคับหรือสร้างเงื่อนไขให้ศิษย์มาเรียนพิเศษ เพื่อหารายได้ให้ตนเอง
6.ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ (คำอธิบาย) การพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่เสมอ หมายถึง การไม่รู้สึกศึกษาค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์	-มีความเชื่อมั่นในตนเอง -แต่งกายสะอาดเหมาะสมกับกาลเทศะและทันสมัย -มีความกระตือรือร้น ใฝ่ต่อความรู้ลึกของสังคม -พัฒนาตนเองและพัฒนางานอยู่เสมอ -เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา หรือฟังคำบรรยาย หรืออภิปรายทางวิทยาการ -นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ -หาความรู้จากเอกสาร ตำราและสื่อต่างๆ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณ	แนวปฏิบัติ
	ตามโอกาส - จัดทำและเผยแพร่ความรู้ต่างๆ อยู่เสมอ - ติดตามข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศอยู่เสมอ
7.ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู (คำอธิบาย) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครูด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู	- เผยแพร่ผลสำเร็จของตนเองและเพื่อนครูเหมาะสม - ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น - ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดขององค์กร - แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ - ยกย่องชื่นชมเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอน - ชื่นชมในเกียรติและรางวัลที่ได้รับ และรักษาไว้ - อย่างเสมอต้นเสมอปลาย - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลงานของครูและองค์กรวิชาชีพ - ชี้แจง ทำความเข้าใจเมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครู
8.ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในทางสร้างสรรค์ (คำอธิบาย) การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือ แนะนำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครูทั้งเรื่องส่วนตัวครอบครัว และการงานตาม โอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตนปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	- ร่วมงานกุศลและงานอื่นๆ ในชุมชน - เมื่อมีเพื่อนครูเดือดร้อน ช่วยบริจาคตามกำลัง ทรัพย์ - จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนครู - ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาตำแหน่งให้สูงขึ้น - ให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดทำสื่อการสอน - ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณ	แนวปฏิบัติ
9.ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย (คำอธิบาย) การเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนิน กิจกรรม สนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์เลือกสรร ปฏิบัติตนและเผยแพร่ ศิลปะ ประเพณีดนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตนและสังคม	-เชิญวิทยากรจากชุมชนมาให้ความรู้ -จัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น -นำศิษย์ไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน -รณรงค์การใช้สินค้าพื้นเมือง -ร่วมงานประเพณีของท้องถิ่น -เผยแพร่การแสดงศิลปพื้นบ้าน -จัดตั้งชมรมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น -จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา

ปัจจุบันมีการกำหนดจรรยาบรรณของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาขึ้นมาใหม่ ซึ่งจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 บัญญัติให้มีกฎหมาย เกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติและพัฒนาวิชาชีพครู และเมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 53 ได้กำหนดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหาร สถานศึกษาผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารงานของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงมีการดำเนินการตรากฎหมายว่าด้วยสภาครู และบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 และในพระราชบัญญัตินี้เอง ในมาตรา 49 จึงมี ข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน

3. มาตรฐานการปฏิบัติตนและมาตรา 50 มาตรฐานการปฏิบัติตน ให้กำหนดเป็น

ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพจากมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้รวบรวมกฎหมายเพื่อควบคุมการประกอบ วิชาชีพทางการศึกษา มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณครูซึ่งระบุในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย

แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2550 หมวดที่ 1 ได้กล่าวถึงแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูไว้ 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

ตามข้อ 5 ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวต่อไปนี้

ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมไทย
3. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด
4. ศึกษาหาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ
5. ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้ แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1. เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือสิ่งเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจในสังคม
2. ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ
3. ขาดความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ จนเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่
4. ไม่รับรู้หรือไม่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติหน้าที่
5. ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดความเสียหาย

ส่วนที่ 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ตามข้อ 6 ครูต้องรักษา ศรัทธา ชื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ
2. รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ
3. ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้
4. อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ
5. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของ
ทางราชการ
6. เลือกใช้หลักวิชาการที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ
7. ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิก
ในองค์กร
8. เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์

จ) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1. ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ
2. ดุหมั่น เหยียดหยาม ให้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ศาสตร์ในวิชาชีพ หรือองค์การ
วิชาชีพ
3. ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา
4. ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับผิดชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือแบบแผน
ของทางราชการจนก่อให้เกิดความเสียหาย
5. คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
6. ใช้หลักวิชาการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพ ส่งผลให้ศิษย์หรือผู้รับบริการ
เกิดความเสียหาย
7. ใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ หรืออาศัยองค์กรวิชาชีพแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง
หรือผู้อื่น โดยมิชอบ

ส่วนที่ 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ตามข้อ 7 ครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และ
ผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย
ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็น
ปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ และครู

ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. ให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค
2. สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
3. ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตน ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล
4. ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
5. ให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง
6. เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร

ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1. ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสม
2. ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการ จนเกิดผลเสียต่อศิษย์หรือผู้รับบริการ
3. ดุหมั่นเหยียดหยามศิษย์หรือผู้รับบริการ
4. เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการ เป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
5. จูงใจ โน้มน้าว ยุยงส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎระเบียบ
6. ชักชวน ใช้ จ้าง วานศิษย์หรือผู้รับบริการให้จัดซื้อ จัดหาสิ่งเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข
7. เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์หรือผู้รับบริการในงานตามหน้าที่ที่ต้องให้บริการ

ส่วนที่ 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ตามข้อ 8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยพึงประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
2. มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา

ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1. ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
2. ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยตำหนิ หาร้ายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น
3. สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย
4. เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
5. วิพากษ์วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือแตกความสามัคคี

ส่วนที่ 5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ตามข้อ 9 ครูพึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพึงประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1. ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

ข พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (

1. ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์ต่อ การศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

2. ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาหรือสิ่งแวดล้อม

3. ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม

4. ปฏิบัติตนเป็นปฏิปักษ์ต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู จะเห็นได้ว่ามีผู้ได้ ศึกษาถึงเรื่องบทบาทของครูที่ควรจะเป็น รวมทั้งกฎระเบียบมากมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทางการศึกษาควรที่จะปฏิบัติ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีครูจำนวนหนึ่ง ซึ่งได้มีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากหลักคุณธรรม จริยธรรมเชิงจรรยาบรรณที่คุรุสภาได้กำหนดขึ้น เป็นกฎระเบียบตาม จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสำรวจพฤติกรรม ของครูระดับปฏิบัติการในเรื่องของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังกล่าว เพื่อที่จะหามาตรการในการ ส่งเสริมให้ครูที่ คุณธรรม และจริยธรรมในความเป็นครู ต่อไป

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

นอกจากครูจะต้องมีจรรยาบรรณครูเป็นเกณฑ์แห่งความประพฤติและการปฏิบัติตน ของครูแล้ว ครูจำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพอีกด้วย คุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเพื่อให้ครูทุกคนปฏิบัติงานอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีทั้งหมด 11 ข้อดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการเข้าร่วมกิจกรรม ทางวิชาการ เช่น การประชุมสัมมนาและการอบรม

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน หมายถึง การจัดหรือเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาให้ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงจุดสูงสุดของศักยภาพของตน โดยสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง สร้างหรือพัฒนาแผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้จริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง และผลิตประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเพื่อประกอบการสอนอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติจริงจนเกิดการเรียนรู้และคิดเป็นนิสัยใฝ่รู้ ทดลองปฏิบัติและประเมินผลด้วยตนเองตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลความก้าวหน้าด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยละเอียดครบถ้วน ตั้งแต่ปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียน วิธีการสอนที่ใช้ ผลที่ได้พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงต่อไป

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของครูในทุกด้านตั้งแต่การแต่งกาย กริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมดั่งงามทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือแก่เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์และเต็มใจ

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในการพัฒนา ร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์และเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นคว้า สืบเสาะ ติดตาม และรวบรวมข่าวสารข้อมูล ความรู้จากสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู เพื่อนำมาแก้ปัญหาในการทำงานและพัฒนาตนเพื่อพัฒนางานต่อไป

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนี้ เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อจัดมาตรฐานการปฏิบัติงาน การสอน และการประพฤติปฏิบัติตนของครูว่าอยู่ในระดับใด

2.7 ปัญหาจริยธรรม

ปัญหาจริยธรรม คือปัญหาที่เกี่ยวกับการกระทำผิดศีลธรรมและการกระทำที่ขัดกับลักษณะการกระทำที่สังคมว่าดีงาม เป็นที่ยอมรับกันว่าปัจจุบันสังคมกำลังประสบปัญหา ด้านจริยธรรมอย่างมาก ปัญหาจริยธรรมที่พบในสังคมตามที่ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2533) รวบรวมไว้ มีดังนี้

1. ปัญหาอาชญากรรม ผู้คนกระทำอาชญากรรมมากขึ้น ดังปรากฏเป็นข่าวทาง สื่อมวลชนอยู่เสมอ
2. ปัญหาความเห็นแก่ตัวของบุคคล ผู้คนเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น มีการประพฤติเอารัดเอาเปรียบกัน มีการอาฆาตจองเวร การโกหกตลปตะแฉง การช่วงชิงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน
3. ปัญหาผู้คนหันเหออกจากขนบธรรมเนียมเดิมมากขึ้น คนในสมัยปัจจุบันไม่ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของสังคมไทย เช่น มีการสัมพันธ์ทางเพศเสรีมากขึ้น เชื้อฟุ้งผู้ใหญ่น้อยลง เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงปัญหาจริยธรรม สมพร เทพสิทธิ (2536) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ดังนี้

1. ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งในปัจจุบันสังคมยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา และมีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมได้เงินมาโดยทุจริต
2. ปัญหาการขาดระเบียบวินัย ซึ่งการขาดระเบียบวินัยทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยชอบฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ เช่น ฝ่าฝืนกฎจราจร ชอบทำอะไรตามใจตัวเองเพื่อความสะดวกสบาย เป็นคนเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม
3. ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุสำคัญที่สุดคือ ความบกพร่องและความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรม เช่น เกิดจากความโลภ และความไม่รู้จักพอ
4. ปัญหาการลุ่มหลงในอบายมุข อบายมุขเป็นเหตุให้คนไทยจำนวนมากไม่สนใจในการทำงานและหันไปประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต ก่อการทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรมทำให้สังคมเดือดร้อนไม่สงบสุข
5. ปัญหาการรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ ทำให้ประชาชนและเยาวชนจำนวนไม่น้อยได้รับเอาวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

6. ปัญหาการบกพร่องในคุณธรรมของจริยธรรม การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา เน้นหนักในด้านเศรษฐกิจ ส่วนการพัฒนาคนในด้านจิตใจได้รับการสนใจน้อยมาก นโยบายการพัฒนาคนของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา มุ่งพัฒนาด้านร่างกาย และสติปัญญา ความรู้ ความสามารถอย่างมาก แต่ยังคงขาดการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่นที่ปรากฏในปัจจุบัน

ปัญหาจริยธรรมเหล่านี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพัฒนา ประเทศโดยมุ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ขาดความสมดุลกับการพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาสังคม (ทิสนา เขมมมณี, 2546) และสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกิดจากบุคคล มิได้นำหลักจริยธรรม ไปปฏิบัติตามครรลองของชีวิตของเขา เขารู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม แต่ความเห็นแก่ตัว และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมาบังคับจริยธรรมเหล่านั้น ทำให้ปฏิบัติในทางเสื่อมได้ (สมพร เทพสิทธิ์า, 2536)

2.8 ปัญหาจริยธรรมในองค์กร

ปัญหาจริยธรรมในองค์กร เป็นปัญหาหลักที่ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานและ ความสำเร็จขององค์กรเสื่อมถอย เนื่องจากการไม่ได้รับความเชื่อถือจากสังคม การแก้ปัญหา จริยธรรมในองค์กรต้องเริ่มจากผู้บริหารระดับสูง เนื่องจากจริยธรรมของผู้บริหารมีความสำคัญต่อ จริยธรรมของลูกน้อง คุณภาพของผู้บริหารและแนวทางในการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญ เป็นประการแรก ผู้บริหารต้องตระหนักว่าตนนั้นอยู่ในฐานะที่สำคัญ การไม่มีจริยธรรมของ ผู้บริหารสามารถทำลายจริยธรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาได้

1. ปัญหาการปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร พระเมธีธรรมาภรณ์ (2544) กล่าวว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะคุณธรรมและจริยธรรมนั้นไม่ใช่การพูดแต่ปากแต่ต้องทำให้ เป็นตัวอย่างด้วย และในบางครั้งแบบอย่างที่ดีในอาชีพก็หาได้ยาก เช่นแบบอย่างของการเป็นนัก บริหารที่ดี ครูที่ดี หรือนายแพทย์ที่ดี เป็นต้น การสร้างรูปแบบที่ดีให้ปฏิบัติได้และทำได้อย่าง ชัดเจนต้องการตัวแบบที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นตัวแบบที่ดี เช่น การมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี คุณเล เอาใจใส่ก็จะเป็นผลสะท้อนกลับให้ผู้นั้นทำตามแบบอย่าง เนื่องจากการได้รับการปลุกฝังด้วย ประสพการณ์จริงในทำนองเดียวกัน การเลียนแบบพฤติกรรมก็จะเกิดขึ้นในองค์กร ได้ถ้าใน องค์กรนั้นมีผู้บังคับบัญชาที่ขาดจริยธรรมในการบริหารกิจการ และขาดจริยธรรมในการบริหาร ทรัพยากร ลูกน้องจะเลียนแบบโดยให้เหตุผลว่าทำตามผู้นำ

2. ปัญหาภาวะความเครียดในองค์กร ปัญหาความเครียดมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลและมักก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ความเครียดมักเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การทำงานได้ผลไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากมีสภาพจิตใจที่วิตกกังวลและมีอารมณ์หงุดหงิด แสดงออกด้วยความรู้สึกไม่มีความสุขในการทำงาน ความเครียดเป็นผลทำให้สุขภาพจิตเสื่อม จะแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้อาการความผิดปกติได้ตลอดเวลา เช่น อาละวาด คำทอ ก่อความไม่สงบ เป็นต้น ทำให้ขาดความเชื่อในอำนาจตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ ครูที่มีความเครียดก็จะไม่มีสมาธิในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่าความเครียดของครู มีผลกระทบไปยังนักเรียนทำให้นักเรียนมีความเครียดด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่มีปัญหาด้านความเครียดมักจะลงโทษนักเรียนด้วยการทำร้ายร่างกายอย่างหนัก

3. ปัญหาที่เกิดจากการอบรมดั้งเดิม การอบรมเลี้ยงดูเริ่มต้นเมื่อมนุษย์อยู่ในวัยทารก การกล่อมเกลาสั่งสอนในสิ่งที่ถูก ผิด ทำให้มนุษย์มีพัฒนาการด้านจริยธรรมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับขั้นตามวัย จากผลการอบรมเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนจากสังคมประกิตทำให้รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและการรู้จักตนเอง รู้จักมารยาททางสังคมและให้เกียรติผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูจะทำให้บุคคลมีจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.9 ปัญหาจริยธรรมวิชาชีพครู

เมื่อกล่าวถึงปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพครูนั้น สามารถสรุปปัญหาได้เป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต เช่น ปัญหาอันเนื่องมาจากตัวป้อนเข้าของกระบวนการ ผลิตครู กระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาครู การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตครู และการควบคุมให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่กำหนด เป็นต้น

2) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้ครู เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนด้าน งบประมาณ การบำรุงขวัญกำลังใจครูดี การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ครู เป็นต้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อให้การผลิตและการใช้ครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาความด้อยประสิทธิภาพของผู้บริหาร การขาดระบบการตรวจสอบและ

ประเมินผู้บริหารการไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น การขาดแคลนทรัพยากร
เพื่อการบริหาร รวมทั้งการขาดสถาบันพัฒนาผู้บริหารระดับมืออาชีพ เป็นต้น

2.9.1 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต

สถาบันผลิตครู ไม่สามารถผลิตครูให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการได้ สาเหตุ
สำคัญที่ทำให้การผลิตครูมีประสิทธิผลต่ำอาจสรุปได้ 5 ประการดังนี้

1) **คนเก่งไม่เรียนครู** เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คนเก่ง ส่วนใหญ่ไม่สนใจ
เป็นครู จากข้อมูลการเลือกเข้าเรียนต่อของผู้สมัครสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ปี การศึกษา 2539
ผู้สมัครส่วนใหญ่จะเลือกคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นอันดับสุดท้าย มีเพียงร้อยละ 19 ที่เลือก
คณะครุศาสตร์เป็นอันดับ 1 และนักศึกษาคู มีผลการเรียนในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ
จากข้อมูลเกรดเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาคูในสถาบันราชภัฏ (ซึ่งเป็น
สถาบันผลิตครูแหล่งใหญ่) พบว่า มีเกรดเฉลี่ย ประมาณ 2.3 (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2540)
นอกจากนี้ นักศึกษาคูมักไม่เลือกเรียนวิชาเอกที่เป็นสาขาขาดแคลน เช่น สาขาทางด้าน
วิทยาศาสตร์ เพราะต้องใช้ความพยายามในการเรียนสูงกว่าสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์
(สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2540)

2) **รัฐลงทุนเพื่อการผลิตครูต่ำ** เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการผลิต
บัณฑิตสาขาต่าง ๆ มีหลักฐานชัดเจนว่า รัฐลงทุนเพื่อการผลิตครูต่ำกว่าวิชาชีพอื่น ๆ มาก
(สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2540) สถาบันผลิตครูส่วนใหญ่ จึงมีปัญหาค่าขาดแคลนปัจจัยที่
จำเป็นต่อการผลิตครู ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดงบประมาณเพื่อพัฒนาคณาจารย์ และ
พัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ การผลิตครูดำเนินการโดยสถาบันของรัฐทั้งหมด ถึงแม้
กฎหมายเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาผลิตครูได้ แต่ยังไม่ม่เอกชนรายใดดำเนินการเพราะไม่คุ้มทุน

3) **กระบวนการเรียนการสอนเน้นทฤษฎีมากกว่าเน้นการปฏิบัติจริง** ถ้าพิจารณา
จากหลักสูตรการผลิตครูจะพบว่าหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลางและ
ผูกติดกับแนวคิดสากลมากกว่าท้องถิ่น เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง เน้นองค์ความรู้มากกว่าวิธี
แสวงหาความรู้ วิชาที่สอนเป็นแบบแยกส่วน ขาดความเชื่อมโยงและบูรณาการ มีผลให้ผู้เรียนไม่ได้
พัฒนาทักษะและวิธีการมองปัญหาในเชิงองค์รวม กระบวนการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูยังเน้นครู
เป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ รักที่จะ
เรียนรู้ อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลฝ่ายเดียว ผู้เรียน ไม่มี
ส่วนร่วม และ ที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนขาดการประสานสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของท้องถิ่นและ

ชุมชน ทำให้นักศึกษาคณาจารย์ไม่สามารถเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพครูให้เหมาะสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของสภาพแวดล้อม ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ สื่อ นวัตกรรม และแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันผลิตครูไม่เอื้อให้นักศึกษาคณาจารย์แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง การวัดผลและประเมินผลเน้นการสอบวัดเนื้อหาวิชาการมากกว่าการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ชี้นำแนวความคิดและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูในอนาคต และที่สำคัญ หลักสูตรการผลิตครูไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อรองรับการผลิตครูรุ่นใหม่ซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความพร้อมทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาการ ความสามารถในการชี้นำความรู้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งสามารถปรับใช้เทคโนโลยีในวิชาชีพได้

4) ขาดระบบการประกันคุณภาพบัณฑิตครู เนื่องจากคุณภาพของบัณฑิตครูเป็นไปตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของสภาประจำแต่ละสถาบันและไม่มีองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินคุณภาพบัณฑิตของสถาบันต่าง ๆ ฝ่ายผลิตครูเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพการผลิตครูแต่เพียงผู้เดียว การประเมินคุณภาพบัณฑิตเน้นการท่องจำเนื้อหาสาระควบคู่กับระเบียบราชการมากกว่าการวัดคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นครู

5) ขาดการตรวจสอบคุณภาพการผลิตครูและสถาบันผลิตครู การประกันคุณภาพการผลิตครูและสถาบันผลิตครูเพิ่งเป็นที่ยอมรับ และเริ่มดำเนินการมาไม่นานนัก การดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในขั้นการสร้างหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ ในช่วงที่ผ่านมาจึงไม่มีการดำเนินการประกันคุณภาพการผลิตครูและสถาบันผลิตครูอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สถาบันผลิตครูของรัฐมีจำนวนถึง 114 แห่ง และอยู่ต่างสังกัดกัน ส่งผลให้สถาบันผลิตครูขาดเอกภาพในนโยบายและมาตรฐานการผลิตครู ประกอบกับการไม่มีหน่วยงานกลางที่มีอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและติดตามประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของสถาบันผลิตครู คุณภาพการผลิตครูจึงแตกต่างกันไปตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลของแต่ละสถาบัน

2.9.2 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการใช้ครู

สาเหตุที่ทำให้การใช้ครูมีประสิทธิผลต่ำอาจสรุปได้ 4 ประการดังนี้

1) ค่าตอบแทนครูต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น ๆ ที่รับผิดชอบต่ออนาคตและความสงบเรียบร้อยของคนในชาติ เป็นต้นว่า อัยการ ตุลาการ แพทย์ และตำรวจแล้ว วิชาชีพครูได้รับค่าตอบแทนต่ำ ผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2539 พบว่ามีครูเพียงร้อยละ 50 ที่สามารถอยู่ได้อย่างประหยัดด้วยเงินเดือนครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) จากการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า 95% ของครูไทยเป็นหนี้และภาวะหนี้สินนี้ ส่งผลให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนของตน รวมทั้ง การที่รัฐไม่สามารถ

ปรับ เงินเดือนข้าราชการครูให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ครูส่วนใหญ่มีปัญหาทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากรายได้น้อยแต่ค่าครองชีพสูง ครูบางส่วนต้องหารายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งเป็นการ เบียดบังเวลางาน และส่งผลให้ครูเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนน้อยลง นอกจากนี้ ครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลความเจริญยังต้องเสียละเงินเดือนบางส่วนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนและซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนด้วย (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และกรมการฝึกหัดครู, 2536) วิชาชีพครูจึงไม่ได้รับความสนใจจากคนทั่วไป แม้กระทั่งผู้ที่ เป็นครูหากมีทางเลือกอื่นก็เลือกที่จะ ไม่ประกอบอาชีพครู

นอกจากนี้การที่ระบบเงินเดือน สวัสดิการ และค่าตอบแทนของครู โดยทั่วไป เป็นระบบเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างระหว่างครูดี ครูเก่ง กับครูเฉื่อยชาขาดความ รับผิดชอบ สภาพเช่นนี้ทำให้ครูดีมีแนวโน้มจะออกจากวิชาชีพมากขึ้น ส่วนครู ที่ยังคงอยู่ในระบบก็ขาดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ส่งผลให้ผู้สมัครเรียนครูสาขาขาดแคลนซึ่งเรียนยากกว่าสาขาอื่นยิ่งลดน้อยลง เพราะครูทุกสาขาวิชาได้รับ ผลตอบแทนในระบบเดียวกัน

2) ระเบียบปฏิบัติไม่เอื้อต่อการพัฒนางานและการพัฒนาตนเอง ครู ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ทำให้ครูมีสถานภาพมั่นคง ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ระเบียบ กฎเกณฑ์ การบริหารของระบบราชการปิดกั้นเสรีภาพความก้าวหน้าทางวิชาการ และไม่กระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู ระบบงบประมาณในปัจจุบันไม่เปิดโอกาสให้ครูและ โรงเรียนมีส่วนกำหนดระบบบริหาร ไม่ยืดหยุ่นให้ครู แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ครูรู้สึก ไร้พลังอำนาจการควบคุมงานของตน การบริหารสถานศึกษาใช้ระบบการบังคับบัญชาแบบราชการตามลำดับชั้น หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งการเบ็ดเสร็จเป็นระบบอำนาจนิยม ผลคือ สถานศึกษาขาดบรรยากาศของชุมชน วิชาการที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของครู สภาพการร่วมมือทำงานร่วมกัน รับผิดชอบของครูมีน้อย ส่วนผู้ประกอบอาชีพครูในสถานศึกษาเอกชนก็ขาดความมั่นคงในวิชาชีพ ขาดความก้าวหน้า ค่าตอบแทนต่ำแต่ภาระงานสูง และขาดอิสระ ในการปฏิบัติงาน ทำให้พัฒนาตนเองได้น้อย เกิดสภาพขาดขวัญกำลังใจ ท้อแท้ มากกว่าครูของรัฐเสียอีก

3) ขาดระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในปัจจุบันดำเนินการ โดยผู้บังคับบัญชาของครู ซึ่งก็ทำตามนโยบายผู้บังคับบัญชาซึ่งเปลี่ยนแปลงค่อนข้างบ่อย ระบบ เกณฑ์ วิธีการและประสิทธิภาพของการประเมินมีความแตกต่างกันไปตามคุณภาพ ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาแต่ละคน ผู้ใกล้ชิด และ ได้รับผลจากการปฏิบัติงานของครูโดยตรง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งเพื่อนครู ไม่มีส่วนในการประเมินครู และ ผลการประเมินก็ไม่มี ความหมายในทางให้ คุณให้โทษต่อครูมากนัก ครูที่ได้รับการ คัดเลือกเป็นครูดีเด่นของ โรงเรียนก็ ไม่เป็นหลักประกันว่าจะได้รับการเลื่อน

เงินเดือน 2 ชั้น ดังนั้น ในสภาพความเป็นจริง จึงมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างจริงจังน้อยมากและยังไม่เป็นที่ยอมรับจากครูโดยทั่วไปเท่าที่ควร ระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล จึงยังไม่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและพัฒนาการศึกษา

4) ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ครูน้อย ปัจจุบันผู้ใช้ครูมีอำนาจและผูกขาดการคัดเลือก การใช้ การประเมินและพัฒนาครูแต่ฝ่ายเดียว ชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานของครูโดยตรง ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้

การคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้งครู เป็นอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานส่วนกลาง คือ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และกรมเจ้าสังกัดครู กรมเจ้าสังกัดบางกรมได้กระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลให้จังหวัดหรือสถานศึกษาในระดับหนึ่ง แต่อำนาจแต่งตั้ง โยกย้ายผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นของส่วนกลาง การวิ่งเต้นเอาตำแหน่ง โดยอาศัยอำนาจนอกระบบจึงปรากฏให้เห็นเสมอ การที่ท้องถิ่นและชุมชนไม่มีส่วนรับรู้และพิจารณาเลือกสรรบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนในท้องถิ่นของตน ทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ชุมชนเป็นเพียงผู้รับบริการและไม่สนใจที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน การตรวจสอบ ประเมินผล และให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาการศึกษาจึงไม่ก้าวไกลเท่าที่ควร

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาในปัจจุบัน สถานศึกษาดำเนินการไปตามนโยบาย และแผนจากส่วนกลาง หลักสูตร เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนก็มาจากส่วนกลาง ชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ครูเองก็ไม่สนใจที่จะเรียนรู้จากชุมชน และไม่นำเอาวิถีชีวิตในชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้สถานศึกษาและครูแยกตัวออกจากชุมชน ทำให้ครูสอนในสิ่งที่ไม่สอดคล้องและไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชนได้ นักเรียนเมื่อเรียนจบแล้วก็ไม่ได้ทำงานในชุมชนนั้น ต้องอพยพเคลื่อนย้ายหางานทำที่อื่น ความแข็งแกร่งของชุมชนถูกทำลาย ในส่วนของครูก็ขาดความรู้เกี่ยวกับชุมชน ขาดการพัฒนาตนเอง ขาดสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม ส่งผลให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร

2.9.3 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

สาเหตุที่ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพต่ำอาจสรุปได้ 6 ประการ ดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความสามารถทางการบริหารต่ำ จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีและปฏิบัติราชการ โดยเฉลี่ย ประมาณ 20-30 ปี มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ

ในการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนบริหารโดยยึดความเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนต่ำ ไม่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การประชุมระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการชี้แจงข้อเท็จจริงมากกว่าการแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา ครู ผู้ปกครองและผู้แทนชุมชนจึงแทบไม่มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ขวัญและกำลังใจของครูส่วนใหญ่จึงอยู่ในระดับต่ำ

2) ผู้บริหารโรงเรียนไม่สนใจพัฒนาตนเอง เป็นที่ทราบและยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าเส้นทางการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนขึ้นกับอำนาจสั่งการของนักการเมือง ดังนั้น แทนที่ผู้บริหารจะสนใจพัฒนาตนเองเพื่อให้การบริหารงานโรงเรียนเป็นไปเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจกับครูในโรงเรียน หรือเพื่อพัฒนาครูและการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารกลับเสียเวลาไปกับการประชุมหรือทำงานให้นักการเมือง ความใส่ใจในการพัฒนาตนเองเพื่อบริหารงานในหน้าที่รับผิดชอบจึงมีน้อย และมีได้เป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนอย่างแท้จริง

3) ขาดระบบการตรวจสอบและประเมินผลผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการประเมินผลที่ผู้บริหารประสบมีลักษณะคล้ายกันกับปัญหาของครู ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดว่าการตรวจสอบและประเมิน คือ การจับผิด การตรวจสอบและประเมินผู้บริหารโรงเรียนจึงดำเนินการเฉพาะกรณีที่มีความผิดชัดเจน หรือเพื่อเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานมีค่อนข้างจำกัด การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบในโรงเรียนจึงไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

4) ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนต่ำ เนื่องจากอำนาจรัฐเข้าไปมีบทบาทในการบริหารการศึกษา และบริหารงานบุคคลในโรงเรียนค่อนข้างสูง ทั้งทำหน้าที่กำหนดบทบาทของการบริหาร และผู้ทำหน้าที่ในการบริหารโรงเรียน โดยมิได้กระจายอำนาจในส่วนนี้ให้แก่ชุมชน ส่งผลให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนต่ำ สิ่งที่ชุมชนจะรับรู้เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนอย่างมากที่สุดคือ การรับทราบนโยบายของโรงเรียน หรือมีส่วนร่วมโดยให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือ โรงเรียนตามความต้องการของโรงเรียนเท่านั้น

5) ขาดทรัพยากรเพื่อการบริหารโรงเรียน ในช่วงเวลาที่ผ่านมา รัฐเป็นฝ่ายเดียวที่สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการบริหารโรงเรียน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงเรียน และจำนวนครูกว่าหกแสนคนที่มีอยู่ประมาณที่รัฐจัดสรรให้เกือบทั้งหมด จึงเป็น งบประมาณเพื่อจ่ายเป็นเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของครู งบประมาณเพื่อการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะเพื่อให้โรงเรียนได้พัฒนาบุคลากรมีน้อยมาก นอกจากได้รับงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอแล้ว ในสภาพปัจจุบัน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ประสานงานเพื่อแสวงหาความร่วมมือในการระดมทรัพยากร

ความเชี่ยวชาญจากชุมชน เอกชน เพื่อการบริหาร เป็นผลให้ครูในโรงเรียนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และการบริหารงานในโรงเรียนก็ไม่สามารถก้าวทันกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่น่าจะนำมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ

6) ขาดสถาบันพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนระดับมืออาชีพ ปัจจุบันมีสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ผู้บริหาร ได้จำนวนจำกัด หลักสูตรฝึกอบรม ผู้บริหาร โรงเรียนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่เข้มข้นเพียงพอที่จะทำให้ผู้บริหาร กลายเป็นผู้บริหารมืออาชีพได้ เพื่อผ่อนคลายปัญหาข้างต้น โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาได้ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ปัญหาไปแล้วระดับหนึ่ง ตัวอย่างของผลการศึกษา วิจัย และแนวทางการแก้ปัญหาที่กำลังดำเนินการอยู่ และที่กำลังจะ ดำเนินการในอนาคตจะ ได้นำมากล่าวถึงในตอนต่อไป

2.10 การพัฒนาจริยธรรมของครู

แนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของครูให้เจริญงอกงามต่อไป ซึ่งสามารถดำเนินการ พัฒนาได้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวทาง ไปพัฒนาจริยธรรมครู หรือบุคคลากรทางการศึกษาต่อไป

2.10.1 การพัฒนา จริยธรรมครูโดยสถาบันผลิตครู

สถาบันผลิตครูเป็นหน่วยงานแรกที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังความดีต่างๆ ให้แก่ บุคคลที่จะ ไปประกอบวิชาชีพครูทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ทั้งนี้เพราะก่อนที่นักศึกษาจะ สำเร็จการศึกษาเพื่อออกไปเป็นครูนั้นจะต้องใช้เวลาในการศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับ วิชาชีพครูและต้องผ่านการฝึกอบรมต่างๆ อย่างน้อยเป็นเวลา 4 ปี หรือมากกว่า การปลูกปั้นบุคคลเพื่อ ออกไปประกอบวิชาชีพครูนั้น มิใช่เพียงแค่การสั่งสอนศิลปวิทยาการที่เกี่ยวกับงานวิชาชีพครูก็ เป็นการเพียงพอแล้ว แต่สิ่งสำคัญที่สถาบันผลิตครูต้องตระหนัก คือ การปลูกฝังคุณธรรมความเป็น ครูที่ดีให้แก่นักศึกษานั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่า และถ้าหากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะมีความ สำคัญยิ่งกว่าด้วย ทั้งนี้เพราะถ้าหากผู้ที่เป็นครูคนใดมีความรู้ความสามารถสูง พยายามใช้ ความรู้ความสามารถของตนเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนจนไม่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นจนในที่สุด ทำความเดือดร้อน ให้แก่บุคคลอื่น ผลที่ตามมาก็คือ ผู้เป็นครูนั้นจะต้องได้รับความเดือดร้อนใน ภายหลัง เช่น อาจจะถูกออกจากราชการและต้อง ได้รับโทษทัณฑ์ตามควรแก่กรณี เป็นต้น ดังนั้น

การปลูกฝังความดีให้กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันผลิตครูจึงเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณธรรมของครูทั้งปัจจุบันและอนาคต

สำหรับการพัฒนาคุณธรรมความเป็นครูที่สถาบันผลิตครูสามารถกระทำได้มีหลายวิธี ดังเช่น การคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาวิชาชีพครูนั้นจะต้องพยายามคัดเลือกคนดีคนเก่งและมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูอย่างแท้จริง มิใช่รับนักเรียนที่ไม่สามารถเลือกเรียนวิชาสาขาอื่นๆ ได้แล้วเข้ามาเรียนวิชาชีพครูเมื่อคัดเลือกนักเรียนเข้ามาเรียนวิชาชีพครูแล้ว สถาบันผลิตครูจะต้องให้การอบรมปลูกฝังคุณธรรมความเป็นครูอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ คณาจารย์ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักศึกษาวิชาชีพครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแม่พิมพ์หรือเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ศิษย์ได้จดจำรูปแบบของความเป็นครูที่ติดลบไป หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพครูทุกวิชาจะต้องเน้นคุณธรรมความเป็นครูที่ดีและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสาขาวิชาการนั้นๆ ด้วย มิใช่มุ่งเน้นแต่ความเป็นเลิศทางวิชาการสาขานั้นๆ โดยเฉพาะเท่านั้น สถาบันที่ผลิตครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคมภายในสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังคุณธรรมความเป็นครูที่อยู่เสมอ

2.10.2 การพัฒนา จริยธรรมของครูโดยหน่วยงานที่ใช้ครู

หน่วยงานที่ใช้ครูมีหลายสังกัดและหลายระดับ แต่ละหน่วยงานต่างก็มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมครูทั้งสิ้น หน่วยงานใดได้ครูอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถดีและมีคุณธรรมสูง หน่วยงานนั้นก็จะเป็นที่ประสบความสำเร็จต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งนี้เพราะครูเปรียบเสมือนนักปฏิวัติในสนามรบทางการศึกษา ตรงกันข้ามหากหน่วยงานใดได้ครูอาจารย์ที่ด้อยคุณภาพและคุณธรรม ผลที่ตามมาคือความตกต่ำทางด้านการเรียนการสอน นักเรียนไม่มีคุณภาพประชาชนขาดความศรัทธาต่อตัวครูอาจารย์ สถาบันวิชาชีพครูตกต่ำ การพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นไปอย่างลำบาก ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่ใช้ครูทุกสังกัดจึงจำเป็นต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณธรรมของครูและร่วมรับผิดชอบต่อการผลิตครูด้วย

สำหรับวิธีการของหน่วยงานที่ใช้ครูทั้งในระดับสูงและในระดับสถานศึกษาสามารถช่วยในการพัฒนาจริยธรรมของครูมีหลายวิธี ดังเช่น จัดโครงการ โดยให้ทุนที่มีผลการเรียนดี มีบุคลิกภาพดีและมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูได้เรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษา และให้ทุนศึกษาต่อในสถาบันผลิตครูหลังจากสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาวิชาชีพครูแล้วให้รับเข้าทำงานทันที นอกจากนี้การคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู และมีศรัทธาต่อวิชาชีพครู โดยให้ทุนการศึกษาในสถาบันผลิตครู เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้รับเข้าทำงานทันที ประเด็นในเรื่องของการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูประจำการอย่างทั่วถึงและเที่ยงธรรมเช่น การ

มองหมายงานให้ทำอย่างยุติธรรมและตรงตามความรู้ความสามารถ การพิจารณาความคิดความชอบ ยึดหลักคุณธรรมอย่างแท้จริง เป็นต้น ก็เป็นกลไกหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมครูได้ เช่นกัน นอกจากนี้การบริหารงานในสถานศึกษาควรยึดหลักการบริหารแบบประชาธิปไตยหรือแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้นักศึกษาทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมและยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการใช้กฎระเบียบใดๆต้องให้สมเหตุสมผลและสม่ำเสมอ ทั้งนี้ให้ยึดหลักเมตตาธรรมต่อสมาชิกในองค์กรเป็นเบื้องต้น

2.10.3 การพัฒนา จริยธรรมของครูโดยองค์กรวิชาชีพครู

อาชีพชั้นสูงหรืออาชีพจะต้องมีองค์กรวิชาชีพซึ่งมีหน้าที่โดยรวม คือ คอยควบคุมดูแล ความประพฤติและพิทักษ์สิทธิประโยชน์ต่างๆของสมาชิกในองค์กร องค์กรวิชาชีพของแต่ละ วิชาชีพนั้นอาจมีหลายระดับและอาจจัดในรูปของชมรม สมาพันธ์ สมาคม และสภาวิชาชีพ สำหรับ องค์กรวิชาชีพครูก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ครูมีองค์กรวิชาชีพในระดับชาติคือ คุรุสภา

องค์กรวิชาชีพครูมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของครู โดยสามารถกระทำ ได้ คือ

1. ส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูและผู้บริหาร สถานศึกษา ทั้งนี้จะต้องจัดสรรทุนเพื่อนสนับสนุนการวิจัยอย่างกว้างขวาง
2. จัดให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูและผู้บริหาร สถานศึกษาต่างๆอย่างสม่ำเสมอ
3. ประชาสัมพันธ์กระตุ้นเตือนให้ครูอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด ได้มี ความรู้ความเข้าใจในจรรยาบรรณครูที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอย่างถ่องแท้และต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง
4. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น จัดโครงการประกวดครูผู้สอน ดีเด่นในแต่ละสาขาวิชา หรือคัดเลือกครูดีเด่นประจำปีในระดับต่างๆ เป็นต้น
5. จัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งความรู้ทั่วไป ไปให้แก่ครูอาจารย์อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
6. ประกาศเกียรติคุณแก่ครูอาจารย์ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นในด้านต่างๆ โดย ให้นำบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นผู้คัดเลือกให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด (วิธีการนี้ต่างจากการประกวด ครูผู้สอนดีเด่น กล่าวคือ การประกวดครูผู้สอนดีเด่นนั้นผู้เข้าร่วม โครงการมีเวลาเตรียมตัว เตรียมการ แต่การคัดเลือกครูผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่น ไม่มีโอกาสได้ทราบล่วงหน้ามาก่อน)

2.10.4 การพัฒนา จริยธรรมของครูโดยสถาบันทางสังคมอื่น

สถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของครูและบุคคลทั่วไปในสังคมนั้นที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันทางศาสนา สถาบันทางการเมืองการปกครองและสถาบันสื่อสารมวลชน ส่วนสถาบันทางสังคมอื่นๆนั้นนับว่ามีบทบาทรองลงไป

สถาบันศาสนามีบทบาทต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในสังคมอย่างยิ่ง กล่าวคือ สถาบันศาสนาที่วัดนั้นสามารถครอบคลุมบุคคลได้ทุกสถาบันทางสังคม ซึ่งต่างจากสถาบันทางสังคมอื่นๆ ที่สามารถครอบคลุมได้เฉพาะสมาชิกในสถาบันของตน เมื่อเป็นเช่นนี้ หากวัดได้กระทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องแก่แท้ จะช่วยให้สมาชิกทุกสถาบันทางสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมดีขึ้นอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันสถาบันศาสนาที่วัดบางแห่งจะกระทำหน้าที่ของตนย่อหย่อนไปบ้าง หากผู้นำทางการศึกษาทุกสังกัดได้ใช้ปัญญาตามสมควร เช่น การอาราธนาพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้และความสามารถในการอบรมสั่งสอนประชาชนมาให้ความรู้แก่ครู อาจารย์เป็นครั้งคราว ก็จะช่วยให้ครูอาจารย์เกิดความรู้ความเข้าใจหลักการทำความดียิ่งขึ้นเป็นต้น

สถาบันการเมืองการปกครองนั้นสามารถช่วยพัฒนาจริยธรรมครูได้เจริญงอกงามขึ้นได้ถ้าหากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารบ้านเมืองเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าว และสนับสนุนครูหรือผู้บริหารทางการศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมดีเด่นให้ได้รับตำแหน่ง การงานที่สูงขึ้นเป็นต้น

ส่วนสถาบันสื่อสารมวลชนซึ่งมีหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางกับมวลชนชั้น แม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรงต่อการพัฒนาจริยธรรมของครู แต่ก็มีส่วนสนับสนุนหรือทำลายจริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าหากการเสนอข่าวสารข้อมูลของสื่อมวลชนเป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม ก็จะช่วยพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูได้ ตรงกันข้าม หากการนำเสนอข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างผิดข้อเท็จจริง ย่อมเป็นการทำลายคุณความดีของครู และทำร้ายจิตใจของผู้ประกอบอาชีพครูด้วย นอกจากนี้ สื่อมวลชนบางประเภท เช่น หนังสือพิมพ์และวิทยุโทรทัศน์ที่เสนอภาพลามกอนาจารอย่างสม่ำเสมอ ย่อมเป็นการเพิ่มพูนกิเลสตัณหาให้แก่ผู้ชมรายการ ซึ่งเท่ากับเป็นการทำลายจริยธรรมธรรมของผู้ชมไปในตัวด้วยเหตุผลดังกล่าว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันสื่อสารมวลชน รวมทั้งสถาบันทางสังคมอื่นๆ จำเป็นต้องช่วยกันส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมดีตลอดไป ทั้งนี้ เพราะถ้าสังคมได้ครูดี สังคมนั้นก็จะพลอยดีไปด้วยนั่นเอง

2.10.5 การพัฒนาจริยธรรมของครูด้วยตนเอง

แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของครูตามที่ได้เสนอไว้ข้างต้นนั้นจะไร้ผลถ้าหากผู้ประกอบวิชาชีพครูไม่สนใจที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ดังนั้นผู้เป็นครูทุกคนจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า บุคคลที่เป็นครูนั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาศิษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถก่อนที่จะไปพัฒนาผู้อื่นต้องกระทำตนให้สมกับสังคมยกย่องให้เป็น “ปูชนียบุคคล” ของศิษย์และของสังคม เพราะฉะนั้นหลักการเบื้องต้นที่ครูทุกคนต้องกระทำ คือ การยึดหลักการคำสอนของพระพุทธองค์ที่สอนให้ทุกคน “ละความชั่วทั้งปวง กระทำความดีให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์” เมื่อสามารถปฏิบัติตามหลักคำสอนดังกล่าวได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ “พยายามป้องกันความชั่วมิให้เกิดขึ้นอีก ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาความดีที่ได้กระทำแล้วนั้นให้คงอยู่ต่อไป” เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคนสามารถปฏิบัติได้ดังกล่าวแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ “การเพิ่มพูนคุณความดีต่างๆ ให้เกิดกับตนเองอย่างต่อเนื่อง”

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาจริยธรรมของครูด้วยตนเอง มีการปฏิบัติได้ดังนี้

1. ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด เช่น พุทธศาสนิกชนควรรักษาศีล 5 ให้เป็นปกติวิสัย เป็นต้น
2. เพิ่มคุณความดีให้กับตนเองอยู่เสมอ เช่น การให้ทาน รักษาศีล เนกขัมมะ (การออกบวช) เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ในหลักธรรมคำสอนให้ถูกต้องถ่องแท้ ไม่หลงงมงายในเรื่องที่ไร้สาระซึ่งมิใช่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า
3. พยายามประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป เมื่อได้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยแล้ว คุณความดีต่างๆ จะเกิดกับตนเองไปตามธรรมชาติ
4. หมั่นสำรวจตรวจสอบตนเองว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง หรือมีคุณความดีอย่างไรบ้าง สิ่งใดที่บกพร่องผิดพลาดก็จงพยายามแก้ไขให้ดีขึ้น ขณะเดียวกันหากตนเองมีคุณความดีใดๆ ก็จงพยายามรักษาไว้ประดุจดังเกลือรักษาความเค็ม และจงเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในการทำงานต่างๆ เสมอ
5. พยายามประพฤติปฏิบัติตนตามบุคคลที่มีคุณธรรมดีเด่นซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมทุกชั้น หรืออย่างน้อยก็ให้รำลึกถึงครูอาจารย์ในอดีตที่ตนเองเคยให้ความเคารพนับถืออย่างมาก แล้วนำเอาคุณลักษณะของท่านเหล่านั้นมาเป็นแนวปฏิบัติสำหรับตนเอง

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น อาชีพครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญยิ่งต่อบุคคล สังคมและประเทศชาติ ครูเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพยกย่องอย่างสูงจากสังคม และขณะเดียวกันสังคมมีความ

คาดหวังต่อครูว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีความสามารถประพศติปฏิบัติตนดีทุกด้านดังคำกล่าวถึงครูว่าเป็นปูชนียบุคคล คือบุคคลที่ควรเคารพบูชา เพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหาอย่างถ่องแท้และพัฒนาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขที่ถูกต้อง เหมาะสม คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างความประพศติที่ดีที่ถูกต้องในวิชาชีพ รวมทั้งแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดจริยธรรมวิชาชีพ

2.11 จริยธรรมวิชาชีพครูของต่างประเทศ

ในแต่ละประเทศก็จะมีกรอบแนวทางปฏิบัติในเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประเทศอินเดีย (University Grant Commission, 1989)

ข้อบังคับจริยธรรมครูและอาจารย์ในประเทศอินเดียที่กำหนดโดย AIFUCTO (All India Federation of University and College Teachers Organisation) เมื่อปี 1989 กล่าวถึงแนวทางในการปฏิบัติของครู อาจารย์ในภาพรวมเป็นข้อๆ ดังนี้

- 1) ยึดมั่นในแบบแผนความรับผิดชอบและพึงกระทำตามแบบแผนนั้นต่อสังคม
- 2) บริหารภาระงานส่วนบุคคลอย่างสม่ำเสมอด้วยเกียรติของความเป็นมืออาชีพ
- 3) แสวงหาความเจริญก้าวหน้าเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในด้านการสอนและงานวิจัยอย่างสม่ำเสมอ
- 4) แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและตรงไปตรงมา โดยเข้าร่วมงานประชุมทางวิชาการ สัมมนา และอื่นๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้
- 5) รักษาสถานภาพความเป็นสมาชิกของหน่วยงานวิชาชีพต่างๆ เพื่อปรับปรุงด้านการศึกษาและความเชี่ยวชาญ
- 6) มีความพร้อมที่จะอุทิศตนโดยทำหน้าที่สอน สอนพิเศษ ฝึกหัด และจัดสัมมนา
- 7) ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และรับผิดชอบในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เช่น ช่วยเหลือในการประเมินคุณภาพของการรับสมัคร แนะนำและให้คำปรึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนการวัดผลการศึกษาให้มหาวิทยาลัยและ โรงเรียน รวมไปถึงการดูแลตรวจตรา การคุมสอบ และการประเมินผล

8) ให้ความร่วมมือในหลักสูตรและกิจกรรมของหลักสูตรตลอดจนให้บริการแก่ชุมชนและสังคม

ประเทศสหรัฐอเมริกา (The Association of American Educator)

ระเบียบเรื่องจริยธรรมในครู อาจารย์ของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดโดย AAE (Association of American Educators) ก่อให้นำไว้ว่า ผู้สอนต้องมีความอดสาหะเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการศึกษาอันจะช่วยเติมเต็มศักยภาพให้แก่ผู้เรียน และผู้สอนมีการประพฤติตนอย่างมีสัมปชัญญะเพื่อเป็นแบบอย่างในด้านจริยธรรมสูงสุด นอกจากนี้ผู้สอนมีความรับผิดชอบและยอมรับว่านักเรียนทุกคนมีสิทธิในการศึกษาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเป็นอิสระจากการหยุดงานเพื่อการประท้วงใดๆ ทั้งปวง ทั้งนี้ระเบียบดังกล่าวได้ครอบคลุมหลักการปฏิบัติของครูอาจารย์ใน 4 ด้าน ได้แก่

1) จริยธรรมที่พึงปฏิบัติต่อผู้เรียน

1. ผู้สอนพึงปฏิบัติตนต่อผู้เรียนทุกคนด้วยความเอาใจใส่และเป็นธรรม แสวงหาวิธีการแก้ปัญหา และอยู่ในวินัยตามกฎระเบียบของกฎหมายและนโยบายของโรงเรียน
2. ผู้สอนพึงไม่จงใจแสดงกริยาหรือเจตนาดูหมิ่นหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่ผู้เรียน
3. ผู้สอนพึงไม่เปิดเผยความลับใดๆ ของผู้เรียนยกเว้นถูกบังคับด้วยกฎหมาย
4. ผู้สอนพึงมีความพยายามในการปกป้องผู้เรียนจากสภาวะที่เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเรียนรู้ สุขภาพ หรือความปลอดภัย
5. ผู้สอนมีความบากบั่นในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นความจริงโดยไม่มีอคติเบียดด้วยทัศนคติส่วนบุคคล

2) จริยธรรมที่พึงปฏิบัติต่อภารกิจและการกระทำต่างๆ

1. ผู้สอนพึงยอมรับการมอบหมายตำแหน่ง ภาระงาน ตามคุณสมบัติของความเชี่ยวชาญ และยึดมั่นต่อข้อสัญญาหรือกำหนดการนั้นๆ
2. ผู้สอนพึงมีสัมปชัญญะ ร่างกาย สมบูรณ์แข็งแรง และมีความรอบคอบต่อสังคมซึ่งจำเป็นต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายต่างๆ
3. ผู้สอนพึงพัฒนาความรู้และความเชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ

4. ผู้สอนพึงปฏิบัติตามนโยบายของสถานศึกษาและกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ที่ไม่ขัดแย้งต่อระเบียบจรรยาบรรณนี้

5. ผู้สอนไม่จงใจในการนำเสนอ นโยบายของสถานศึกษาโดยไม่ถูกต้องผ่านทัศนคติ หรือความคิดเห็นส่วนบุคคล

6. ผู้สอนพึงแจกแจงและอธิบายอย่างซื่อสัตย์ต่อกองทุนต่างๆ ที่ได้รับความไว้วางใจ ให้เป็นผู้ดูแล

7. ผู้สอนไม่ใช้ชื่อสถาบันหรือสิทธิพิเศษส่วนบุคคลเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือ พรรค

3) จรรยาบรรณที่พึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยกัน

1. ผู้สอนพึงไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของผู้ร่วมงานยกเว้นถูกบังคับด้วย กฎหมาย

2. ผู้สอนพึงไม่เจตนาสร้างข้อมูลที่เป็นเท็จให้แก่ผู้ร่วมงานหรือระบบของ สถานศึกษา

3. ผู้สอนพึงไม่แทรกแซงความเป็นอิสระในการทำงานของผู้ร่วมงานเพื่อบีบบังคับ ให้สนับสนุนการกระทำหรือความคิดใดๆ ซึ่งขัดต่อศีลธรรมจรรยาของบุคคลนั้นๆ

4) จรรยาบรรณที่พึงปฏิบัติต่อผู้ปกครองและสังคม

1. ผู้สอนมีความพยายามในการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อระดมความคิด วางแผน และให้ความสนใจต่อผู้เรียน

2. ผู้สอนมีความบากบั่นในการเข้าใจและนับถือแบบแผนและคุณค่าที่มี ต่อวัฒนธรรมอันหลายหลายภายในชั้นเรียน

3. ผู้สอนมีบทบาทที่เป็นแง่บวกและกระตือรือร้นอย่างชัดเจนต่อสถานศึกษาและ สังคมที่เกี่ยวข้อง

ประเทศอังกฤษ

Shortt และคณะ (2012) ได้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างของจรรยาบรรณวิชาชีพครูของ สภาการวิชาชีพครูประเทศอังกฤษ (The General Teaching Council for England's Code of Conduct and Practice for Registered Teachers, GTCE Code) เพื่อศึกษาว่าครูถูกคาดหวังอย่างไรในการเติม เต็มบทบาททางสังคมที่เป็นไปได้ยากนี้ จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานของรัฐมีความพยายามแก้ไข

ความตึงเครียดและอุดมคติทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในสังคมซึ่งต้องต่อสู้กับความขัดแย้งและความ เป็นปัจเจกของบุคคลผ่านการให้บริการต่างๆ เช่นเดียวกับให้บริการทางด้านการศึกษาของชาติ ซึ่ง ทำให้มีความคาดหวังในตัวครูมากขึ้นอย่างไรก็ดีสภาการวิชาชีพครูของอังกฤษก็ได้พยายามลด ช่องว่างนี้และเปิดโอกาสให้แก่ครูด้วย

ข้อกำหนดจริยธรรมวิชาชีพครูของสภาการวิชาชีพครูประเทศอังกฤษมีหลักการอยู่ 8 ประการดังนี้

หลักที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างสិทธิเด็กและหน้าที่ของครู

1. สร้างสวัสดิภาพ ให้การพัฒนาและความก้าวหน้าให้แก่เด็กและเยาวชนก่อน เป็นอันดับแรก
2. รับผิดชอบในการรักษาคุณภาพการสอนและการปฏิบัติหลักที่เน้นเกี่ยวกับสិทธิเด็ก
3. ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความมั่นใจและประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้หลักที่เน้นหน้าที่ต่างๆ ของครู
4. แสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อความหลากหลายและสร้างความเท่าเทียมกันใน สังคม หลักที่เน้นหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน
5. พยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีคุณภาพกับพ่อแม่และผู้ปกครอง
6. ทำงานให้เหมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานในโรงเรียน
7. สร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพด้วยกัน
8. แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ความจริงใจ รวมถึงความศรัทธาต่อสาธารณะและ สร้างความเชื่อมั่นในการเป็นครูวิชาชีพ

โดยหลักทั้ง 8 ข้อนี้แบ่งออกเป็นข้อปฏิบัติดังตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3

ตารางที่ 2 หลักข้อที่ 1 ถึง 4 ของข้อกำหนดจริยธรรมวิชาชีพครูของสภาการศึกษา

ประเทศไทย (GTCE Code)

หลักข้อที่ 1	หลักข้อที่ 2	หลักข้อที่ 3	หลักข้อที่ 4
สร้างสวัสดิภาพ ให้การพัฒนาและ ความก้าวหน้า ให้แก่เด็กและเยาวชน ก่อนเป็นอันดับแรก	รับผิดชอบในการรักษา คุณภาพการสอน และการปฏิบัติ	ช่วยเหลือเด็กและ เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความ มั่นใจ และประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้	แสดงให้เห็นถึงการ เคารพต่อความ หลากหลายและสร้าง ความเท่าเทียมกันใน สังคม
ใช้ความเชี่ยวชาญทาง วิชาชีพและการ ตัดสินใจ	ปฏิบัติให้ได้ตาม มาตรฐานของการสอน	ยึดถือสิทธิเด็กและ เยาวชน	ประพุดิคนให้ เหมาะสมต่อเด็กและ เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจน เพื่อนร่วมวิชาชีพ
ให้ความปลอดภัยและ สวัสดิภาพแก่เด็กและ เยาวชน โดยปฏิบัติตาม นโยบายความปลอดภัย ของโรงเรียน	พัฒนาและฝึกฝนตาม กรอบของหลักสูตร การศึกษาบนพื้น ฐานความรู้และปฏิบัติ ตามความเชี่ยวชาญ	รับฟังและช่วยในการ ตัดสินใจในเรื่องที่ เกี่ยวข้อง มีความมุ่งมั่น อย่างแรงกล้าต่อเด็ก และเยาวชน แม้จะมี พื้นฐานหรือทัศนคติ ต่างกัน	ปฏิบัติตามนโยบายของ โรงเรียนในเรื่องของ ความเท่าเทียม การอยู่ ร่วมกัน การได้รับสิทธิ และการกระทำผิดต่อ เด็ก
รักษาขอบเขตความเป็น วิชาชีพที่เหมาะสมใน การสร้างความสัมพันธ์ กับเยาวชน	ใช้ประโยชน์จาก เทคนิคการประเมินผล ตั้งวัตถุประสงค์การ เรียนรู้ ใช้วิธีการสอนที่ หลากหลาย ตระหนัก ถึงความต้องการในการ พัฒนาการสอน	เปิดเผยให้รู้วิธีการ ประเมินผลที่ใช้ในการ พัฒนาเยาวชน จัดการ ประเมินที่โปร่งใสและ ร่วมฉลองความสำเร็จที่ เกิดขึ้น	ชี้ให้เห็นถึงการละเมิด กฎหมาย การใช้ความ รุนแรงไม่ว่าเหยื่อหรือ ผู้กระทำผิดจะเป็นใคร
ให้ความเชื่อมั่นแก่การ เรียนการสอนของตนว่า จะไม่ส่งผลกระทบต่อ ในทางลบต่อ กระบวนการเรียนรู้ของ เด็ก	ปฏิบัติตามมาตรฐาน ข้อกำหนดจริยธรรม วิชาชีพ GTCE และ รักษาสถานะสมาชิกภาพ	สื่อสารให้ชัดเจนกับ นักเรียนถึงความ คาดหวังในด้าน พฤติกรรมต่างๆ	ส่งเสริมและพัฒนา สวัสดิภาพให้ดำเนิน ต่อไปโดยลดความเสี่ยง ที่เกิดขึ้น

หลักข้อที่ 1 สร้างสวัสดิภาพ ให้การ พัฒนาและ ความก้าวหน้า ให้แก่เด็กและเยาวชน ก่อนเป็นอันดับแรก	หลักข้อที่ 2 รับผิดชอบในการรักษา คุณภาพการสอน และการปฏิบัติ	หลักข้อที่ 3 ช่วยเหลือเด็กและ เยาวชนให้เป็นผู้ที่มี ความมั่นใจ และประสบ ความสำเร็จ ในการเรียนรู้	หลักข้อที่ 4 แสดงให้เห็นถึงการ เคารพต่อความ หลากหลายและสร้าง ความเท่าเทียมกันใน สังคม
ใช้ช่องทางที่เหมาะสม เพื่อยกระดับการสอนและ ปฏิบัติของครูและผู้ร่วม วิชาชีพ		ช่วยเหลือเด็กและ เยาวชนในการเตรียมตัว สำหรับอนาคต	ช่วยเหลือเด็กและ เยาวชนให้เข้าใจมุมมอง ที่หลากหลาย

**ตารางที่ 3 หลักข้อที่ 5 ถึง 8 ของข้อกำหนดจริยธรรมวิชาชีพครูของสภาการวิชาชีพครู
ประเทศอังกฤษ (GTCE Code)**

หลักข้อที่ 5 พยายามสร้างหรือช่วย ความร่วมมือที่มีคุณภาพ กับพ่อแม่และผู้ปกครอง	หลักข้อที่ 6 ทำงานให้เหมือนกับเป็น ส่วนหนึ่งของคณะทำงาน ในโรงเรียน	หลักข้อที่ 7 สร้างความร่วมมือกับ เพื่อนร่วมวิชาชีพด้วยกัน	หลักข้อที่ 8 แสดงให้เห็นถึงความ ซื่อสัตย์ ความจริงใจ รวมถึงความศรัทธาต่อ สาธารณะและสร้างความ เชื่อมั่นในการเป็นครู วิชาชีพ
ให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้และ ถูกต้องแก่พ่อแม่และ ผู้ปกครองเกี่ยวกับ พัฒนาการของเด็ก	มีความอดทนที่จะ พัฒนาตนเองและส่งเสริม ความสัมพันธ์กับเพื่อนครู ทุกคนในโรงเรียน	ค้นคว้าเพื่อให้เกิดความ เข้าใจต่อบทบาทของเพื่อน ร่วมวิชาชีพคนอื่นๆ	ฝึกฝน รับผิดชอบในด้าน การตรวจสอบและ ประเมินผล
พิจารณามุมมองที่มีต่อเด็ก ของพ่อแม่และผู้ปกครอง	ฝึกฝนความเป็นผู้นำมี ความรับผิดชอบต่อ บริหารงานด้วยความ ยุติธรรม	สื่อสารและสร้างให้เกิด การทำงานร่วมกันอย่างมี ประสิทธิภาพ	แสดงให้เห็นถึงความ ซื่อสัตย์ จริงใจในการ จัดการและบริหารงานตาม หน้าที่
ปฏิบัติตามนโยบายของ โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการ สื่อสารต่อพ่อแม่และ ผู้ปกครอง	ยึดมั่นในนโยบายของ โรงเรียนและข้อปฏิบัติ ยกระดับในข้อที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพชีวิตและการ บริหาร โรงเรียน	ปฏิบัติตามอย่างมืออาชีพ และทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ โปร่งใส	หน้าที่ในการให้สวัสดิ ภาพและความปลอดภัยแก่ เด็กและเยาวชนต้องมา ก่อนเรื่องอื่น ดังนั้นต้อง ให้ความสำคัญต่อสิทธิ เด็กและการรักษาความลับ

หลักข้อที่ 5	หลักข้อที่ 6	หลักข้อที่ 7	หลักข้อที่ 8
พยายามสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีคุณภาพกับพ่อแม่และผู้ปกครอง	ทำงานให้เหมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานในโรงเรียน	สร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมวิชาชีพด้วยกัน	แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ความจริงใจ รวมถึงความศรัทธาต่อสาธารณชนและสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นครูวิชาชีพ
	เมื่อได้รับมอบหมายให้ตัดสินใจในข้อต่างๆ ด้วยความซื่อสัตย์ ถูกต้องแก่ผู้ร่วมงาน	แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความรับผิดชอบของตนเองอย่างเต็มที่เสมอ	แสดงให้เห็นสถานะทางวิชาชีพอย่างถูกต้องและหลีกเลี่ยงการรับผลประโยชน์จากตำแหน่งทางวิชาชีพ
	มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ให้ดีขึ้น		รักษามาตรฐานของควมมีเหตุมีผลจากพฤติกรรมของตน
	ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนที่เป็นทั้งชีวิตและชุมชนในระดับท้องถิ่น และรับผิดชอบต่อการรักษาชื่อเสียงให้คงไว้		

การพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย และเวียดนาม ประสบปัญหาเกี่ยวกับการผลิต การใช้ การพัฒนา และการส่งเสริมครูและวิชาชีพครูคล้ายๆกับประเทศไทย ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูที่ประเทศเหล่านี้ประสบอาจสรุปได้เป็น 6 กลุ่มดังนี้

1. ปัญหาที่ทุกประเทศประสบคล้ายๆ กัน คือ คนเก่งส่วนใหญ่ไม่เข้าเรียนครู
2. มีการผลิตครูเกินความต้องการในบางสาขาวิชาและขาดแคลนในบางสาขาวิชา โดยเฉพาะครูด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เกาหลี และเวียดนาม
3. คุณภาพบัณฑิตครูยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้ครูและสังคมเท่าที่ควร เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม

4. ครูเก่งครูดีไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทในสังคมเท่าที่ควร และมีแนวโน้มจะออกจากวิชาชีพครูมากขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี และมาเลเซีย

5. ครูขาดคุณภาพ จริยธรรม จรรยาบรรณครู เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี และมาเลเซีย .

6. ครูไม่พัฒนาตนเอง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกประเทศที่ระบุข้างต้น เพื่อขจัดปัญหา

ดังกล่าวแต่ละประเทศได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา ดังนี้

แนวทางการแก้ปัญหาที่ได้ดำเนินการในต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา พบปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู ทั้ง 6 ประการข้างต้น จึงได้วางแนวทางแก้ไขปัญหาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) รื้อปรับระบบการศึกษาของประเทศและเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่น โดยมลรัฐต่าง ๆ ดูแลครู รวมทั้ง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาครูว่า ในปี ค.ศ. 2000 คณะครูผู้สอนของชาติทุกคนต้องได้รับการปรับปรุงทักษะวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง มีโอกาสได้รับความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการสอน และครูจะเป็นผู้เตรียมนักเรียนอเมริกันทั้งหมดเข้าสู่คริสต์ศตวรรษหน้า นอกจากนี้ ยังมีการรื้อปรับ โครงสร้าง (restructuring) การบริหารจัดการ โดยโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) เพื่อสร้างความเป็นครูมืออาชีพในระดับท้องถิ่น โดยให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนชุมชนได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วน(partners) ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ประเทศสหรัฐอเมริกา เชื่อว่าเป็นการคืนความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับผู้มีประโยชน์พึงได้ ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดคือ ครู ครูใหญ่ ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน เพราะอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของประชาชน และเป็นการสร้างภาวะความเป็นผู้นำ (leadership) ให้แก่ท้องถิ่นและ โรงเรียนมากขึ้น ให้บทบาทครูผู้นำ ทำหน้าที่เป็นหัวทอกของการปฏิรูปการรื้อปรับระบบ โครงสร้าง และสร้างสรรค์แนวทางเพื่อการพัฒนาครู หน้าที่ของครูผู้นำมีทั้งในฐานะผู้นำทางการศึกษา รวมทั้งหน้าที่การสนับสนุนทางวิชาการให้แก่ผู้ร่วมงานของตนด้วย

2) การให้บทบาทครูใหญ่ในฐานะผู้อำนวยการให้เกิดการจัดองค์กรและการบริหารจัดการ โรงเรียนให้เกิดครูมืออาชีพให้แก่สถานศึกษาของตน โดยวางรูปแบบการทำงาน

ระหว่างครูและครูใหญ่ ให้ครูในโรงเรียนมีฐานะเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการจัดการองค์กรและบริหารจัดการ โรงเรียน และเน้นให้วางรูปแบบการทำงานระหว่างครูกับนักเรียนในด้านการใช้สังคมเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการสอนเพื่อความเข้าใจของนักเรียน นอกจากนี้รัฐยังกำหนดให้การจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นเงินอุดหนุนของมลรัฐ ให้สถานศึกษาเพื่อดำเนินการตามแผนของโรงเรียนและท้องถิ่น

3) การตรวจสอบคุณภาพครู ให้มีสภามาตรฐานและการปรับปรุงการศึกษาแห่งชาติที่ ต้องชี้ให้เห็นว่า ครูมีความสามารถทางการสอนและสอนได้คุณภาพตามความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลายในแต่ละสาขาวิชาแก่นักเรียนทุกคน การตรวจสอบคุณภาพครูนี้จะทำควบคู่ไปกับการวางระบบให้ครู ครูใหญ่ และผู้บริหาร เข้าสู่กระบวนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องมีความรู้ด้านการสอน การเรียน และการปรับปรุงโรงเรียนอย่างดีที่สุด

ประเทศออสเตรเลีย

ปัญหาที่ประเทศออสเตรเลียประสบ คือ สถานภาพทางสังคมของครูที่ต่ำกว่าเดิม การผลิตครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมซึ่งต้องการครูที่หลากหลายและครูแบบใหม่ ประกอบกับมาตรฐานในการเรียนการสอนของครูไม่เท่าเทียมกันในระหว่างโรงเรียน เป็นผลจากการกระจายอำนาจในการบริหารงานการจัดการศึกษาไปยังโรงเรียน แต่ไม่มีมาตรฐานกลางในการควบคุม

ประเทศออสเตรเลียแก้ปัญหา ดังกล่าว โดยปฏิรูปการฝึกหัดครูทั้งระบบ ดังนี้

1. ปรับหลักสูตรการฝึกหัดครู โดยให้มีหลักสูตรการฝึกหัดครูเป็นสองหลักสูตร คือ หลักสูตรที่ได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู หรือปริญญาเกี่ยวกับวิชาชีพครูโดยตรง กับหลักสูตรที่เรียนวิชาการด้านอื่นในช่วงสามปีแรก และในปีสุดท้ายเป็นการเรียนวิชาชีพและการฝึกปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพศึกษาศาสตร์บัณฑิต (Graduate Diploma)

2. จัดให้มีมาตรฐานการศึกษากลางของชาติ โดยส่วนกลางจัดกรอบทิศทางของงาน และให้การสนับสนุนงานโรงเรียน ให้บทบาทของครูใหญ่เป็นผู้นำและรับผิดชอบการศึกษา แนวทางการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูของประเทศออสเตรเลียมุ่งไปที่ 3 ประเด็นใหญ่คือ การปรับหลักสูตรการฝึกหัดครู การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และเน้นความเป็นผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนา

3. เตรียมการเพื่อให้บุคคลคงอยู่ในอาชีพการสอนตลอดชีวิต โดยพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านมโนทัศน์และโครงสร้างการพัฒนาวิชาชีพ โดยการผสมผสานเนื้อหาเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็นที่หลากหลายในอาชีพ การสอน ให้เป็นผู้ทันต่อ

เหตุการณ์ขณะเดียวกันก็สร้างความมั่นคงให้กับโรงเรียน และมีหลักสูตรที่แน่นอนตามสภาพความเป็นจริงจากภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาหลักสูตรตลอดเวลา

4. ให้บทบาทครูใหญ่เป็นผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนา เริ่มด้วยการจัดตั้งศูนย์ครูใหญ่ออสเตรเลียในรูปแบบของบริษัทที่มีอิสระในการดำเนินงาน เพื่อให้บริการและพัฒนาวิชาชีพครูใหญ่ การพัฒนารูปแบบการประเมินและการจัดหลักสูตรแต่ละระดับจะดำเนินการควบคู่กันไปกับกระบวนการวางแผนความเติบโตในอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีศูนย์ภาวะผู้นำเพื่อให้การสนับสนุนแก่ครูใหญ่โดยตรง

ประเทศนิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์มีปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู อันเนื่องมาจากการจัดการศึกษาซึ่งรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง และมีหลากหลายองค์กรรับผิดชอบ ก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทของตนเองในกลุ่มครู ประเทศนิวซีแลนด์แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดย

1. การให้ความสำคัญในการดูแลครูดีเพื่อให้ครูคงอยู่ในอาชีพ และได้รับการยอมรับจากสังคมสูง ประเทศนิวซีแลนด์กำหนดให้ครูทุกคนต้องได้รับการจดทะเบียนครู โดคณะกรรมาการทะเบียนครู ทำหน้าที่เป็นผู้แทนภาครัฐ มีเกณฑ์ในการสรรหา รักษาครูไว้ในระบบ รวมทั้ง การคัดครูออกจากทะเบียนครูเนื่องจากการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามเกณฑ์ที่กำหนดด้วย ครูในประเทศนิวซีแลนด์จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าในวิชาชีพของตัวเอง

2. มีระบบของการติดตามตรวจสอบและการพัฒนาครูที่ชัดเจน ครูมีหน้าที่ที่จะต้องนำความรู้มาสู่เด็กเท่าที่ความสามารถของครูจะทำได้ โดยรูปแบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานั้นประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู และนักเรียน

ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นประเทศประสบปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน ครูในประเทศญี่ปุ่นเคยเป็นผู้มีบทบาทสูงในสังคมแต่มีคุณวุฒิต่ำและรายได้น้อย ซึ่งในปัจจุบันรายได้ของครูยังไม่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ คนสมัยใหม่ที่มีความรู้ความสามารถสูงไม่อยากเป็นครู และคุณภาพของครูก็ต่ำลง ประเทศญี่ปุ่นแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดย

1. ออกกฎหมายเกี่ยวกับครู 2 ฉบับ คือ กฎหมายพิเศษเกี่ยวกับเรื่องเงินค่าตอบแทนแก่ครูในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อแยกระบบเงินเดือนของครูให้สูงกว่าเงินเดือนของข้าราชการประเภทอื่น และกฎหมายว่าด้วยมาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองบุคลากรด้านการศึกษาที่มีความสามารถที่สังกัดโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ

2. มีมาตรการเสริมเพื่อให้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและผู้ที่มีความสามารถหลากหลายเข้ามาเป็นครูได้ โดยการออกประกาศนียบัตรวิชาชีพครูหลายประเภท ทั้งประเภทสามัญ ประเภทพิเศษ และประเภทชั่วคราว และจัดให้มีระบบผู้บรรยายพิเศษ

3. มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถจัดหาครูได้ตามที่ต้องการ

4. มีการประกันคุณภาพการผลิตครูเพื่อให้ได้ครูที่ตรงกับความต้องการของสังคม
ด้วย

ประเทศเกาหลี

ประเทศเกาหลีเองก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูคล้ายกับในหลายประเทศ เนื่องจากโครงสร้างการบริหารการศึกษาเป็นแบบรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ทำให้ครูไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขาดความเป็นอิสระและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการใหม่ ๆ ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ ประเทศเกาหลีแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดย

1. การปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครู เพื่อจัดเนื้อหาที่เรียนให้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ครูมีความรู้กว้างขึ้น และได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการฝึกหัดครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู ปรับระบบการคัดเลือกครู โดยเน้นให้ครูแสดงความสามารถในการสอน

2. ปรับให้การอบรมครูมีคุณภาพ ให้ครูทุกคนได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง และผูกโยงกับการพัฒนาวิชาชีพ เปิดโอกาสให้ครูมีสิทธิที่จะเลือกหลักสูตรและสถาบันฝึกอบรมได้

3. การเพิ่มงบประมาณทางการศึกษาให้ถึง 5 % ของ GNP ในปี 1998 กระตุ้นให้ภาคเอกชน และรัฐบาลท้องถิ่นเพิ่มการมีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการศึกษา

4. กระจายอำนาจทางการศึกษาโดยกำหนดให้ ครูเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และมีส่วนร่วมกับการปฏิรูปการศึกษา

5. กำหนดให้มีมาตรการรองรับ โดยกำหนดให้ครูมีใบรับรองวิชาชีพเพื่อเป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพ

ประเทศมาเลเซีย

ปัญหาเรื่องครูของประเทศมาเลเซียจะเกี่ยวเนื่องมากจากค่านิยมของคนมาเลเซียที่มีต่อวิชาชีพครูต่ำ และผู้ประกอบวิชาชีพครูได้รับค่าตอบแทนต่ำ มาเลเซียขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา และยังพบปัญหาความด้อยคุณภาพของครูในระบบด้วยประเทศมาเลเซียแก้ปัญหา โดย

1. กำหนดเป็นนโยบายด้านการผลิตครู และการเพิ่มคุณภาพครู โดยเฉพาะในสาขาขาดแคลนไว้เป็นเป้าหมายของชาติว่า ในปี ค.ศ. 2000 จะเพิ่มปริมาณการผลิตครูทั้งในระดับปริญญา

และต่ำกว่าให้ได้จำนวน 99,900 คน และเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ

2. มีมาตรการเสริมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพครู ทั้งการจัดสวัสดิการเรื่องบ้านพัก และออกกฎหมายกำหนดค่าตอบแทนให้วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าสนใจ และการให้รางวัลครูดีที่อุทิศตนในด้านการศึกษาคด้วย

ประเทศเวียดนาม

เวียดนามเป็นประเทศที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้ประกอบวิชาชีพครูได้เงินเดือนน้อยไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นตามระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังพบว่าการผลิตครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ประเทศเวียดนามได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดย

1. กำหนดให้มีนโยบายหลักของรัฐในการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อสร้างและจูงใจให้มีความเก่ง คนดี เข้ามาเป็นครู โดยหาทางเพิ่มรายได้และมาตรการเสริมต่าง ๆ รวมทั้ง การเลื่อนขั้นด้วยการจัดฝึกอบรมและเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูอย่างกว้างขวาง

2. จัดให้มีการประกันคุณภาพครูในด้านต่าง ๆ

3. รื้อปรับระบบการผลิตครูเพื่อให้สามารถผลิตกำลังคนได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโดยรวมหน่วยงานการผลิตครูไว้ภายใต้หน่วยงานเดียวกันเพื่อให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและผลิตครูหลายระดับให้เพียงพอับความต้องการครูในประเทศ

4. ปรับบทบาทของคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติให้มีทั้งหน้าที่ในการผลิตครูและการฝึกอบรมครู

จากการศึกษาแนวทางที่ประเทศต่าง ๆ ใช้เพื่อแก้ปัญหาวิชาชีพครูในแต่ละประเทศ สามารถสรุปประเด็นหลัก ที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูได้ดังตารางที่ 2 ในภาคผนวก

2.12 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมครู ได้มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังที่จะยกมาเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

2.12.1 ผลการวิจัยในเรื่องจริยธรรมวิชาชีพครูในประเทศไทย

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนประถม ได้มีการศึกษาโดย อาคม สุขสม (2542) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวมระดับดี

มาก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารการศึกษาที่มีวัยวุฒิต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบต่อผู้บริหารและความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ส่วนในเรื่องความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของอายุของผู้บริหารการศึกษา ในเรื่องของความแตกต่างเรื่องขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันผู้บริหารจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคม และความรับผิดชอบต่อผู้บริหารซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกัน การศึกษาของมูฮัมหมัดฮัสสัน อาสแลม อัลอิลลาส ได้ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภออาเงาะ จังหวัด นราธิวาส ในด้านการปฏิบัติตน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่น ตามทัศนะของครูที่มีอายุ และประสบการณ์แตกต่างกัน พบว่า ผู้บริหารการศึกษา มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน แต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม และวางตนเหมาะสม

นอกจากนี้จริยธรรมครู โรงเรียนมัธยมก็ได้มีการศึกษาโดย นิภาภัทร ร้อยคาพันธ์ (2545) ศึกษาการปฏิบัติงานของครูระดับมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบตามจริยธรรม หรือจรรยาบรรณครู ในระดับดีมาก โดยเฉพาะเรื่องวิญญูญาณความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยาพล เสนาไชย (2542) ซึ่งศึกษาเรื่องการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ฝ่ายบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการดำเนินไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการอบรมสั่งสอนศิษย์ นอกจากนี้ การศึกษาของ ประเวทย์ สนพลอย (2548) ซึ่งศึกษาจรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขต ลพบุรี ตามความเห็นของผู้บริหารการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูอยู่ในระดับมากตามจรรยาบรรณของครูทั้ง 9 ด้าน โดยเฉพาะด้านจรรยาบรรณด้านรักและศรัทธาในวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรการวิชาชีพครู

นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจรรยาบรรณของครู รวมทั้งบทบาทของครูที่คาดหวังและควรจะเป็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมธาวี อุคมธรรมมานุภาพ (2551) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2550 พบว่าการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ คณาจารย์คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มีการปฏิบัติเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ (1) การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต (2) การสอนศิษย์อย่างเต็ม

ความสามารถด้วยความเมตตา (3) การดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป (4) การปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานเยี่ยงกัลยาณมิตร ช่วยเหลือ ส่งเสริม และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (5) การปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ (6) การเป็นนักวิจัยที่มีจรรยาบรรณนักวิจัยตามข้อกำหนดของคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (7) การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพ (8) การสร้างและส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ และมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย (9) การหมั่นศึกษา ค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (10) การปฏิบัติงาน โดยมีเสรีภาพทางวิชาการ ไม่ถูกรอบงำด้วยอิทธิพลหรือผลประโยชน์ใด ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า สิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงคือการปลูกฝังจิตสำนึกจิตวิญญาณความเป็นครู การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อดทน อุทิศเวลาเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีกิริยามารยาท รู้จักกาลเทศะ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ปฏิบัติงาน การดำเนินงานทางวิชาการอย่างมีอิสระ การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานราชการ การทำงานวิจัยเพื่อประโยชน์ทั้งต่อองค์กรและสังคม โดยส่วนรวม และสิ่งสำคัญอีกประการที่คณาจารย์โดยทั่วไปต้องคำนึงถึง คือคุณธรรมจริยธรรมของอาจารย์ที่เป็นสิ่งสำคัญในการบ่งบอกถึงความเป็นครูอาจารย์ที่สมบูรณ์แบบ สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ทั้งความรู้และคุณความดีแก่ศิษย์และสังคม ได้ เนื่องจากอาจารย์เป็นวิชาชีพที่แตกต่างจากอาชีพอื่นที่ผู้ประกอบวิชาชีพนี้จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่นักศึกษา เพื่อนอาจารย์ และบุคคลทั่วไป อาจารย์จะต้องมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตร มีความรักสามัคคี มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม

มงคล ภูวิกรมย์ (2525) ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่คาดหวังกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2524 พบว่านักเรียนมีความคาดหวังสูงกว่าผู้ปกครอง ในด้านอุปนิสัยส่วนบุคคล และครูมีความคาดหวังสูงกว่าผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ปกครอง ในด้านเกี่ยวกับวิชาชีพครูและด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมส่วนในด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง นักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าทุกกลุ่มมีความคาดหวังเกี่ยวกับจริยธรรมในตัวครูสูงกว่าที่ครูปฏิบัติจริง โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแยกเป็นแต่ละด้านแล้ว พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสูงกว่าผู้ปกครองในด้านอุปนิสัยส่วนบุคคล และด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม ส่วนในกลุ่มอื่นและด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้ในงานวิจัยได้สรุปความหมายของจริยธรรมครูว่า หมายถึง คุณลักษณะหรือ

พฤติกรรมทางความประพฤติของครู รวมถึงความรู้สึกนึกคิดที่แสดงออกในสิ่งที่ควรปฏิบัติที่ดีต่อสังคมและเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับชมชอบหรือยอมรับของสังคมนั้น อันประกอบไปด้วย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูคุณเวที การรักษาระเบียบวินัย การเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา

สุรียา จารยะพันธุ์ (2527) ทำการศึกษาความคาดหวังของคณะกรรมการร่างจรรยาบรรณครู ผู้ปกครอง และนักเรียนต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครู ได้ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการร่างจรรยาบรรณครู ผู้ปกครอง และนักเรียน คาดหวังต่อจริยธรรมที่สำคัญสำหรับครูในระดับสูง โดยจริยธรรมที่ได้รับความคาดหวังในระดับสำคัญอย่างยิ่งได้แก่ การมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ประพฤติชั่วเสเพลเป็นนักเลงการพนันหรือชอบอวดบอวยมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่ละทิ้งการสอน เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ทำผิดเรื่องชู้สาว ไม่ลักทรัพย์ ไม่นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ ให้คะแนนอย่างเที่ยงตรง รักและศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา มีระเบียบวินัย และต้องรักษาชื่อเสียงให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว

วลัยพร ปิ่นวิเศษ (2529) ศึกษาการนำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางจริยธรรมและผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลทางสภาพสังคม มีความเห็นว่าจริยธรรมของข้าราชการครู สังกัดกรมอาชีวศึกษา ควรจะมี 14 ประการ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูคุณเวที การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละและอุทิศเวลาเพื่อหน้าที่ครู ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดุสสาหะ ความเมตตากรุณา หิริ-โอตตปปะ ความไม่ประมาท และมีความรักศรัทธาในอาชีพครู นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในประเด็นทางจริยธรรม โดยเห็นว่าจริยธรรมมีความสำคัญต่ออาชีพครูในระดับมากที่สุด สามารถปฏิบัติตนตามจริยธรรมในสังคมได้สม่ำเสมอ และมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมของผู้ร่วมงานในระดับปานกลาง สำหรับการตรวจสอบความเป็นไปได้ของหลักสูตรพบว่าควรมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของข้าราชการครู โดยให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับจริยธรรม เนื้อหาของหลักสูตรควรเป็นความคิดในลักษณะของหลักการที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ให้ข้อเท็จจริงและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับครู และกรณีศึกษา โดยการฝึกอบรมปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการ การประชุมนิเทศครูบรรจุนใหม่ และการฝึกปฏิบัติธรรม

ณรงค์ สิทธิประเสริฐ (2536) ทำการศึกษาจรรยาบรรณของครูผู้สอนในทรศณะของข้าราชการครู โดยศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด เชียงราย พบว่า ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เชียงราย ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูอยู่ในระดับมากและการศึกษาเปรียบเทียบกับทรศณะของ

ข้าราชการครู สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่มีต่อความสำคัญ ในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครู พบว่า ข้าราชการครูเพศหญิงมีทัศนคติ ในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูสูงกว่าครูชาย ในด้านการยึดมั่นในศาสนา ด้านการอุทิศเวลาในการสอน ด้านการรักษา ชื่อเสียงของตนเอง ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อความสำคัญในการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกบทบาทด้านการบริหารพบว่าข้าราชการครูที่เป็นผู้สอนให้ความสำคัญในการปฏิบัติตน สูงกว่าข้าราชการครูที่เป็นผู้บริหารในทุกด้าน

วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์ และคณะ (2536) ทำการศึกษาโครงการวิจัยองค์ประกอบที่ จำแนกการประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรมของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต การศึกษา 11 พบว่าองค์ประกอบที่สามารถจำแนกครูที่มีความประพฤติเป็นแบบอย่างกับครูอื่นๆ มี 13 องค์ประกอบได้แก่ การประเมินตนเอง อายุ สถานภาพสมรส วิชาที่สอน/งานที่ปฏิบัติ ความวิตกกังวล อาชีพของผู้ปกครอง ผู้ชกของความสำเร็จในโรงเรียน จำนวนพี่น้อง ความพอใจ ในการปฏิบัติงาน การมีผู้ชกในโรงเรียน คาบการสอนเฉลี่ย ผลการเรียนรู้ในอดีต และคุณวุฒิ ทางการศึกษา โดยกลุ่มครูแบบอย่างประเมินตนเองว่ามีคุณค่า มีความดีงามในขณะที่กลุ่มครูอื่นๆ ประเมินตนเองต่ำกว่า การที่ครูแบบอย่างประเมินตนเองสูงแสดงถึงการรู้จักตนเอง ความเชื่อมั่น ในตนเอง สามารถเลือกการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ตนพึงพอใจ ได้ มีหลักในการดำเนินชีวิต มั่นใจว่าตนเองมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นตัวอย่างได้ เนื่องจากมีผู้ชกของพฤติกรรมที่ดีในวัยเด็ก โดยครูแบบอย่างเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่กับบิดามารดาและได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรักและความอบอุ่น

มารศรี จันทรรักษ์มี (2540) ทำการเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ของระดับจริยธรรม 10 ด้านของครูและนักเรียนประถมศึกษาพบว่า จริยธรรมของครูชายและครูหญิงแตกต่างกัน โดยครู หญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่สูงกว่าครูชาย

กมลมาลย์ ชาวเนื้อดี (2545) ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นครูมืออาชีพในระดับประถมศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูมืออาชีพ ระดับประถมศึกษา มี 9 องค์ประกอบได้แก่ การปฏิบัติตนของครูมืออาชีพ การจัดการเรียนการสอน การ เตรียมการสอน ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ การให้ความรู้แก่ผู้เรียน การใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอน การเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และการพัฒนาผู้เรียน โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นหนึ่งในลักษณะที่ครูมืออาชีพควรมี

ปทุมพงศ์ สุภเลิศ (2551) กล่าวว่าครูคือบุคคลสำคัญที่จะทำหน้าที่อบรมบ่มนิสัย พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งมีมิติใหม่ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครูสามารถดำเนินกลยุทธ์ในระยะกลางและระยะยาวโดยการอบรมครูเพื่อสร้างจิตวิญญาณ การสร้างครูรุ่นใหม่จบมาแล้วมีงานทำ การมีเจ้าภาพรับผิดชอบในการสร้างครู การสร้างครูอนุศาสนาหรือครูที่มีสมบัติพิเศษอันประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และการสร้างโรงเรียนฝึกหัดครู

กรกช วิชัยและคณะ (2551) ทำการพัฒนาแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณาและความยุติธรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 โดยนำมาวัดระดับเหตุผลทางจริยธรรมของครูจำแนกตามอายุ พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรมและโดยรวมของครูหญิงอยู่ในระดับสูง ส่วนครูชายอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามอายุพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรมและโดยรวมของครูที่มีอายุ 40-60 ปี อยู่ในระดับสูง ส่วนครูที่มีอายุ 22-40 ปี อยู่ในระดับปานกลาง และไม่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างเพศและอายุของครูที่ส่งผลร่วมกันต่อระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรมและโดยรวมของครู

ธิดิรัตน์ วิเชียรรัตน์และคณะ (2553) ทำการพัฒนาแบบจำลองเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนในสี่ภูมิภาคของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาข้อกำหนดและปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านจริยธรรมวิชาชีพครูในประเทศไทย โดยได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครูตลอดจนสร้างแบบจำลองเพื่อพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครูด้วย ทั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็นสามส่วน โดยเน้นไปที่การสร้างควมมีส่วนร่วม ซึ่งกระทำก่อนการศึกษา ระหว่างการศึกษา และหลังการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าระบบการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพครูในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนและไม่ได้รับความตระหนัก ซึ่งหมายรวมถึงกลยุทธ์ สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน บุคลากรที่เชี่ยวชาญในการบริหารงานด้านจริยธรรม ตลอดจนการประเมินผลของระบบ โรงเรียนหลายแห่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรมวิชาชีพ และไม่ได้กำหนดเป้าหมายในการสอนที่ดี โดยรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมนั้นควรเป็นการผสมผสานระบบการบริหารจัดการของกิจกรรมต่างๆ กับเป้าหมายที่ต้องการบรรลุซึ่งเน้นไปที่ตัวครู โรงเรียนและสังคมร่วมกัน

Methi Pihanthonond ได้กล่าวถึงมาตรฐานวิชาชีพการศึกษาของประเทศไทยไว้ว่า การศึกษาคควรมีพื้นฐานจากการที่ผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมถึงได้รับการปฏิบัติอย่างดีที่สุด ในขั้นตอนการเรียนการสอนควรมุ่งไปที่การพัฒนาตัวผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความประสงค์และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล โดยผู้สอนต้องสร้างความมั่นใจว่าผู้ได้รับบริการทุกคนจะได้รับ การสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้ที่จะมาเป็นผู้สอนต้องได้รับ

การรับรองมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นการรับรองทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ผ่านใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หลังจากได้รับใบอนุญาตนี้แล้วบุคคลนั้นต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพการศึกษา ซึ่งกำหนดไว้เป็น 4 หัวข้อใหญ่ได้แก่ มาตรฐานความรู้ของครู, มาตรฐานประสบการณ์ของครู, มาตรฐานการแสดงผลของครู และมาตรฐานจริยธรรมของครู โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานความรู้ของครู (Standards of Teacher's Knowledge)

ครูต้องมีวุฒิในด้านการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการรับรองจากคุรุสภาในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย โดยมีความรู้ในสาขาต่างๆ ได้แก่ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การจัดการในชั้นเรียน การทำวิจัยด้านการศึกษา นวัตกรรมด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสื่อสาร และความเป็นครู

2. มาตรฐานประสบการณ์ของครู (Standards of Teacher's Experience)

ครูต้องมีภาระการสอนอยู่ในสถาบันการศึกษาในขณะที่เรียนหลักสูตรด้านการศึกษามากน้อยหนึ่งปีและผ่านการประเมินการสอนที่อยู่ในข้อบังคับ การปฏิบัติ และสถานที่กำหนดโดยกรรมการของคุรุสภาดังนี้

2.1 ได้รับการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูในระหว่างที่กำลังศึกษา

2.2 มีหน้าที่ในการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งในสถาบันการศึกษา

3. มาตรฐานการแสดงผลของครู (Standards of Teacher's Performance)

ครูต้องคงไว้ซึ่งมาตรฐานในการแสดงผลดังนี้

3.1 ฝึกฝนในด้านที่เกี่ยวข้องกับวิชาการอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญ

ในการสอน

3.2 ฝึกฝนในกิจกรรมที่หลากหลายที่จะช่วยในการบรรลุผลการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน

3.3 ยึดมั่นในการพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่

3.4 สร้างแผนการสอนเพื่อให้เกิดการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ

3.6 จัดระบบกิจกรรมในการเรียนการสอนโดยเน้นที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์

อย่างถาวรแก่ผู้เรียน

3.7 รายงานผลการพัฒนาและคุณภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.8 แสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน

3.9 สร้างเครือข่ายด้านวิชาการกับสถาบันการศึกษาอื่น

3.10 หาและใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

3.11 สร้างโอกาสให้แก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ต่อสถานการณ์ต่างๆ

4. มาตรฐานจริยธรรมของครู (Standards of Conduct)

ครูต้องยึดมั่นในมาตรฐานจริยธรรมดังนี้

- 4.1 จริยธรรมต่อตนเอง
- 4.2 จริยธรรมต่อวิชาชีพ
- 4.3 จริยธรรมต่อผู้รับบริการ
- 4.4 จริยธรรมต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ
- 4.5 จริยธรรมต่อสังคม

2.12.2 ผลการวิจัยในเรื่องจริยธรรมวิชาชีพครูในต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่าจริยธรรมวิชาชีพครูถูกกำหนดขึ้นมาใช้กว่า 50 ประเทศทั่วโลก (UNESCO, 2012 อ้างถึงใน Shortt และคณะ, 2012) โดยเป็นข้อกำหนดของระบบการศึกษาที่บังคับใช้กับรัฐหรือประเทศต่างๆ เช่นในแคนาดาและสหรัฐอเมริกา บางแห่งมีการจัดการศึกษาเป็นเอกเทศโดยทำงานร่วมกับสภาวิชาชีพครูเช่นในอินเดียและสิงคโปร์ และยังมีบางแห่งที่แต่ละโรงเรียนทำการร่างข้อกำหนดขึ้นมาเอง เช่นในเยอรมนี เป็นต้น โดยพฤติกรรมครูที่ได้รับการวิจารณ์อย่างมากตามสื่อต่างๆ ตั้งแต่ช่วงปี คศ.2000 ที่ผ่านมานี้ ได้แก่ พฤติกรรมการคุกคามทางเพศของครูต่อนักเรียนและค่อครูร่วมวิชาชีพด้วยกันเอง (Archibald, 2004; Hennessy, 2004 อ้างถึงใน Barrett และคณะ, 2012) แม้กระทั่งในสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Myspace พบว่ามีครูจำนวนไม่น้อยในสหรัฐถูกพักงานและถูกไล่ออกจากการพิมพ์ข้อความที่ไม่เหมาะสม ในเชิงว่ากล่าวนักเรียน (Helms, 2008; Shapira, 2008 อ้างถึงใน Barrett และคณะ, 2012) และจากการศึกษาโดย Barrett และคณะ, 2012พบว่ามีครูจากประเทศอื่นอีกหลายประเทศ เช่น แคนาดา อังกฤษ สิงคโปร์ ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม สำหรับตัวอย่างผลงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมและข้อกำหนดทางจรรยาบรรณของครูในต่างประเทศมีดังนี้

Barrett และคณะ (2012) ได้ทำการศึกษามิติที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจตัดสินพฤติกรรมตามจริยธรรมและผิดจริยธรรมของบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 593 คน ซึ่งประกอบด้วยครูและครูฝึกหัด โดยใช้การสำรวจเกี่ยวกับความเชื่อที่มีต่อพฤติกรรมต่างๆ ได้แก่ การประทุษร้ายร่างกาย ความเที่ยงตรงในการตัดเกรดและการให้คะแนน ความดูแลเอาใจใส่ และการละเมิดสิทธิต่อตัวบุคคลและต่อสาธารณะ ข้อมูลของการสำรวจนี้ได้จากแบบสอบถามโดยให้ลงคะแนนตาม Likert scale ตั้งแต่ 1-5 ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยว่าพฤติกรรมที่ระบุไว้ในแบบสอบถามว่ามีความรุนแรงและมีความถี่ในการพบเห็นอย่างไร โดยผลการศึกษาเมื่อนำมาจัดกลุ่มเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลพบว่ามี 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยความเสี่ยงและสภาวะทางอารมณ์ของครูที่จะไปทำอันตรายแก่นักเรียน โดยหัวข้อที่มีร้อยละของน้ำหนักมากที่สุดได้แก่

ของครู

- 1.1 ให้รางวัลหรือทำโทษนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ
- 1.2 มีความสัมพันธ์ในเชิงคู่สาวกับนักเรียน
- 1.3 ใช้ถ้อยคำที่หยาบคายในชั้นเรียน
- 1.4 กล่าวคำที่ขู่ข่มขู่ทางเพศแก่นักเรียน
- 1.5 เปิดเหยความลับของนักเรียนกับนักเรียนคนอื่นๆ
- 1.6 อนุญาตให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเชิงคู่สาวต่อกันใน

ชั้นเรียน

2. ความไม่ใส่ใจและการขาดคุณสมบัติของวิชาชีพ โดยหัวข้อที่มีร้อยละของน้ำหนักมากที่สุดได้แก่

- 2.1 สอนในสิ่งที่ไม่แน่ใจว่าถูกต้องหรือไม่
- 2.2 คำนึงงานให้นักเรียน โดยไม่ได้ตรวจหรือแก้ไข
- 2.3 นินทานักเรียนกับครูท่านอื่น
- 2.4 สอนโดยไม่มีเตรียมบทเรียนมาก่อน
- 2.5 ใช้ถ้อยคำหยาบคายวิจารณ์เพื่อนร่วมวิชาชีพ
- 2.6 ใช้เอกสารประกอบการสอนของเพื่อนร่วมวิชาชีพ โดยไม่ได้รับอนุญาต

3. การขาดความตระหนักถึงขอบเขตระหว่างเรื่องส่วนตัวและเรื่องสาธารณะ โดยหัวข้อที่มีร้อยละของน้ำหนักมากที่สุดได้แก่

- 3.1 ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ได้รับการอนุมัติให้นำมาใช้ในโรงเรียน
- 3.2 แต่งกายไม่เหมาะสมมาทำงาน
- 3.3 ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับความเป็นครูวิชาชีพนอกเวลางาน
- 3.4 สื่อสารกับนักเรียนผ่านสังคมออนไลน์โดยใช้ทวีตเตอร์และเฟซบุค
- 3.5 จ้างนักเรียนมาทำงานบ้านให้
- 3.6 ให้กำลังใจนักเรียน โดยการเรียกชื่อจริงแทนชื่อสกุล
- 3.7 คาวโหลดเอกสารออนไลน์และนำมาใช้ในบทเรียนจากอินเทอร์เน็ต

4. ความลำเอียงในการประเมินผลการเรียนและการให้คะแนน โดยหัวข้อที่มีร้อยละของน้ำหนักมากที่สุดได้แก่

- 4.1 เพิ่มคะแนนให้เพราะถูกกดดันจากผู้ปกครอง

- 4.2 เพิ่มคะแนนให้เพราะถูกคัดค้านจากนักเรียน
- 4.3 ให้คะแนนสูงแก่นักเรียนที่ครูมีความพึงพอใจมากกว่านักเรียนคนอื่นๆ
- 4.4 เพิ่มคะแนนให้เพราะถูกคัดค้านจากหน่วยงานอื่น
- 4.5 ไม่ให้มีนักเรียนสอบตกแม้ว่าจะทำคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอว่าจริยธรรมวิชาชีพครูควรเริ่มจากข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐาน เช่น มาตรฐานการสอน การเก็บข้อมูลที่ถูกบันทึก การสื่อสารในที่สาธารณะ ปฏิสัมพันธ์ของครูต่อศิษย์ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญและระบุถึงข้อขัดแย้งทางจริยธรรมด้วย

นอกจากนี้ Fallona (2000) ได้ทำการศึกษากระบวนการในการแสดงออกทางพฤติกรรมของครู โดยอาศัยแนวคิดด้านปรัชญาของอริสโตเติลที่กล่าวว่า "การมีคุณธรรมและศีลธรรมของบุคคลจะส่งผลต่ออุปนิสัย" โดยกรอบในการศึกษาที่นำมาใช้นี้แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กรอบแนวคิดของอริสโตเติลในเรื่องของคุณงามความดีที่ประยุกต์ใช้ในการสอน

คุณงามความดีในด้านศีลธรรม	ความหมายตามแนวคิดของอริสโตเติล	การประยุกต์ในการสอน
ความกล้าหาญ (Bravery)	มีความกล้าและมีคุณธรรมที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง	ใช้ในการตัดสินใจสถานการณ์ที่ยาก ใช้ในการเลือกที่จะทำสิ่งใดและทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ
ความเป็นมิตร (Friendliness)	มีความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่นเหมือนกับที่มีต่อตนเอง	ให้ความดูแลเอาใจใส่ นับถือ และรับผิดชอบต่อนักเรียน
ความซื่อสัตย์ (Truthfulness)	เป็นบุคคลที่มีความจริงใจ ตรงไปตรงมา	ซื่อสัตย์ ซื่อตรงและค้นหาความจริง
ความมีปัญญา (Wit)	รู้จักเลือกที่จะมีไหวพริบและมีอารมณ์ขัน	มีอารมณ์ขัน ให้ความสนุกสนานต่อนักเรียนในทางที่สร้างสรรค์
ความมีเกียรติยศ (Honor)	แสดงออกถึงความชื่นชมและเลื่อมใสต่อผู้ที่สมควรจะได้รับ	สร้างเสริมนักเรียนที่สมควรจะได้รับการชื่นชมจากความพยายามต่างๆ ในทางบวก
ความอ่อนโยน (Mildness)	มีอารมณ์ดี	มีอารมณ์ดี

คุณงามความดีในด้าน ศีลธรรม	ความหมายตามแนวคิดของ อริสโตเติล	การประยุกต์ในการสอน
ความไม่เห็นแก่ตัว (Magnanimity)	มีความภาคภูมิใจ ศักดิ์ศรี และ เคารพตนเอง	แสดงออกถึงศักดิ์ศรีและความ ภาคภูมิใจต่อตนเอง ต่อนักเรียน และต่อวิชาชีพ
ความสง่างาม (Magnificence)	การทำให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ดี งามและเหมาะสมมากที่สุด	การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อ นักเรียน
ความกรุณา (Generosity)	มีความเป็นผู้ให้ต่อผู้ที่ประพฤติดี	เสียสละตนเองเพื่อนักเรียน เช่นสละเวลา
การควบคุมอารมณ์ (Temperance)	มีความพอใจในระดับที่ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป	ควบคุมการแสดงออกทาง อารมณ์และความประพฤติให้ อยู่ภายใต้เหตุและผล
ความเป็นธรรม (Justice)	มีความเสมอภาคและปฏิบัติ อย่างเท่าเทียม	มีความเสมอภาคทั้งในด้าน กฎระเบียบและบรรทัดฐาน ให้แก่ นักเรียนทุกคน

การศึกษานี้ทำการทดสอบครูจากการตอบคำถามเกี่ยวกับแนวคิดในด้านจริยธรรมและศีลธรรม จากการศึกษาพบว่าครูแสดงออกทางพฤติกรรมในด้านคุณงามความดีในเรื่องของความ เป็นมิตร ความมีปัญญารอบรู้ ความกล้าหาญ และความอ่อนโยน ในขณะที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัวและการควบคุมอารมณ์ เป็นสิ่งที่ยังต้องการให้มีในตัวครู รวมถึงการแสดงออกถึงความจริงใจ และความเป็นธรรมด้วยเช่นเดียวกัน

จากที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า อาชีพครู เป็นวิชาชีพหนึ่งซึ่งเน้นความสำคัญของ จริยธรรมในวิชาชีพไว้เป็นอย่างมาก ครูไม่เพียงแต่จะให้ความรู้ด้วยวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ สติปัญญา รวมทั้งความคิดของนักศึกษา ครูยังจะมีหน้าที่ในการพัฒนาให้นักเรียน นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมในระดับวิद्यชนจะพึงปฏิบัติได้ ซึ่งการศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมครู จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างมาก เพราะว่า ถ้าครูขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ประเทศก็อาจจะไม่สามารถผลิตบุคคลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต